

प्राज्ञिका
सन २०१९-२०

स्थापना १९६१

शिक्षण प्रसारक मंडळ काटोल द्वारा संचालित

नबीरा महाविद्यालय, काटोल

Dr. Rajuji Deshmukh
President, S.P.M. & C.D.C.

Members of Shikshan Prasarak Mandal & College Development Committee

Shri. Niranjanji Raut
Vice-President, S.P.M.
President, Jr. College Committee
Member C.D.C.

Shri. Bansilalji Nabira
Secretary, S.P.M.

Shri. Yogeshji V. Pande
Acting Secretary
S.P.M. & Member C.D.C.

Shri. Prakashji K. Chandak
Treasurer S.P.M. &
Member C.D.C.

Dr. Govindji V. Bhutada
Member S.P.M.

Sau. Kundatai Vijaykar
Member S.P.M.

**Shri. Satyendraji
T. Khona**
Member S.P.M.

**Shri. Ramchandraji
Mishra**
Member S.P.M.

Shri. Ramanlalji Nabira
Member S.P.M.

**Shri. Purushottamji
Mankar**
Member S.P.M. & Member C.D.C.

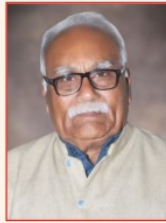
Shri. Sureshbabu Harjal
Member S.P.M.

**Shri. Mehmoodji
Ahmadaliji Khoja**
Member S.P.M.

**Dr. Subhashji H.
Palsapure**
Member S.P.M.

**Shri. Jawaharlalji
Chandak**
Member S.P.M.

Shri. Rajuji Bisani
Member S.P.M.

Adv. Deepakji Kene
Member S.P.M.

Shri. Madanji S. Nabira
Member C.D.C.

Dr. R. R. Dhote
(Teachers' Representative)
C.D.C.

Dr. G. K. Khorgade
(Teachers' Representative)
C.D.C.

Dr. V. R. Ruikar
(Teachers' Representative)
C.D.C.

Dr. P. W. Yawalkar
IQAC Co-ordinator
Member C.D.C.

Dr. T. L. Jagdale
Principal's Nominee
C.D.C.

Shri. Raju Dhurve
(Non-Teaching
Representative)

Dr. S. K. Navin
Principal &
Secretary C.D.C.

President's Message

'Prajakt', our college magazine gives opportunity to young talents to have the delight of seeing their talents in print. I can foresee the joy of students who would see their articles, stories or poems published for the first time. Publication is a kind of reward to them which they really deserve because they have perspired to create something in this fearful time of Covid-19 pandemic. I extend my warm congratulations to them.

Moreover, I would like to make an earnest request to them who are inwardly inspired but lack the power of expression to cast-away their fear and learn the art of expression so that they too can join the group of creative few and have the delight of seeing their creation in print next time.

Dr. Raju Deshmukh

President

Shikshan Prasarak Mandal, Katol

Principal's Message

The desire to create is one of the deepest yearnings of the human soul. And if the yearning to create is supported by heightened sensibility and the power of expression a good literary piece can be created. Students whose articles, stories or poems are printed in this college magazine, "Prajakta" have the potency to write good literary work provided they keep the muse alive in them and go on refining their sense of language in future too.

It is not that a student who has limited power of expression cannot be a good writer in future, and a student with good sense of language would be a good writer, for Picasso says : "The chief enemy of creativity is "Good Sense". Hence perseverance will always be profitable. So, those whose articles or poems could not find place in this magazine should keep on writing until success.

Dr. S.K.Navin

Principal

Nabira Mahavidyalaya, Katol

संपादकीय...

साहित्य ही एक सामाजिक, सांस्कृतिक कृती असते. या कृतीद्वारे समाजाच्या संस्कृतीचे दर्शन घडत असते. साहित्य हा समाजाच्या जडणघडणीतील आणि विचार प्रक्रियेतील महत्त्वाचा घटक आहे. या अनुषंगाने विद्यार्थ्यांचे लेखन कौशल्य वाढीस लागण्यासाठी, त्यांचे विचार अभिव्यक्त होण्यासाठी दरवर्षीप्रमाणे २०१९-२० मध्ये देखील 'प्राजक्त' हा वार्षिकांक प्रकाशित करण्यात आला आहे. आज कोरोनासारखे संकट आपल्यासमोर उभे आहे. सगळे जग थांबल्यासारखे झाले आहे. परंतु विपरीत परिस्थितीत साहित्य नेहमी समाजाला प्रेरणा देण्याचे कार्य करीत असते.

'प्राजक्त' हा वार्षिकांक सिद्ध होण्यासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुनीलकुमार नवीन आणि सर्व सहकारी प्राध्यापकांनी मोलाचे मार्गदर्शन आणि सहकार्य केले. त्यामुळे आम्ही त्यांचे आभारी आहोत. तसेच शिक्षण प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष डॉ.राजूजी देशमुख साहेब आणि इतर सन्माननीय सदस्यांचे मार्गदर्शन नेहमी आम्हाला लाभत असते. त्यांचेही आम्ही आभारी आहोत.

डॉ.पी.के.तिवारी

डॉ.आर.आर.पाठक

डॉ.बी.एस.कडवे

डॉ.आर.एस.मेश्राम

या वार्षिकांकात प्रकाशित लेखांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.

अनुक्रमणिका

मराठी विभाग

लेख	लेखक	वर्ग	पान क्र.
१. भारतीय औद्योगिक युगाचे अग्रदूत : विश्वेश्वरय्या	कु.प्राजक्ता गु. चोपडे	बी.कॉम.-३ (इंग्रजी)	१
२. कोरोना महामारीत समाजाची भूमिका	कु.नम्रता नि. टेकाडे	एम.कॉम.-२	१
३. शेतकऱ्यांचा कैवारी कृषीमहर्षी डॉ.पंजाबराव देशमुख	निलेश दे. बोरजे	बी.ए.-३	३
४. सायबर कायदा	कु.दामिनी जे. खोडे	बी.कॉम.-३ (मराठी)	४
५. यंत्रयुगातील मानव स्विटी रा. कठाणे	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	५	
६. नवीन कायद्याचा शोध	शुभम ज्ञा. बालपांडे	बी.ए.-३	६
७. देशभक्त बाजीप्रभू	गीतांजली मा. मुळेकर	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	७
८. पितृदेवोभव	कु.अवंतिका ह. गाखरे	बी.एस्सी.-२	७
कविता	कवी	वर्ग	पान क्र.
१. शिव छत्रपती	प्राची आर. झुराव	बी.कॉम.-३ (इंग्रजी)	८
२. सावित्रीची कहाणी कु.मृणाल न. रेवतकर	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	८	
३. अव्यक्त	कु.चंचल डी. कुटे	एम.ए.-१ (इतिहास)	९
४. सांजवात	कु.भाविका सु. ससनकर	बी.कॉम.-१ (इंग्रजी)	९
५. प्रयत्न	कु.नंदिनी नेहारे	बी.एस्सी.-१	१०
६. जीवन संध्या	निलेश दे. बोरजे	बी.ए.-३	१०
७. आज क्षणभर	डिंपल बावणे	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	११
८. वडील	कु.निवेदिता चं. डोंगरे	बी.एस्सी.-१	११
९. आई	मयूरी रा. हिरूडकर	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	१२
१०. महत्त्व शिक्षकाचे	किरण सोहलिया	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	१२
११. न दिसणारे प्रेम	कु.निकिता वि. मेटांगळे	बी.कॉम.-१ (इंग्रजी)	१३
१२. आठवण	जयंत अ. वाळके	बी.कॉम.-१ (इंग्रजी)	१३
१३. धाडस	कु.सोनाली ल. हिरूडकर	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	१४
१४. अपयश	शुभम ज्ञा. बालपांडे	बी.ए.-३	१४
१५. तिला बघितले मी	दिव्या कु. डांगे	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	१५
१६. जीवनातील नाती	कु.यादवी ब. आगे	बी.एस्सी.-३	१५
१७. बाप	अवंती भोयर	बी.एस्सी.-२	१६
१८. आयुष्य	कु.वैशाली शं. राऊत	बी.एस्सी.-३	१६
१९. आईसाठी काय लिहू...	प्राची एम. कोढे	बी.एस्सी.-३	१७
२०. तारुण्यगाथा	कु.सोनाली वंजारी	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	१७

हिन्दी विभाग

लेख	लेखक	वर्ग	पान क्र.
१. ऐसे मिली थी भारत को आजादी	शुभम ज्ञा. बालपांडे	बी.ए.-३	१९
२. आज का युथ	समीक्षा रा. कोल्हे	बी.एस्सी.-१	२०
३. सच्ची राह	मानसी म. मखेजा	बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)	२१
कविता	कवी	वर्ग	पान क्र.
१. गणतंत्र भारत	कु.प्राची र. झुराव	बी.कॉम.-३ (इंग्रजी)	२१
२. आर या पार	कु.महिमा म. युवनाती	बी.एस्सी.-३	२२
३. गिरणा भी अच्छा है	शुभम ज्ञा. बालपांडे	बी.ए.-३	२२

इंग्रजी विभाग

1. Women change the world	Ku.Mrunal N. Rewatkar	B.Com-II (English)	23
2. Education in India	Shubham D. Balpande	B.A.-III	24
3. Litreature in Human Life	Nilesh D. Borje	B.A.-III	25
4. Real Hero of Our Life	Mansi M. Makheja	B.Com.-II (English)	25
5. Do not stand at my grave and weep	Shubham D. Balpande	B.A.-III	25
6. Life	Ku.Bhavika S. Sasankar	B.Com.-I (English)	25

Poetry

1. I wanna know my universe	Nivedita C. Dongre	B.Sc.-I (PCM)	26
2. Life	Nandini Nehare	B.Sc.-I	26
3. Song of Youth	Prachi R. Jurao	B.Com.-III (English)	27
4. Our Generation	Shubham D. Balpande	B.A.-III	27

वार्षिक अहवाल

१. क्रीडा विभाग	प्रा.डॉ.टी.एल.जगदळे		२८
२. राष्ट्रीय छात्र सेना (एन.सी.सी.)	लेफ्टनंट डॉ.तेजसिंह एल. जगदळे		३१
३. राष्ट्रीय सेवा योजना (एन.एस.एस.)	प्रा.मुकेश जाधव		३३
४. सांस्कृतिक मंडळ अहवाल	डॉ.वैशाली रूईकर		३५
५. तत्त्वज्ञान विभाग	डॉ.बी.पी.वालॉंद्रे		३६
६. ट्रेड फेअर	डॉ.एस.ए.सोनेगांवकर	३७	
७. मराठी विभाग	डॉ.आर.आर.पाठक		३८
८. इतिहास विभाग	डॉ.आर.आर.धोटे		३९
९. योग शिक्षक पदविका अभ्यासक्रम	डॉ.तेजसिंह ल. जगदळे		४०
१०. अर्थशास्त्र विभाग	डॉ.विनोद बागवाले		४०
११. गृहअर्थशास्त्र विभाग	प्रा.दमयंती घागरगुंडे		४१
१२. समान संधी केंद्र	प्रा.दमयंती घागरगुंडे		४१
13. Department of English	Dr.P.K.Tiwari		42
14. Parent Teacher Association	Dr. Punit Raut		42
15. Department of Electronics	Mr.Sachin Bahade		43
16. Department of Physics	Dr. A.B.Sharma		44
17. Department of Commerce	Dr.S.A.Sonogaonkar		45
18. Department of Life Long Learning & Extension	Dr. Vaishali R. Ruikar		46
19. Department of Chemistry	Dr.A.D.Borkar		47
20. Department of Management Studies	Dr.Hitesh Vaswani		48

भारतीय औद्योगिक युगाचे अग्रदूत : डॉ.विश्वेश्वरय्या

या विश्वाचा पसारा अफाट आहे. ईश्वर त्याचा नियंता आहे. तोच पृथ्वीचे नंदनवन करण्यासाठी 'विश्वेश्वरय्या यांच्यासारखे अभियंते पाठवत असतो. म्हैसूरचे 'वृंदावन उद्यान' ही या अभियंत्याची अद्भूत निर्मिती! १५ सप्टेंबर १८६१ ते १४ एप्रिल १९६२ असे शतकोत्तर आयुष्य लाभलेले विश्वेश्वरय्यांच्या पूर्वंजांचे गाव होते आंध्रप्रदेशातील मोक्षगुंडम. त्यांचे जन्मगाव होते कर्नाटकातील मदनहट्टली. अशी ही नावातली विश्वात्मकता त्यांच्या प्रत्यक्ष जीवनातही अवतरली होती.

आशावादी मनुष्य नेहमी एक नवी स्फूर्ती व शक्ती घेऊन वावरत असतो. तो शांततापूर्ण व सफल जीवनासाठी शरीरापेक्षा मनाला अधिक महत्त्व देतो. विश्वेश्वरय्या यांनी सुनियंत्रित आचरण, कठोर परिश्रम, प्रसन्नता, संयम व प्रचंड आशावाद ही आपल्या दीर्घ जीवनाची पंचसूत्री सांगितली आहे.

आपल्या कर्तृत्वाच्या जोरावर विश्वेश्वरय्या म्हैसूरचे दिवाण झाले. म्हैसूर विद्यापीठ, पोलाद कारखाना, सिमेंट कारखाना, रेशीम, चंदन, तेल, साबण उत्पादन केंद्रे उभारण्यात त्यांचा मोठा वाटा होता. मुंबई औद्योगिक शिक्षण समितीचे अध्यक्ष, नवी दिल्ली राजधानी समितीचे सल्लागार, भारतीय अर्थविषयक समितीचे अध्यक्ष इत्यादी विविध पदे त्यांनी भूषविली.

आपल्या विषयातील अचूक ज्ञानासाठी विश्वेश्वरय्या विश्वविख्यात होते. एकदा रेल्वेतून प्रवास करत असताना या अभियंत्यांच्या कानाला रेल्वेच्या आवाजाची लय चुकल्याची जाणीव झाली. रेल्वे थांबवण्याचा त्यांनी आदेश दिला. रेल्वे थांबली आणि मग समजले, पुढे दीड किलोमीटर अंतरावर रेल्वेचे रूळ उखडले गेले आहेत. एका अभियंत्याच्या हुशारीने हजारो प्रवाशांचे प्राण वाचले.

पंडित नेहरू यांनी विश्वेश्वरय्यांचा गौरव करताना म्हटले, 'He is an engineer of integrity character and broad outlook' 'झिजलात तरी चालेल पण गंजू नका?' हा त्यांनी तरुण पिढीला संदेश दिला होता. वयाची नव्वदी ओलांडली तरी ते तरुणाला लाजवतील एवढे उत्साही होते. पृथ्वीवर प्रकाशपर्व उभारणाऱ्या या महान अभियंत्यांची प्राणज्योत १४ एप्रिल १९६२ रोजी मालवली. आता विश्वेश्वरय्या यांचा जन्मदिन 'अभियंता दिन' म्हणून साजरा होतो.

कु.प्राजक्ता गु. चोपडे
बी.कॉम.-३ (इंग्रजी)

कोरोना महामारीत समाजाची भूमिका

'न भुतो न भविष्यति' अशी परिस्थिती 'कोरोना' मुळे निर्माण झाली आहे. ही वैश्विक आपत्ती संपूर्ण जगापुढे अनेक आव्हाने घेऊन आली आहे. जगात अतिप्रगत-प्रगत-विकसनशील व अप्रगत देश आहेत. कोविड-१९ ने सगळ्यांना हादरा दिला आहे.

चला तर मग हा कोरोना म्हणजे नेमके काय, कुठून आला, कसा आहे हे ही पाहून घेऊ.

'कोरोना' व्हायरस हा विषाणूंचा एक गट आहे. या व्हायरसमुळे सस्तन प्राण्यांना आणि पक्ष्यांना विविध रोग होतात. या विषाणूंचा प्रसार मानवामध्ये श्वसन संसर्गाने होतो. कोरोना व्हायरस प्रथम १९६० च्या दशकात सापडले. २००३ मध्ये सार्स-सी, ओव्ही, एचसीओव्ही एनएल २००४ मध्ये एस९आरएस, कोव्ही-२ या कुटुंबातील अन्य सदस्यांची ओळख पटली आहे. यामध्ये गंभीर श्वसनमार्गाचे संक्रमण होते.

जागतिक स्वास्थ्य संघटनेचे सांसर्गिक रोग विशेषज्ञ डॉ.पीटर बेन एम्बारेक यांनी कोविड-१९ हा विषाणू चीनमधील वुहान मध्येच तयार झाल्याचा आरोप केला आहे. कोविड-१९ हा विषाणू वुहान व्हायरॉलॉजी लॅबोरेटरीजमध्ये तयार झाला व त्याचा प्रसार जगभर करण्यासाठी मध्यवर्ती वुहानमधील मासोळी बाजाराचा उपयोग करण्यात आला. व्यापारी व ग्राहकांमार्फत कोविड-१९ हा जगभर पसरविण्यात आल्याचादेखील आरोप केला जातो. कोरोना व्हायरस हा कंद आकाराचा, पृष्ठभागाच्या अंदाजानुसार मोठा प्लीओफॉर्मिक गोलाकार कण आहे. व्हायरस कणांचा सुमारे १२० एनएम (NM-Nano Meter) आहे.

लक्षणे :-

- १) सर्दी, ताप, थकवा, कोरडा खोकला आणि श्वास घेण्यास त्रास, घसा खवखवणे या प्रकारची लक्षणे दिसून येतात.
- २) काही लोकांना संसर्ग होतो पण त्यांच्यात कोणतीही लक्षणे दिसत नाही. बहुतेक लोक उपचार न घेताच या आजारातून बरे होतात.
- ३) वृद्ध लोक, उच्च रक्तदाब, हृदयरोग किंवा मधुमेह यासारखे आजार असणाऱ्या लोकांना हा रोग गंभीर स्वरूपात होतो.

ताप, खोकला आणि श्वास घेण्यात अडचण असलेल्या लोकांनी वैद्यकीय सल्ला घ्यावा हे अतिशय आवश्यक आहे.

उपचार -

- १) या आजारावर निश्चित असे औषध उपलब्ध नाही.
- २) दृष्टोत्पत्तीस आलेल्या लक्षणांवर लाक्षणिक उपाययोजना करतात.
- ३) गंभीर अवस्थेत रुग्णाला जीवनरक्षक प्रणालीवर ठेवण्याची गरज पडू शकते.

योग्य आणि निश्चित औषधी उपलब्ध नसल्यामुळे सर्वांनी स्वतःची काळजी स्वतःच घेणे आवश्यक आहे. ती काळजी कशी घ्यावी हे आपण पाहू.

काळजी कशी घ्यावी -

- १) पाणी आणि साबणाने हात स्वच्छ धुवावे. वेळोवेळी हॅन्ड

सॅनिटायझरचा वापर करावा.

२) हातरूमाल किंवा टिश्यू पेपरचा खोकताना किंवा शिंकताना वापर करावा. टिश्यू पेपरचा वापर केल्यावर तो तत्काळ बंद कचरापेटीत फेकून द्यावा.

३) कोरोना व्हायरस लोकांच्या थुंकीतून एखाद्या पृष्ठभागावर पडू शकतो. नकळत आपला हात त्या पृष्ठभागाला लागू शकतो. त्यामुळे तोंड, नाक, चेहरा, डोळे यांना स्पर्श करू नका.

४) समोरच्या व्यक्तीसोबत बोलताना त्याच्यापासून कमीत कमी तीन फुटाचे अंतर ठेवावे.

दिनांक २८ मार्च २०२० पर्यंत भारतातील कोरोना रोगाच्या रुग्णांचा आकडा ९१८ होता. तर महाराष्ट्रात तो आकडा १८१ इतका होता. त्यानंतर तो झपाट्याने वाढतच गेला. त्यामुळे दूरदृष्टी, कणखर निर्णय घेणाऱ्या पंतप्रधान नरेंद्र मोदींनी 'लॉकडाऊन' करण्याचा निर्णय घेतला. त्यांनी योग्य वेळी 'लॉकडाऊन' तर लागू केलेच पण त्या सोबतच 'सोशल डिस्टन्सिंग' आणि कोरोना योद्ध्यांचा सन्मान हा जनमानसाचा जणू मंत्र बनविला.

भारताचे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी दिनांक २२ मार्च २०२० रोजी जनता कर्फ्यू पाळण्याची भारतातील सर्व नागरिकांना विनंती केली. भारतातील कोरोना व्हायरस रोगाचा प्रसार कमी होण्यास मदत व्हावी, हा यामागचा मुख्य उद्देश होता. आणि त्यानंतर २४ मार्च २०२० रोजी पंतप्रधानांनी २१ दिवसांचा लॉकडाऊन जाहीर केला. परंतु त्यानंतरही रुग्ण संख्येत वाढ होतच गेली. ६ एप्रिल २०२० अखेर भारतात कोरोना रोगाच्या रुग्णांचा आकडा ४०६७ इतका होता. आणि महाराष्ट्रातदेखील हा आकडा वाढतच गेला. ८६८ बाधित रुग्ण आणि ५२ जणांचा मृत्यू झाला. त्यामुळे २१ दिवसांचा लॉकडाऊन आणखी पुढे वाढवण्यात आला. म्हणजे २५ मार्च ते १४ एप्रिल पर्यंत २१ दिवसांचा लॉकडाऊन हा पहिला टप्पा होता. त्यानंतर १५ एप्रिल ते ३ मे हा दुसरा टप्पा, ४ मे ते १७ मे पर्यंत तिसरा टप्पा सुरू आहे. पण त्यानंतरही रुग्णांची संख्या वाढतच असल्यामुळे लॉकडाऊनचा चौथा टप्पासुद्धा सुरू होणार आहे. तो १८ मे पासून सुरू होऊ शकतो. कारण आता सध्याच्या स्थितीत भारतात ९४,८३५ रुग्ण आहेत, तर २९८० रुग्ण हे मृत्यू पावले आहेत. तर ३६,२३६ रुग्ण बरे झालेले आहेत.

मोदीजींनी वेळीच लॉकडाऊन लागू केले नसते तर चित्र भयावह दिसले असते, असा निष्कर्ष अनेक तज्ज्ञांनी अभ्यासाअंती काढला आहे. मोदींच्या आवाहनाला लोकांनी मनापासून साथ दिली म्हणूनच अन्य अनेक देशांच्या तुलनेत आपल्याकडे लॉकडाऊन खूपच यशस्वी होऊ शकले. कोरोनाविरुद्धच्या लढ्यात संपूर्ण जग भारताची प्रशंसा करीत आहे आणि भारताकडे एक उदाहरण म्हणून पाहत आहे. आतापर्यंत जगात अनेक बदल घडून आले आहेत. डिजिटल क्रांतीमुळे संपूर्ण जग जवळ आले आहे. आता अशक्य असे काही नाही. 'कर लो दुनिया मुट्टी में' अशी ही अद्भुत क्रांती आहे. आणि याच डिजिटल क्रांतीमुळे 'वर्क फ्रॉम होम' ही संकल्पना राबविता आली. कनेक्टिव्हिटी ही देणगीदेखील याच क्रांतीची.

समाजाची भूमिका -

संकटात मानवी आधाराची गरज असते. अशा वेळी एक सामाजिक बांधिलकी म्हणून उद्योजकांनी, धनाढ्यांनी समाजाला सढळ हस्ते मदत करायला हवी. निदान लोकांची तशी अपेक्षा असते. 'कोरोना' काळात अनेकांनी भरघोस मदत देऊ केली आहे. या देणाऱ्यांमध्ये आपणही असायला हवे अशी मनीषा मनात बाळगायला काय हरकत आहे? मुळात 'आडात असायला हवे, तर पोहऱ्यात येईल' शासनाचे सहकार्य सर्वतोपरी असायला हवे. गरिबांसाठी १.७० लाख कोटींची 'प्रधानमंत्री गरीब कल्याण योजना' यात गरिबांना अन्नधान्य आणि विनामूल्य स्वयंपाकाचा गॅस मोफत दिले. तसेच स्थलांतरीत मजुरांसाठी विनामूल्य बससेवा, रेल्वेसेवा सुरू केल्या. कागदी घोडे नाचविण्यात काही अर्थ नाही. झटपट कृती आणि झटपट निर्णयाची अंमलबजावणी व्हायला हवी, अन्यथा कागदी भेंडोळ्यात अनेक सुंदर योजना नेस्तनाबूत झाल्या आहेत. आपल्याला समाजाचे खऱ्या अर्थाने भले करायचे असेल तर सरकारी पाठबळ मिळायला हवे.

'एकमेका साहाय्य करू' या तत्त्वावर यापुढे जगावे लागणार आहे. आपत्तीच्या काळात मानवी हात मदतीला पुढे सरसावतात आणि अमूल्य प्राण वाचविले जातात. आपण विश्वाचे घटक आहोत. त्यामुळे ही एक बांधिलकी आहे. उत्तमोत्तम समोरच्याला देऊ करावे आणि निसर्गाचा नियम आहे 'जे पेराल ते उगवेल' अगदी नेस्तनाबूत होण्याची वेळ आली तरी कर्माचा पुण्यसंचय पुनश्च उभारी देतो आणि अशीच एक सामाजिक बांधिलकी जोपासत आहे डॉक्टर्स, पोलीस आणि सफाई कामगार.

वैद्यकीय क्षेत्रातील लोक कोरोना व्हायरसपासून रुग्णांचा बचाव करता यावा यासाठी अहोरात्र काम करत आहेत. ते कोरोनाग्रस्तांच्या मदतीसाठी तत्पर असलेले पाहायला मिळतात. अनेक दिवसांपासून आपल्या कुटुंबापासून दूर राहत आहेत. मध्य प्रदेशातील एक डॉक्टर तर चक्र आपल्या गाडीमध्येच घर करून राहत आहे. कधी-कधी तर त्यांना भीती वाटते ... आपण घरापासून दूर आहोत. आपल्या घरचे जर आजारी पडले तर त्यांच्यावर उपचार करायला जाता येणार नाही, त्यांना भेटता येणार नाही. या विचाराने दिल्लीतील एम्स हॉस्पिटलच्या डॉ. अंबिका भावूक झाल्या होत्या.

कोणत्याही कारणास्तव अडचणी निर्माण झाल्यास किमान वर्ष-दीड वर्ष सर्व सुरळीत होण्यासाठी लागतात. आपत्कालीन व्यवस्था सर्वच स्तरांवर खंबीर हवी. निसर्गापुढे मानव काही करू शकत नाही, ही अगतिकता आपण अनुभवत आहोत. निसर्ग नियमांना डावलून आपण काही करायला गेलो, तर तुम्हाला त्याचे परिणाम भोगावेच लागतात.

“यह कैसा समय

आया है कि दुरियां ही दवा बन गई

जिंदगी में पहली क्रांति का नाम है कि कंठराव टेकाडे

आया कि जिंदा रहने के लिए

इन्सान नौकरी व्यवसाय (मौखिक) द्वितीय वर्ष

दौलत सब कुछ छोड़ आया”

शेतकऱ्यांचा कैवारी कृषीमहर्षी डॉ. पंजाबराव देशमुख

अमरावती जिल्ह्यातील पापळ या गावी पंजाबराव यांचा जन्म २७ डिसेंबर, १८९८ साली झाला. त्यांच्या आई अत्यंत धार्मिक वृत्तीच्या होत्या. त्यामुळे पंजाबरावांना चांगले वळण लागले. पापळला १८७४ साली शाळा सुरू झाली आणि १९०६ साली पंजाबरावांचे नाव शाळेत टाकण्यात आले. त्यांच्या शिक्षणाची आबाळ होऊ नये म्हणून त्यांनी आपल्या घरी एका शिक्षकाची राहण्याची व्यवस्था केली. पंजाबरावांचे प्राथमिक शिक्षण पापळलाच झाले. गोसावी गुरूजींचा त्यांच्यावर फार प्रभाव पडला. मराठी व्याकरण व गणित यावर ते भर देत असत.

पंजाबराव लहाणपणापासूनच कुशाग्र बुद्धीचे व निग्रही होते. तेव्हापासून नियमितपणा, आज्ञाधारकपणा मनोनिग्रह हे गुण त्यांच्या स्वभावात रूजू लागले. त्यांच्या पोशाखात नीटनेटकेपणा असायचा. गावात तिसऱ्या वर्गापर्यंत शाळा होती. चांदुरातील शाळेत चौथ्या वर्गाची परीक्षा दिली आणि पुढील विद्यालयीन शिक्षणासाठी पंजाबरावांना कारंजा (लाड) येथे पाठविण्यात आले. अनेक अडचणींना तोंड देत पंजाबराव मॅट्रीकची परीक्षा उच्च श्रेणीत पास झाले. नंतर पंजाबरावांनी पुण्याच्या फर्ग्युसन कॉलेजमध्ये प्रवेश घेतला. त्यावेळेस पुण्यात प्लेगने कहर केला होता. या रोगाने भारतातील बरेच लोक बळी पडले. कालांतराने तापाची साथ संपली. पंजाबराव कॉलेजात जाऊ लागले. नियमितपणे पुढील शिक्षणासाठी इंग्लंडला जायचे असा पंजाबरावांनी मनाचा पक्का निर्धार केला. पाश्चात्य संस्कृती, शिष्टाचार, चालीरीती व सभ्यत्व याचे सूक्ष्म अवलोकन करून इंग्रजीमधून भाषण व लेखन करण्यासाठी सखोल असा त्यांनी अभ्यास केला.

आपला मुलगा एवढा मोठा होतो आहे. आपल्या मुलाला परदेशी शिक्षणासाठी जायचे आहे, याचा अभिमान होता. पण त्यासाठी लागणाऱ्या अर्थसाहाय्यासाठी शामरावांनी आपली संपूर्ण शेती गहाण टाकली व पैसा उभा केला. दि. २१ ऑगस्ट, १९२० रोजी पंजाबरावांनी एस.एस.मल्होत्रा यांच्या बोटीने मुंबईचा किनारा सोडला व ७ सप्टेंबर, १९२० रोजी पंजाबराव लंडनला पोहोचले. इंग्लंडमधील प्राध्यापक विद्यार्थ्यांशी ते प्रेमाने वागत. अत्यंत खडतर जीवन जगत पंजाबरावांनी अभ्यास केला. उच्च विद्याविभूषित होऊन डॉ.पंजाबराव देशमुख मुंबईच्या गेट वे ऑफ इंडियावर उतरले. अमरावती जिल्ह्याच्या इतिहासात सुवर्ण अक्षराने लिहीणारी ही घटना होती.

१९२५ सालापर्यंत बहुजन समाजाचे एकही विद्यालय विदर्भात नव्हते. शिक्षणामुळे होणारी दैनावस्था अज्ञान, निरक्षरता हा शाप बहुजन समाजाला ग्रासून सोडत आहे हे त्यांनी ओळखले होते. यासाठी आपण काही केले पाहिजे असे त्यांच्या मनाला वाटले. त्यांनी श्री शिवाजी मराठा हायस्कूल सुरू करण्याचा निर्णय घेतला. १ जुलै १९२५ रोजी अमरावती जिल्ह्यातील श्री. गोपाळराव देशमुखांच्या शेतात विद्यालय सुरू करण्यात आले. एका महिन्याच्या आतच विद्यालयाला सरकारी मान्यता मिळाली. मराठा समाजात पदवीधर

तरुणांचा तुटवडा असल्याने विद्यालयात शिकविणे फार कठीण बाब होऊन बसली होती. परंतु श्री शिवाजी हायस्कूलच्या इतिहासातील तो एक सुवर्णक्षण बनला. ह्या विद्यालयात एम.ए.ऑनर्स, डी.लीट., बार-अॅट-लॉ असा महामानव शिक्षक म्हणून विनावेतन काम करणारा लाभला. आपल्या अगाध ज्ञानाचा उपयोग मराठा पिढीतील तरुणांना शिक्षणाविषयी प्रेम निर्माण करण्यात त्यांनी केला. त्यांनी श्रद्धानंद बोर्डिंगची स्थापना केली. महार, मांग, चांभार, मुसलमान असे अस्पृश्य समाजातील विद्यार्थी त्यांनी बोर्डिंगमध्ये जमा केले. अमरावती जिल्ह्यातील हे क्रांतीकारक पाऊल होते. साऱ्या जाती धर्मातील लोकांना प्रथम एकत्र आणण्याचा प्रयत्न डॉ.पंजाबराव यांनी करून महाविद्यालयीन शिक्षण देऊन विद्यार्थी बाहेर पाठविले, केवढी ही देदीप्यमान क्रांती!

शिकण्यासोबतच विद्यार्थी खेळले पाहिजेत, सदृढ बनले पाहिजेत. त्यासाठी त्यांनी १९२६ साली विजयादशमीच्या मुहूर्तावर श्री शिवाजी व्यायाम प्रसारक मंडळाची स्थापना केली. डॉ.पंजाबराव देशमुख हे कर्ते समाजसुधारक होते. दिनांक १६/११/१९२७ रोजी गोरज मुहूर्तावर प्रार्थना समाजात कु.विमल वैद्य या सोनार जातीच्या मुलीशी त्यांचा आंतरजातीय विवाह पार पडला. १४ डिसेंबर, १९३० रोजी डॉ. पंजाबराव देशमुख यांची नागपूरच्या मंत्रीमंडळात मंत्री म्हणून निवड झाली. डॉ.पंजाबराव देशमुख यांच्यासारख्या भारतीय कृषक आणि कृषी वर प्रेम करणारा भूमिपुत्र कुणीच नव्हता तो त्यांच्या जीवनलिलेचा मानबिंदू होता. त्यामुळे शेतकऱ्यांच्या विविध प्रश्नांविषयी ते नेहमी जागृत असत. मंत्रीमंडळात असताना त्यांनी अनेक शेतकऱ्यांच्या हिताचे कायदे केले जे आजही अंमलात आणले जातात. ही वाखण्याजोगी बाब आहे.

तत्कालीन परिस्थिती लक्षात घेता संपूर्ण विदर्भात ठिकठिकाणी विद्यालये, महाविद्यालये, कृषी महाविद्यालये इत्यादी सुरू करून शिक्षणाची गंगा डॉ.पंजाबरावांनी खेड्यापाड्यात नेली. राजकारणासोबत समाजासाठी शैक्षणिक कार्य सुरू ठेऊन क्रांतीचे पहिले पाऊल टाकले.

१९५२ सालच्या निवडणुकीचा निकाल डॉ.पंजाबराव देशमुख यांच्या बाजूने लागला. १२ ऑगस्ट, १९५२ ला डॉ.पंजाबराव देशमुखांचा मंत्रीमंडळात कृषीमंत्री म्हणून समावेश करण्यात आला. कृषीविषयक माहिती असणारा शेतकऱ्यांचे, कष्टकऱ्यांचे बहुजन समाजाचे प्रश्न जाणणारे ते पहिले बहुजन लोकांचे नायक ठरले.

डॉ.पंजाबराव देशमुख सामान्य माणसाचा मुलगा होता. उच्चतम पदव्या धारण करून आणि आंग्ल विद्याविभूषित होऊन भारतात परत येऊन सामाजिक, धार्मिक, राजकीय क्षेत्रात क्रांती केली. ह्या महापुरुषाने जगभ्रमण केले. इटली, रोम, जर्मनीमध्ये प्रवास केला. भारताच्या संसदेत अमरावती जिल्ह्याचे नाव अजरामर केले. प्रत्येक क्षेत्रात विचारपूर्वक पाऊल टाकले. शिक्षणासारखा विषय तर त्यांचा जीव की प्राण! श्री शिवाजी शिक्षण संस्था स्थापून तिचा वटवृक्ष केला. सतत चिंतन, मनन व देशातील सामान्य माणसांच्या उद्धारासाठी झटणारे त्यांचे मन होते. १० एप्रिल, १९६५ रोजी रामनवमीच्या रात्री ११.३० वाजता दिल्ली येथे एका हॉस्पिटलमध्ये त्यांचे देहवास झाले.

बी.ए.-तृतीय वर्ष

सायबर कायदा

विल्यम गिब्सन यांनी स्वतःच्या 'Neuromancer' या कादंबरीत सर्वप्रथम सायबरस्पेस हा शब्द वापरला. सायबरस्पेस म्हणजे संगणक आणि त्या भोवतालचे जग होय. इंटरनेटला आता पर्यायी शब्द म्हणून सायबरस्पेसचा वापर केला जातो. अलीकडे मोठ्या शहरात बऱ्याच प्रमाणात सायबर कॅफे निघालेली आहेत.

उदा.टेलिफोन (एस.टी.डी.) बुथसू असतात व त्यावर एस.टी.डी. सेवा उपलब्ध आहेत. त्याचप्रमाणे या सायबर कॅफेत सेवामूल्य देऊन इंटरनेटची सुविधा उपभोगता येते. गिब्सनने ही सायबरस्पेसची दिलेली संकल्पना आता प्रत्यक्षात येत आहे. जसे सर्वसामान्य जीवनात लोक व्यापार-व्यवहार करतात, एकदुसऱ्यांशी संवाद साधतात आणि कामे करतात, खेळतात व नियम तोडतात, तसेच सायबरस्पेसही करू शकतात.

सायबरस्पेसच्या बाबतीत असे म्हणणे कठीण आहे की, सत्य परिस्थितीत खोट्या बाबींचा पाठपुरावा करते की, खोट्या परिस्थितीत वास्तविक बाबींच्या मागोमाग जातात. सत्य परिस्थिती आणि खोट्या बाबी यात किंचीत फरक आहे. तीच बाब सायबरस्पेसला लागू पडते. सायबरस्पेसला सायबर नियमांची आवश्यकता असते. भौतिक नियम हे भौतिक जगाशी संबंधित असतात व त्यात जे असते त्याला स्पष्ट करता येते. सायबरस्पेस हे गतिशील असल्याने ते स्वतः निपूण आहे.

सायबरस्पेसला गतिशील नियमांची आवश्यकता आहे. सायबर नियम हे सर्वांना बंधनकारक राहतात. मग ती व्यक्ती असो संस्था असो किंवा कायदेशीर तरतुदी असो. जी, व्यक्ती व संस्थेला प्रभावित करते. जे हार्डवेअर व सॉफ्टवेअर यांची निर्मिती करते. सायबरस्पेस हे वास्तविक सत्य परिस्थितीचे जग आहे.

सायबर गुन्हे थांबविण्यासाठी सायबर कायद्याची निर्मिती झाली. सायबर कायदा हा असा कायदा आहे की जो सायबर क्रियांचे व्यवहार नियंत्रित करण्यास आणि सायबरस्पेसमध्ये सुरक्षा नियंत्रित करण्यासाठी आवश्यक आहे. नवीन जगासाठी नवीन नियमांची आवश्यकता असते. सायबर स्पेसमध्ये ई-मेलस आणि ई-कॉमर्स या क्रिया समाविष्ट आहेत.

उदाहरणार्थ - डोमेन नोंदणी, धारणशक्तीचा विकास, धाडसी भांडवल निधी, वेब डिझाईनिंग, वेब होस्टिंग इत्यादी. या क्रिया एकमेकांना पूरक आहेत. सायबरस्पेस असे माध्यम आहे. ज्यात हार्डवेअर व सॉफ्टवेअर यांचा अंतर्भाव असतो.

सायबरस्पेस हे जरी नवीन असले तरी त्यात व्यक्तीच काम करीत असतात. ज्यांना सायबर नागरिक म्हणतात. सायबरस्पेसमध्ये व्यक्तीचे अधिकार व जबाबदारीची ओळख करून देण्यासाठी सायबर कायदे आवश्यक आहेत. ज्यामुळे अधिकाराचे व जबाबदारीचे उल्लंघन होणार नाही.

सायबरस्पेस एक नवीन बाजाराचे ठिकाण आहे. ज्यात सूचनांची खरेदी-विक्री केली जाते. जर एखादा वाद-विवाद निर्माण

होत असेल तर वाद निवारण यंत्रणा आंतरराष्ट्रीय कायद्याखाली पुरविली जाते. सायबरस्पेस हे असे ठिकाण आहे की ज्याला विशिष्ट भौगोलिक क्षेत्रात बांधता येत नाही. सायबरस्पेसमध्ये राहणारी व्यक्ती त्या समाजाचा एक भाग असते.

ज्याला 'नेटिझन' म्हणून ओळखले जाते. नेटिझन म्हणजे अशी व्यक्ती जिचे भौतिक अस्तित्व राहत नाही. ती एक स्वतंत्र व वेगळी अस्तित्व असणारी अनोळखी व्यक्ती असते. सायबरस्पेसच्या वास्तविक जगात नेटिझन्स असतात. प्रत्यक्ष नागरिक नाही. परंतु नागरिकांसाठी सायबर नियमांची आवश्यकता आहे.

अनेक राष्ट्रांनी सायबर नियमांशी संबंधित कायदे केले आहे. ते त्यांच्या देशातील नागरिकांना लागू आहेत. नेटिझनला लागू होत नाही. ही बाब विचारात घेण्यासारखी आहे की, नेटिझन दुसऱ्या राष्ट्रांच्या सायबर नियमांना तोडू शकतो. मात्र, त्यांच्याविरुद्ध काहीही कारवाई करता येत नाही.

ही वास्तविकता आहे. वेळोवेळी संपूर्ण जगाचे संगणक व इंटरनेट (नेटवर्क) तोडणारे हॅकर्स, क्रॅकर्स व संगणक विषाणू पसरविणारे यांच्याविरुद्ध काही करता आले नाही. आतापर्यंत एकही नेटिझन तुरुंगात गेलेला नाही. म्हणून लक्षात ठेवण्याची बाब म्हणजे नियम हे नागरिकांसाठी असतात, नेटिझनसाठी नाही.

सायबर कायदे अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहेत. कारण ते नेट आधारित व्यवहार आणि क्रियांच्या प्रत्येक बाबीला स्पर्श करतात. सुरुवातीला असे वाटत होते की, सायबर कायदे हे एक तांत्रिक क्षेत्र आहे. आणि सायबरस्पेसमध्ये जास्त क्रिया होत नसतील तसेच सायबरस्पेसमधील प्रत्येक क्रिया कायदेशीर आणि यथार्थ आहे.

समाजातील योग्य व्यवहार व आचरण कायम ठेवण्यासाठी सायबर कायदे आणि सायबर सुरक्षेची फार अल्पसंख्यक असेल. **अनुसंधानाची जबाबदारी**
बी.कॉम.तृतीय वर्ष (मराठी)

यंत्रयुगातील मानव

दसरा-दिवाळीची खरेदी करण्यात लोक मग्न होते. अशा वेळी मी बाजारात फेरफटका मारत असताना दोन स्त्रियांमधील संवाद सहज कानावर आला, 'काय ग! दिवाळीची काय काय खरेदी केलीस?' मी ना, ओव्हन घेतला. अय्या हो! दुसरीने आश्चर्याने आनंद व्यक्त करताना म्हटले 'मी मिक्सर घेतला'. माझ्या मनात आले. पूर्वी लोक दसरा-दिवाळीला सोने-चांदी घेत; पण आताच्या या आधुनिक स्त्रियांनी त्याऐवजी आपल्यासाठी स्वयंपाकघरातील उपकरणे घेतली. यंत्रयुगातील या महिला खरोखरच किती यंत्राधीन झाल्या आहेत.

या यंत्रयुगात माणसाला पावलपावली यंत्राची आवश्यकता भासते. माणूस सकाळी जागा होतो. तो कोंबड्याच्या आरवण्याने नव्हे; तर घड्याळाच्या आवाजाने व घड्याळ बंद पडले, आवाज आला नाही तर त्याला उठायला उशीर होत असतो. व कामावर जाण्यासाठी त्याला कुठल्या ना कुठल्या तरी यंत्ररूपी वाहनाची मदत घ्यावी लागतच असते. रेल्वेगाडी, बस, स्कूटर व मोटार ही सर्व साधने जणू माणसाच्या जीवनाचा अविभाज्य भागच बनून राहिली आहेत.

यंत्रे रूसली तर तो ऑफीसात जाऊ शकत नाही. आकाशाला भिडणाऱ्या इमारतीत वर-खाली जाण्यासाठी त्याला लिफ्टची मदत घ्यावी लागते. कचेरीत काम करताना त्याला संगणक लागतो.

दूरध्वनीवरून तो इष्ट व्यक्तीशी संपर्क साधतो. संध्याकाळी घरी परतल्यावर त्याला करमणूक हवी असते. ती त्याला नभोवाणी, दूरचित्रवाणी आणि चित्रपट याद्वारे प्राप्त होते. त्याचा उन्हाळ्यातील दिलासा म्हणजे हवा थंड करणारे वातानुकूलक यंत्र तर थंडीतील त्याचा उबदार सोबती म्हणजे विजेवर चालणारी शेगडी!

विविध कारखान्यांतील जास्त उत्पादन यंत्राद्वारेच होत असते. एकूण काय, माणसाची घोडदौड यंत्रामुळेच चालू आहे. माणसाला अशक्य वाटणाऱ्या अनेक गोष्टी शक्य झाल्या त्या यंत्रामुळेच! मग यंत्र हे माणसाला वरदानच नाही का?

यंत्रामुळे आज सारे जग जवळ आले आहे. जगात कोठेही खुट्टे झाले की लगेच ते इतरत्र कळते. कोणत्याही आपद्ग्रस्त भागात इतर साऱ्या जगातून त्वरीत मदत येऊ शकते. चंद्रावर पोचलेला माणूस भूलोकावरील माणसाशी संभाषण करू शकतो.

आज वैद्यकीय क्षेत्रात जी प्रगती झाली आहे. त्यामध्येही यंत्राचीच बहुमोल मदत झालेली आहे. अंतराळात व समुद्राच्या अंतर्भागात माणूस जाऊन पोचला ते यंत्रासारखे वरदान लाभल्यानेच.

स्वातंत्र्यवीर सावरकर म्हणतात, 'सर्व प्राण्यांत माणूस हा दुबळा प्राणी, पण यंत्रांनी त्याची शक्ती वाढवली आणि तो सर्व प्राण्यांत प्रबळ झाला आहे'.

दैनंदिन जीवनात असे आढळते की, माणूस आता पूर्णपणे यंत्रावरच अवलंबून आहे. कोणी म्हणतात की, आजचा हा माणूस यंत्राचा गुलाम झाला आहे. माणसाने स्वतःच्या सुखासाठी यंत्रे तयार

केली पण आज ही यंत्रेच माणसावर अधिकार गाजवत आहेत. कॉम्प्युटरसारख्या यंत्रामुळे आणि यंत्रमानवामुळे सर्व जगातच बेकारीचा भस्मासूर थैमान घालणार की काय, असा एक यक्षप्रश्न निर्माण झाला आहे.

हा यंत्रमानव घरे स्वच्छ करतो आहे. रस्त्यावरच्या रहदारीवर नियंत्रण ठेवतो. हॉटेलमध्ये वेटरचे कामदेखील करतो. अशा या यंत्रमानवामुळे बेकारीचे प्रमाण सतत वाढतच जाईल, अशी भीती वाटत आहे.

मानव यंत्राचा गुलाम झाला आहे. असा आक्षेप घेणाऱ्यांना आठवण द्याविशी वाटते की अवाढव्य यंत्रांची छोटीशी कळही अखेर माणसांच्याच नियंत्रणाखाली असते. अंतराळात जाऊन चंद्राचे फोटो काढणाऱ्या अंतराळयानावरही पृथ्वीवरच्या माणसांचेच नियंत्रण असते. फक्त यंत्राचाच सतत विचार करणाऱ्या या माणसाच्या बाबतीत एकच भीती मनाला अस्वस्थ करते की, हा माणूस यंत्राच्या आहारी जाऊन आपल्यातील माणुसकी हरवून तर बसणार नाही ना! प्रेम, करुणा, भक्ती, श्रद्धा, निष्ठा या सगळ्या मानवी भावना यंत्रांच्या खडबडाटात हरवून तर जाणार नाहीत ना?

आज दिवसेंदिवस लोकसंख्या वाढतच आहेत व बेरोजगारी सुद्धा वाढतच चालली आहेत. यामुळेच नोकरीचे प्रमाण हे कमी-कमी होत चालले आहे.

आज यंत्रामुळे बेरोजगारीचे प्रमाण हे वाढतच चालले आहे. कारण की, यंत्रे ही सर्व ठिकाणी उपयोगी पडत आहे. त्याचे कारण की, माणूस हा थकतो पण यंत्र हे थकतच नाही. माणसाला जेवढे महत्त्व असायला पाहिजे तेवढे महत्त्व आज यंत्राला देण्यात येत आहेत.

यंत्रामुळे सर्व कामे लवकर व अतिशय वेगाने होत चालली आहेत. यंत्रामुळे मानवाची अवस्था ही वाईट होत आहे. यंत्रामुळे माणूस हा आळशी होत आहे. जर आपल्याला बाहेर जायचे काम आहे तर आपण गाडीने जातो आणि त्यामुळे माणसाचे आरोग्य बिघडत आहे. त्याला पायी जायला आवडतच नाहीत. त्याला गाडी हवी असते. पायी गेल्याने आरोग्य चांगले राहत असते. पण त्याला हे काही पटतच नाही. यंत्राने मानवाला खूपच आळशी बनविले आहे.

या आळशी मानवाला आता यंत्राशिवाय काहीच दिसत नाही. यंत्रयुगातील मानव हा दिवसेंदिवस यंत्रावरच अवलंबून आहे. या यंत्रामुळे माणूस हा आळशी होत चालला आहे.

त्याचा सर्व परिणाम त्याच्या आरोग्यावर दिसून येत आहेत. आज अशी कोणतीच व्यक्ती नाही जी यंत्राशिवाय राहत आहे. त्यांच्या जीवनात यंत्राचा उपयोग होतच असतो. यंत्राचा वापर हा चांगला पण आहे आणि वाईट पण! तो वापर कसा करावा हे फक्त आपल्यावर अवलंबून आहे.

बी.कॉम. - द्वितीय वर्ष (इंग्रजी)

नवीन कायद्याचा शोध

महाराष्ट्राची प्रतिमा कलंकित करणाऱ्या एकापाठोपाठ एक तीन घटना घडल्या. एकतर्फी प्रेमातून हिंणघाटला एका प्राध्यापिकेला भर रस्त्यात पेट्रोल टाकून पेटविण्यात आले. त्यानंतर औरंगाबादच्या सिल्लोड तालुक्यातील अंधारलेल्या घरात महिला एकटी आहे हे पाहिले आणि तिने प्रतिकार करताच रॉकेल टाकून पेटवून दिले. तर मुंबईतील काशिमीरा भागात बलात्काराचा गुन्हा मागे घेण्यासाठी एकीच्या अंगावर ज्वलनशील पदार्थ टाकून तिला जाळण्याचा प्रयत्न झाला. महाराष्ट्राच्या पुरोगामी प्रतिमेसाठी या तिन्ही घटना लज्जास्पद आहेत.

एकंदर कायद्याचा धाक कमी झाल्यामुळे अशा घटना घडत आहेत. महिला अत्याचाराबद्दल आंध्रप्रदेश सरकारने स्वतंत्र दोन विधेयके सभागृहात मांडून दिशा कायदा अंमलात आणला. अगोदरच्या फौजदारी कायद्यात मे २०१९ मध्ये सुधारणा घडवून आणल्या. या कायद्याप्रमाणे संबंधित पीडितेला न्याय मिळवून देण्यासाठी सगळी चौकशी सात दिवसांच्या आत केली जाते. आरोपीला गजाआड करून चौकशी अहवाल न्यायालयाकडे जाणे आणि सर्व न्यायालयीन प्रक्रिया पूर्ण करण्यासाठी केवळ चौदा दिवसांचा कालावधी ठेवला आहे. २१ दिवसांमध्ये अशी प्रकरणे तडीस नेली जातात. एवढेच नव्हे तर या गुन्ह्याच्या संदर्भात जिल्हास्तरावर पोलीस उपअधीक्षक दर्जाच्या नेतृत्वाखाली विशेष जिल्हा पोलीस यंत्रणा स्थापन केलेली आहे. ही सर्व यंत्रणा तत्काळ न्याय देण्यासाठी महत्त्वपूर्ण ठरते. सर्वसाधारणपणे दहा वर्षांपर्यंत शिक्षा असेल. तर साठ दिवसांच्या आत आणि त्यापेक्षा अधिक शिक्षा असेल तर नव्वद दिवसांच्या आत फौजदारी प्रक्रिया संहितेप्रमाणे न्याय मिळणे अपेक्षित असते. तथापि, पुरावे वेळेवर मिळत नाही या सबबीखाली विलंब लावण्यात येतो. सर्वोच्च न्यायालयातील सॉलीसीटर कोमल कंधारकर यांच्या मते, भारतीय दंड संहितेमध्ये केलेली ही सुधारणा अतिशय क्रांतीकारक आहे. यामध्ये केवळ महिलाच नव्हे तर लहान मुलांच्या हक्काची सुद्धा काळजी घेण्यात आली आहे. एरवी, बरेचसे गुन्हेगार केवळ पुराव्याच्या अभावी सुटतात. इतर गुन्ह्यांमध्येही अडकलेले समाजकंटक बलात्कारांच्या गुन्ह्यांमध्ये अडकलेले असतात. अशा गुन्हेगारांना साधा जामीनही मिळू नये. याची व्यवस्था कायद्यामध्ये करणे गरजेचे आहे.

सॉलीसीटर कंधारकर यांच्या मते, बलात्कार आणि सार्वजनिक ठिकाणी घडणारा विनयभंग यामध्ये असलेली सीमारेषा ही अत्यंत पुसट असते. विशेषतः मुंबईत रेल्वेसारख्या सार्वजनिक ठिकाणी अशा घटना राजरोसपणे घडतात. यामागे विकृत मनोवृत्ती असते. कायद्याप्रमाणे विनयभंगास सहा महिने ते तीन वर्षे इतकीच शिक्षा आहे. महाराष्ट्र शासनाने अशा प्रकरणांमध्ये सुद्धा शिक्षा वाढविण्याची व्यवस्था करावी, अशी सूचनाही त्यांनी केली. हिंणघाटच्या घटनेमध्ये खुनाचा प्रयत्न केल्याचा गुन्हा तर नोंदविणे आवश्यक आहेच, अशा विकृत मनोवृत्तीच्या आरोपींना फाशीची

शिक्षा झालीच पाहिजे, असे मत कंधारकर यांनी व्यक्त केले. वस्तुतः तुरुंगवासाची शिक्षा देऊनही अशा विकृत मनोवृत्तीमध्ये फारसा बदल घडण्याची शक्यता नसते. महाराष्ट्र शासनाने आंध्रप्रदेश सरकारपेक्षाही कडक कायदा आणावा. कारण बलात्कार आणि खून याबद्दल मोठी शिक्षा देण्यापेक्षा विनयभंगापासून त्याची तीव्रता लक्षात घेऊन शिक्षेची वाढ करण्याची गरज आहे. विशेषतः कायद्यामध्ये याचा फारसा उल्लेख नाही. हे खेदाने नमूद करावेसे वाटते. बदलत्या परिस्थितीत या सर्व प्रकारांना इंडियन पिनल कोडमध्ये वेगळी कलमे आणून त्याचा उल्लेख करणे गरजेचे आहे.

राष्ट्रीय महिला आयोगाने केवळ सहा कायद्यांचा उल्लेख केलेला आहे. वस्तुतः महिला जेव्हा कामाला जातात, शिक्षण घेतात, अशा प्रसंगी जे गुन्हे घडतात, त्याबद्दल कोणताही कायदा नाही. केवळ भारतीय दंड संहितेवर अवलंबून राहावे लागते. हिंणघाटच्या घटनेतही हेच घडले. राज्य शासनाने याबद्दल संवेदनशील असणे गरजेचे आहे. निर्भया प्रकरणानंतर संयुक्त पुरोगामी आघाडीच्या सरकारने २०१३ मध्ये राष्ट्रीय पातळीवर निर्भया फंडची केवळ निर्मितीच केली नाही, तर त्यासाठी दहा हजार कोटींची तरतूद करून ठेवली. तथापि, २०१४ ते २०१९ या पाच वर्षांच्या कालखंडात महाराष्ट्र शासनाने यातील एकही पैसा वापरला नाही. हिंणघाटच्या घटनेचा बोध घेऊन महाराष्ट्र शासनाने आंध्रच्या धर्तीवर भारतीय दंड संहितेमध्ये योग्य ते बदल करणे गरजेचे आहे. ज्या समाजव्यवस्थेमध्ये शोभन जातेश्वरजी बालपाडे स्त्री-पुरुष समानता मानली जाते. तेथील कायदेही झारो टॉलरन्सचे असणे आवश्यक आहे. पुरोगामी महाराष्ट्राने एक पाऊल पुढे टाकण्याची हीच वेळ आहे.

देशभक्त बाजीप्रभू

प्रस्तुत लेख हा शिवाजी महाराज व त्यांचा शूरवीर अधिकारी आणि मावळ्यांच्या जीवनचरित्रावर आधारित आहे. त्यांच्यापैकी एक म्हणजे देशभक्त, शिवभक्त बाजीप्रभू देशपांडे.

शिवाजी महाराजांनी पन्हाळा गड जिंकल्यामुळे आदिलशहा भयंकर चिडला होता. शिवरायांचा नाश करण्यासाठी त्याने सिद्धी जौहर या सरदारला पाठवले. हा सिद्धी जौहर शूर पण क्रूर होता. त्याने पन्हाळा गडाला चौफेर वेढा घातला. शिवरायांना गडात कोंडले. पावसाळा सुरू असल्यामुळे जौहर वेढा उतरवेल असे शिवबांना वाटले. परंतु वेढा त्याहीपेक्षा अजून कडक करण्यात आला. “आता काय करावे?” हा त्यांना प्रश्न पडला. आता युक्तीने सुटका करून घेण्याचे शिवरायांनी ठरविले. ‘लवकरच किल्ला तुमच्या स्वाधीन करतो’ असा निरोप पाठवला. तो खूश झाला.

शिवरायांनी वेढ्यातून निघून जाण्यासाठी एक युक्ती योजली. त्यांनी दोन पालख्या सज्ज केल्या. एकीतून शिवराय अवघड वाटेने बाहेर जाणार आणि दुसरीतून शिवरायांचा वेष धारण केलेला शिवा काशिद हा व्यक्ती. रात्रीची वेळ होती, धो-धो पाऊस पडत होता. तरिही शत्रूचे काही सैनिक पाहारा देत होते. त्यांनी ही पालखी पकडली आणि त्यांना वाटले शिवरायांना पकडले. तोपर्यंत शिवराय गडाबाहेर पडले. सोबत बाजीप्रभू आणि अन्य सैन्य होते. परंतु स्वराज्यासाठी दुसऱ्या पालखीत निघालेले शिवा काशिद यांना बलिदान द्यावे लागले. शिवराय न मिळाल्याच्या रागात शत्रूंनी त्यांचा अत्यंत छळ करून मारले.

सिद्धी जौहर म्हणाला, ‘अरे काय करून घेईल शिवाजी, आज नाही तर उद्या हा आमच्या तावडीतच असणार, पकडा त्याला’. बाजीप्रभू खिंडीच्या तोंडाशी उभे होते, मावळ्यांनी तुकड्या जमा केल्या, दगड जमा केली, खिंडीत शर्तीची झुंज सुरू झाली. मावळ्यांनी शत्रूवर दगडांचा वर्षाव सुरू केला. शत्रू एवढे होते की त्या खिंडीत मावेना आणि मावळ्यांजवळ एवढे दगड होती की प्रत्येकाची डोकी फोडून जीव घेतल्याशिवाय ते सोडे ना...!

इकडून बाजीप्रभू. ‘हाणा! हाणा! हर हर महादेव’ अशा गर्जन करत शत्रूवर तुटून पडले. शत्रूंची संख्या जास्त असल्यामुळे त्यांनी बाजीप्रभूवर हल्ला चढविला. दुदैव मराठ्यांचे! जौहर म्हणाला ‘मारा याला, टाका यांच्या पोटात तलवारी, काढा रक्त यांच्या अंगातून रक्ताच्या धारा वाहू द्या’ असा कसा शिवाजी येत नाही. अगदी शेंदूर फासलेल्या हनुमानासारखे दिसत होते बाजीप्रभू देशपांडे. परंतु तोफेचा आवाज येईपर्यंत त्यांना शत्रूला अडवून धरायचे होते.

तेवढ्यात तोफेचा आवाज कडाडला, तोफांचा आवाज धारातीर्थी कोसळलेल्या बाजींच्या कानी पडला. म्हणाले, ‘महाराज गडावर पोहोचले, आता मी सुखाने मरतो’ असे म्हणून स्वामीभक्त बाजीप्रभूंनी प्राण सोडले.

शिवराय दीड-दोन तासांचे अंतर अगदी अर्ध्या तासात कापून गडावर पोहोचले आणि पन्हाळा जिंकला. सिद्धी जौहर म्हणाला, ‘हे मराठे काय खाऊ घालून जन्म देतात, असा एकही बाजी आमच्या घराण्यात जन्माला नाही आला’.

‘कसा येणार तो फक्त सह्याद्रीच्या कुशीत आणि मराठ्यांच्या कुशीतच येणार’

जय हिंद! जय स्वराज्य!

गीतांजली मा. मुळेकर

बी.कॉम. द्वितीय वर्ष (इंग्लीश)

पितृदेवोभव

वडील, पिता, पप्पा, डॅडी, बाबा लिहीताना, वाचताना, बोलताना चांगले वाटतात पण प्रत्येकजण सहजपणे उच्चारतो तो शब्द म्हणजे बाप. आज या बापाविषयी थोडसे :

आई घराचे मांगल्य असते पण बाप घराचे अस्तित्व असतो. या अस्तित्वाविषयी कधी काही जाणून घेतले आहे का? बापाचे तोंड भरून कौतुक आजपर्यंत कोणीही केले नाही. पण व्याख्यानाला आई हा विषय दिला तर सर्व तोंडभरून खूप छान बोलतात, लिहीतात. संतांनीसुद्धा आईचीच थोरवी गायली ; देवानेसुद्धा आईचेच कौतुक केले. बापाविषयी फारसे कोणीही चांगले लिहीले नाही. चांगल्या गोष्टीची उपमा ही आईलाच दिली जाते.

काही जणांनी बाप रेखाटला पण तोही तापट, व्यसनी, मारझोड करणारा. समाजात असे एक-दोन टक्के बाप असतीलही पण मग चांगल्या बापांचे काय? आईकडे अश्रूंची वाट असते तर बापाकडे सांत्वनची वाट असते. आई रडून मोकळी होते. पण सांत्वन मात्र बापालाच करावे लागते. रडण्यापेक्षा सांत्वन करणाऱ्यावरच जास्त भर असतो. जसे ज्योतीपेक्षा समई जास्त तापते. आपल्यासाठी रात्रीच्या जेवणाची सोय करणारी आई लक्षात येते. पण आयुष्याची शिंदोरी जमविण्यासाठी कष्ट करणारा बाप आपण किती सहजपणे विसरतो. मुलं निकाल लागला की लगेच आईला मिठी मारतात. पण चूपचाप दुकानातून पेढ्यांचा डबा आणणारे वडील नाही दिसत. मुलांच्या शिक्षणासाठी घेतलेल्या कर्जाचे टेंशन आईच्या चेहऱ्यावर पटकन दिसून येते, पण मनातल्या मनात हृदयात रडणाऱ्या वडिलांचा चेहरा कोणालाच कळत नाही. घरातल्या मुलीला चांगले वळण लावणारी आई सगळ्यांच्या लक्षात राहते. पण बाहेर मुलीच्या अब्रूची रक्षा करणारे वडील कोणाच्याही लक्षात राहत नाही. घरातला मुलगा जर बाहेर वाईट संगतीत लागला असेल तर त्याला वळणावर आणण्याचे काम वडीलच करतात. आपल्याला याकडे लक्ष देणे गरजेचे आहे. वडिलांना सुद्धा आईइतकाच मान मिळाला पाहिजे. तेव्हा चला सगळेच जण वडिलांची थोरवी गाऊया.

कु.अवंतिका हरीश गाखरे
बी.एस्सी.द्वितीय सेमिस्टर

शिव छत्रपती

रयतेचा राजा थोर
शिवराय छत्रपती
आदर्शाचा परिपाक
सुप्रसिद्ध राजनीतीज्ञ ।

चेतविला स्वाभिमान
धन्य माऊली ती जिजामाता
वीर रक्त प्रकटले
धन्य पिता शहाजी राजा ।

स्वराज्याच्या प्रतिज्ञेला
देवालय स्वयंभूचे
रक्त तिलक करूनी
मागे दान स्वराज्याचे ।

गडकिल्ले मजबूत केले
स्वराज्याचे ते रक्षक
शिवबांनी वर्धित केले
भक्कम तट संरक्षक ।

शूर वीर घडविले
ध्येय स्वराज्य पुजिले
निर्णायक, धुरंधर
तत्त्व अंगी बाणले !

कावा तो गनिमी
धुव्वा शत्रूचा रणी
धाडसाचे बाळकडू
जणू वाघ रणांगणी ।

शायिस्त्या, अफजलाचा काळ
धुळीस मिळवला गनिमीकाव्याने
औरंगजेबाला दिली मात
इच्छाशक्ती दुर्दम्य आदिम ।

माता भगिनींचा बंधू
रयतेचा दैवी त्राता
दातृत्व जगती प्रसिद्ध
मावळ्यांचा पालनकर्ता ।

असा राजा पुन्हा होणे
नाही इतिहासात
लाखो, देशवासियांच्या,

प्राची आर. झुराव
बी.कॉम.-तृतीय वर्ष (इंग्रजी)

सावित्रीची कहाणी

अज्ञानाच्या धरतीवर
प्रगटली एक राणी ।
निरक्षरांना शिकवू अशी,
लावली तिनं वाणी ॥ १ ॥

जोतीबांचा त्याग आणि
साहस धरीले मनी ।
जाती, धर्म, भेद विसरूनी
पाजले तिने पाणी ॥ २ ॥

उभारले षडयंत्र जेव्हा
त्या समाजकंटकांनी ।
पाटी, लेखन, घेऊन फिरली,
हीच खरी मर्दानी ॥ ३ ॥

जाता जाता सूचवून गेली
सावित्रीची वाणी ।
चला शिकू या ! पुढे जाऊ या!
मंत्र ठेवा हा कानी ॥ ४ ॥

म्हणे ती करू नका,
अशी मानवतेची हानी ।
स्त्री जन्माला धैर्य देते,
ही सावित्रीची कहाणी ॥ ५ ॥

कु.मृणाल नरेंद्र रेवतकर
बी.कॉम.-द्वितीय वर्ष (इंग्रजी)

अव्यक्त

खूप काही वाटत असतं
खूप काही साचत असतं
मनातल्या दुःखांना मात्र
एकटं राहणंच आवडत असतं...

मन मनातल्या मनात रडत असतं
ते स्वतःच आक्रंदत असतं
मनातल्या वेदनांना मात्र
मनात वाहणच आवडत असतं...

खूप काही दुखत असतं
खूप काही सूचत असतं
मनातल्या यातनांना मात्र
एकटं राहणच आवडत असतं...

मन सहन करत असतं
मन मनात धुमसत असतं
मनातल्या भावनांना मात्र
अव्यक्त राहणच आवडत असतं ...

कु.चंचल डी. कुटे
एम.ए.-प्रथम वर्ष (इतिहास)

सांजवात

जगाला ओरडून सांगायचंय मला
मुलगी म्हणून करू नका अवहेलना
मलाही आहे मन अन भावना
मलाही वाटते जन्मदात्याबद्दल
मनापासून प्रेम, जिव्हाळा
माझ्या मायेच्या वर्तनामुळे त्यांनाही
लागेल माझा लळा...
त्यांनी वाढवलं मला प्रेमाने
माझ्यावरचं हे या जन्मीचं ऋण
मी आहे जाणीव ठेवून
पण या ऋणासाठी समाजात
घराण्याचे नाव चालवायला
पाहिजे असतो 'वंशाचा दिवा'
मी नसेल तो 'दिवा'
पण 'सांजवात' बनून दाखवेन
मुलीच्या हृदयातला
प्रत्येक कोपरा असतो हळवा
माझ्या भावनेला आहे अर्थ
माझ्यातही आहे आकाश पेलण्याचं सामर्थ्य
भावना अन सामर्थ्याच्या बळावर
मीही करू शकते, मातापित्याची सेवा,
फक्त समाजात प्रत्येक मुलीला
मानाचं स्थान द्यावे आणि
प्रकट होण्याची संधी...
एवढीच प्रांजळ इच्छा ...

कु.भाविका सु. ससनकर
बी.कॉम.प्रथम वर्ष (इंग्लीश)

प्रयत्न

अपयश ही यशाची पहिली पायरी आहे
जीवनातल्या अनुभवाची डायरी आहे

त्यातूनच प्रत्येकाचे घडत जाते भविष्य
आणि मग कळून येते की, किती सुंदर आहे हे आयुष्य

प्रयत्नाच्या बळावर, सर करता येते शिखर
लाथ मारीन जिथं पाणी काढीन तिथं

कुठल्याही समस्येला नाही आत्महत्या पर्याय
सदा पुढेचं जायचं, संकटावर ठेवून पाय

नापास होणं म्हणजे नाही आभाळ कोसळणं
जीवन म्हणजे खरचं असतं निरंतर शिकणं

परीक्षा नाही ठरवू शकत, आयुष्याचे मोल
अंगी बाणावी कला, अन् सावरावा तोल

दुर्दम्य कडा भेदण्याची ठेवा, दुर्दम्य अभिलाषा
मग येणार नाही तुमच्या जवळ निराशा

कु.नंदिनी नेहारे
बी.एस्सी.-प्रथम वर्ष

जीवन संध्या

जीवनाच्या संध्याकाळी
ही आर्त उदासी का रे?
क्षण एक पुरे प्रेमाचा
मग खंत उद्याची कां रे?

कुणी कुणावर केली माया?
स्वार्थाची सारी दुनिया
ना तुझे, ना काही माझे
मग व्यर्थ फिकीर ती का रे?

तुझी मजा घेण्यासाठी
जमतील सभोवती सारे
परी दुःख न कोणी घेई
हंबरडा हा फसवा का रे?

संसार सागरावरती
ही नाव किनारी लागो
हे बंध तुटो प्रेमाचे
तग-मग ही जीवास का रे?

जीवनाच्या संध्याकाळी
ही आर्त उदासी का रे?
क्षण एक पुरे प्रेमाचा
मग खंत उद्याची का रे?

निलेश देविदास बोरजे
बी.ए.-तृतीय वर्ष

आज क्षणभर

का कुणास ठाऊक?
आज क्षणभर थांबावसं वाटतं,
हरवलं मन,
पुन्हा शोधावसं वाटतं,
अशांत हे मन,
शांत करावसं वाटतं,
होऊन अपेक्षाशून्य
चिंतामुक्त व्हावसं वाटतं,
भरल्यापोटी,
शांत निजावसं वाटतं,
आज जन्म आणि मृत्यू
यातलं अंतर विसरावसं वाटतं,
का कुणास ठाऊक?
थोडसं प्रेम,
आज स्वतःवर करावसं वाटतं!

डिंपल अ. बावणे
बी.कॉम.(इंग्लीश) - द्वितीय वर्ष

वडील

खऱ्या अर्थाने एक गुरू वाटता,
माझ्या चिमुकल्या मनाचे कारागीर वाटता
कधी रागावत असाल
कधी चेष्टा करीत असाल
कधी तुम्ही प्रेमही करीत असाल
खऱ्या अर्थाने एक मित्र वाटता
माझ्या या जीवनाचे मार्गदर्शक वाटता
कधी जीव फुलतो, कधी जीव रूजतो
कधी मान्यता हवी असते तुमची
तर कधी वेळ हवा असतो,
पण खऱ्या अर्थाने मला तुमचा संवाद हवा असतो
मित्र ही आहात, शिक्षक ही आहात
माझ्या जीवनाचे कारण ही आहात
खऱ्या अर्थाने तुम्ही माझे वडील आहात

कु.निवेदीता चं. डोंगरे
बी.एस्सी.-प्रथम वर्ष

आई

सकाळपासून तर रात्र होईपर्यंत
सर्व कामे करणारी ती आईच असते...

आपली तबबेत खराब झाल्यावर
रात्रीला उठणारी ती आईच असते ...

आपल्याला दुःखी पाहून स्वतःच्या
डोळ्यांमध्ये अश्रू आणणारी
ती आईच असते...

आपण कितीही दुःखी झालो
कितीही मोठी अडचण आली तरी,
आपल्याला सावरून घेणारी
ती आईच असते...

स्वतःची तबबेत खराब असूनही कणहत-कणहत
आपल्यासाठी स्वयंपाक करणारी
ती आईच असते...

आपला वर्गातून पहिला नंबर आला की,
सगळ्यात खूश होणारी आणि सगळ्यांना
खुशीने बातमी सांगणारी
ती आईच असते..

एक-एक रुपया जमा करून,
काटकसर करून, घर सांभाळणारी
ती आईच असते...

मयूरी रा. हिरूडकर
बी.कॉम. (इंग्लीश) - द्वितीय वर्ष

महत्त्व शिक्षकाचे

सूर्यकिरण जर उगवले नसते
तर, आकाशाचा रंगच समजला नसता
जर शिक्षकाचे अस्तित्व नसते
तर, शिक्षणाचे महत्त्वच समजले नसते..

दिव्यातली ज्योत जळली नसती
तर, प्रकाशच झाला नसता
शिक्षक नसता तर
एक चांगला युवाच घडला नसता

समुद्राची लाट ओसरली नसती
तर, त्याची शक्तीच कळली नसती
शिक्षक रागावलाच नसता तर,
त्यांच्या प्रेमाची जाणीवच झाली नसती ...

मूर्तिकार नसता तर...
सुंदर मूर्तीच घडली नसती...
शिक्षक नसता तर,
विद्यार्थीरूपी मूर्तीच घडली नसती...

दुःख नसतं तर...
सुखाचे महत्त्वच कळले नसते...
शिक्षक नसता तर
खऱ्या आयुष्याचे तत्त्वज्ञानच कळले नसते ...

किरण सोहलिया
बी.कॉम. (इंग्लीश) - द्वितीय वर्ष

न दिसणारे प्रेम

जन्मतःच लेकीला कुशीत घेतात
तिच्या डोक्यावरून हात फिरवतात
नकळत छाया देतात
आणि हक्कानी म्हणतात माझी लेक
ते म्हणजे बाबा
लेक जन्मतःच तिच्या लग्नासाठी
पैसे जमा करण्यास सुरुवात करणारे
जन्म जरी आईने दिला असेल,
तरीही सांभाळ करणारे
ते म्हणजे बाबा
लेक शाळेत जात असताना
स्वतः कामावर उशीरा जाऊन
लेकीला शाळेत वेळेवर पोहचून देणारे
ते म्हणजे बाबा
लेकीला सुट्टी झाली असेल, या घाईत
कामावरून वेळेच्या आधीच येणारे
आणि गाडीवर बसवून लेकीला घरी घेऊन
जाताना चॉकलेट घेऊन देणारे
ते म्हणजे बाबा
लेक कॉलेजात जाऊ लागल्यानंतर
बसमध्ये बरोबर जातील बेटा
असं म्हणणारे, लेकीने पैसे मागताच
एक शब्दही न विचारता
किती पैसे हवेत असं म्हणणारे
ते म्हणजे बाबा
लेकीच्या लग्नासाठी धडपड करणारे
नेहमी हसत राहणारे
लेक रूसली तर तिला हसवणारे
ते म्हणजे बाबा
आणि एके दिवशी आपल्या लेकीला
रडत रडत सासरी पाठवणारे
आईबरोबरच स्वतःचा सांभाळ करणारे

कु.निकिता विकासराव मेटांगळे
बी.कॉम.(इंग्लीश)-प्रथम वर्ष

आठवण

मन अधीर झाले, मन बधीर झाले
मन तुझ्याच स्वाधीन झाले
ना साज श्रृंगार तुझा
तरीही मन हरवले तुझ्यात

या कवी मनाची वाटचाल
सदैव गुंतून असते फक्त तुझ्यात

तुझ्या पैजणांचा आवाज ऐकून
मन बेभान व्हायचे
ते तुझ्याच मागे फिरायचे
शोधूनही तू मिळेना,
पण मनाला कसे सांभाळावे
ते तुझ्याच मागे पिंगा घालायचे

जयंत अशोकराव वाळके
बी.कॉम.(इंग्लीश) - प्रथम वर्ष

धाडस

मानवी जीवन जगताना
ध्यास तो मनाशी आला
आणखी काहीच नको मला
स्वप्न पूर्ण करण्याचं धाडस द्या मला !

आई-बाबा मी तुमची लेक
नका मला अंधारात लोटू
विश्वास ठेऊन माझ्यावर
स्वप्न पूर्ण करण्याचे धाडस द्या मला !

नको मला काहीच आधी
आभाळाचा ध्यास माझा
तो पूर्ण नाही झाला
तोपर्यंत स्वतंत्र असू द्या मला
स्वप्न पूर्ण करण्याचे धाडस द्या मला !

मोठी आस नाही माझी
बाबा साथ तुमची हवी
आई हाताला-हात तुझा हवा
स्वप्न पूर्ण करण्याचे धाडस द्या मला !

करेल मी खूप धडपड
साक्षात उतरवील स्वप्न
आधार बनेल बाबा तुमचा
केवळ ... धाडस द्या मला ... !

कु.सोनाली ल. हिस्डकर
बी.कॉम.(इंग्लीश)-द्वितीय वर्ष

अपयश

म्हणतात, अपयश ही यशाची पहिली पायरी
मी अपयशाचा असा जिना चढून बसलो
आई म्हणाली जन्म झाला तुझा, बऱ्याच नवसाने
अरे जन्मापूर्वीपासूनच अपयशाच्या पायऱ्या चढत होतो ...

भाकरीचे शिक्षण पूर्ण केले, आषाढी एकादशी करता करता
जेव्हा फिरू लागलो नोकरीसाठी सारस्वतांच्या दारी
तेव्हा आवाज आला ओळखीचा आहे का कुणी ?
अन् मी अपयशाच्या पायऱ्या चढत होतो...

इंचभर पोटाची आभाळभर भूख शमविण्यासाठी फिरत राहिलो
बुडत्याला काठीचा आधार शोधत राहिलो
माझ्या बेरोजगारीवर प्लेसमेंट करणाऱ्यांनी स्वतःची खळगी
भरली
अन् मी अपयशाच्या पायऱ्या चढत होतो ...

गुंतला होता जीव एका युवतीवर
विचारले होशील का माझी अर्धांगिनी
घातली गळ्यात तिने नकाराची वर्णमाला
अन् मी अपयशाच्या पायऱ्या चढत होतो...

होती नव्हती पुंजी गमावून बसलो उद्योगधंद्यात
नाही जमला खेळ श्रीमंतासारखा
तोच बहाणा आला ओठावरती मराठी माणूस आणि उद्योग
अन् मी अपयशाच्या पायऱ्या चढत होतो...

अंधार पसरला, खचून गेलो, पदरी आली निराशा
संसाराच्या रहाटगाड्यामध्ये अभिमन्यू बनत गेलो
काय करावे काही कळेना परिस्थितीचा गुलाम झालो
अन् मी अपयशाच्या पायऱ्या चढत होतो ...

वाचला इतिहास महापुरुषांचा ज्यांनी खेचून आणली विजयश्री
घेऊन आत्मविश्वासाची तलवार पुन्हा लढलो परिस्थितीशी

शुभम ज्ञा. बालपांडे
बी.ए.-तृतीय वर्ष

तिला बघितले मी...

तिला बघितले मी...
नेहमी झटताना
उन्हा तान्हात कष्ट करताना
तहान-भूक असतानाही
लेकरांना घासातून घास देताना

तिला बघितले मी...
आयुष्यभर चंदनासारखे झिजताना
रात्रंदिवस कष्ट करताना
मुलांच्या आजारपणात
रात्र-रात्रभर जागताना

तिला बघितले मी ...
केवळ मुलाबाळांसाठी
पतीचा व सासू-सासऱ्यांचा
छळ सोसताना

तिला बघितले मी...
दारिद्र्याचे चटके सोसूनही,
उत्साहाने काम करताना,
मुसळधार पावसात
गळणाऱ्या घरात भांडी लावताना

तिला बघितले मी...
दुःखालाच सुख मानून
हसत-हसत जगताना

दिव्या कुंदनजी डांगे
बी.कॉम.(इंग्लीश)- द्वितीय वर्ष

जीवनातील नाती

जीवनात नाती तशी
अनेक असतात,
पण ती जपणारी लोकं
फार कमी असतात...!

काही नाती असतात रक्ताची,
तर काही हृदयाची...!

काही नाती असतात जन्मो-जन्माची,
तर काही... काही क्षणापुरती...!

काही नाती असतात,
केसांसारखी न तुटणारी,
पण वेळ आलीच तर वाकणारी...!

काही नाती असतात,
लांबूनच आपले म्हणणारी,
जवळ गेल्यावर मात्र दूर करणारी...!

काही नाती असतात,
पैशाने विकत घेता येणारी,
तर काही प्रेमाने आपली करणारी ...!

काही नाती असतात,
न जोडतासुद्धा टिकणारी,
तर काही जोडूनसुद्धा तुटणारी...!

कु.यादवी ब. आगे
बी.एस्सी.-तृतीय वर्ष

बाप...

सान्या जगाचा अन्नदाता
माहा बाप शेतकरी
जन्मभर कष्टून राबून
तरी आयुष्यभर भिकारी

घरापुढच्या गुरूजींचे
उभे दिमाखात बंगले
मोठ्या थाटात दाखोते
आल्या-गेलेल्याले मजले

याच्या वळणीचं पाणी
घर भरून साचते
पुढं शिवू म्हणताना
दिस उलटून जाते

त्याच्या मांग हाये, देवा
सान्या दुनियेची चिंता
त्याले वनवासी ठेवून
काय साधणार आता

पोर बाहेर शिकते
त्याच्या शिक्षणाची चिंता
फोन करून इचारे
बाबा पैसे कव्हा पाठवता ?

ओझं कर्जाचं वाहून
झालं श्वास घेणं जड
सावकारी बँकेतले
कर्ज काळजाची झड

दरवर्षाची नापिकी
काय हाये त्याचा गुन्हा
जगाच्या पोशिंद्यानं का
फास घ्यावा पुन्हा-पुन्हा!

अवंती भोयर
बी.एस्सी.-द्वितीय वर्ष

आयुष्य

आयुष्यभर सोबत असून,
जवळ कधी बसत नाही,
एकाच घरात राहून आम्ही,
एकामेकास दिसत नाही

हरवला तो आपसांतला,
जिव्हाळ्याचा संवाद
एकमेकांस दोष देऊन,
नित्य चाले वादविवाद

धाव धाव धावतो आहे
दिशा मात्र कळत नाही,
हृदयाचे पाऊल कधी,
हृदयाकडे वळत नाही

इतकं जगून झालं पण,
जगायलाच वेळ नाही,
जगतो आहोत कशासाठी,
काहीच कसला मेळ नाही

क्षण एक येईल असा,
घेऊन जाईल हा श्वास,
अर्ध्यावरच थांबलेला,
असेल जीवन प्रवास

अजूनही वेळ आहे,
थोड तरी जगून घ्या,
सुंदर अशा जगण्याला,
डोळे भरून बघून घ्या

कु.वैशाली शं. राऊत
बी.एस्सी.-तृतीय वर्ष

आईसाठी काय लिहू...

आईसाठी काय लिहू
आईसाठी कसे लिहू
आईसाठी पुरतील एवढे
शब्द नाहीत कोठे
आईवरती लिहिण्याइतपत
नाही माझे व्यक्तिमत्त्व मोठे

जीवन हे शेत, तर आई म्हणजे विहीर
जीवन ही नौका, तर आई म्हणजे तीर
जीवन ही शाळा, तर आई म्हणजे पाटी
जीवन हे कामचकाम, तर आई म्हणजे सुट्टी

आई तु उन्हामधली सावली,
आई तू पावसातली छत्री
आई तू थंडीतली शाल
आता यावीत दुःखे खुशाल

आई म्हणजे मंदिराचा उंच कळस
आई म्हणजे अंगणातील पवित्र तुळस
आई म्हणजे भजनात गुणगुणावी अशी संतवाणी
आई म्हणजे वाळवंटात यावं असं थंडगार पाणी

आई म्हणजे आरतीत वाजवावी, अशी लयबद्ध टाळी
आई म्हणजे वेदनेनंतरची सर्वात पहिली आरोळी ...

प्राची एम. कोठे
बी.एस्सी.-तृतीय वर्ष

तारुण्यगाथा

सोळा वर्षाची तरुणी
खूप विचारविनियम करणारी

करण्यास आपल्या स्वप्नांची पूर्ती
आखते एका ध्येयाची आकृती

आस एकच, ध्यास एकच
प्रयत्न एकच, कृती एकच

शिकून खूप मोठे व्हायचे
आपले ध्येय गाठायचे

जगात खूप प्रसिद्धी मिळवायची
आपली खरी किंमत दाखवायची

पण शेवटी एक निर्णय
करून टाकतो सर्व काही उद्ध्वस्त

करतो तिला खूप निराश
ज्याने होते ती खूप हताश

सोडते आपले हक्काचे घरदार
आणि हाती घेते संसाराची कास

कु.सोनाली वंजारी
बी.कॉम.(इंग्लीश)-द्वितीय वर्ष

आपण शिकलो काय ?

मनुष्याच्या जीवनातील पहिला गुरू
म्हणजे आई आहे.

त्या आईने आपल्याला जगायला शिकवले
पण तिचाच आदर राहिला का ?
मग, आपण शिकलो काय ?

गांधीजींच्या तीन बंदरांचे महत्त्व
आजही सांगितले जाते
तसे आपण वागतो का ?
मग, आपण शिकलो काय ?

शिक्षणामुळे आपण मोठमोठ्या पदव्या मिळविल्या
ज्या आई-वडिलांच्या मेहनतीवर ध्येय प्राप्त केली
आज आपल्या त्याच घरात त्यांच्यासाठी जागा नाही
मग, आपण शिकलो काय ?

ज्याने आपल्याला जीवनाची वाट दाखवली
आज आपणच त्यांना वृद्धाश्रमाची वाट दाखवली
मग, आपण शिकलो काय ?

बालपणी आपण ज्या शाळेत म्हणायचो,
'भारत माझा देश आहे, सारे भारतीय माझे बांधव आहे'
पण आज सख्खा भाऊ पक्का वैरी झाला
मग, आपण शिकलो काय ?

साने गुरूजी सांगून गेले
खरा तो एकची धर्म, जगाला प्रेम अर्पावे
पण आपण तसे वागतो का ?
मग, आपण शिकलो काय ?

परवेश डी. गोमासे
बी.एस्सी.-प्रथम वर्ष

ऐसे मिली थी भारत को आजादी

दोस्तो बात १९३९ से १९४५ तक कि है, जो द्वितीय विश्वयुद्ध का काल था। बेशक इस युद्ध ने बहुत कुछ बदल दिया था। वैसे तो द्वितीय विश्वयुद्ध आने या सेकंड वर्ल्ड वॉर आरंभ करने का सारा श्रेय हिटलर को ही जाता है, हिटलर का पुरे विश्व पर आर्यस की हुकूमत करने की अभिलाषा ने ही सेकंड वर्ल्ड वॉर शुरू किया था। हालांकी युद्ध की आड में हिटलर ने जो अपराध किए, वह मानवता के खिलाफ था। ७ लाख यहूदियों का कत्ल अमानवीय ही है, पर दोस्तो सच यह भी है, कि अगर हिटलर न होता और अगर सेकंड वर्ल्ड वॉर शुरू न हुआ होता तो शायद भारत की आजादी में कम से कम ३० साल या इससे भी ज्यादा समय और लग सकता था। वास्तव में अंग्रेजों की अर्थव्यवस्था हिल गयी थी।

अंग्रेजों का अगर किसी ने नुकसान किया तो सिर्फ सुभाषचंद्र बोस और हिटलर ने किया था। हिटलर के कारण ही सेकंड वर्ल्ड वॉर खत्म होने के दो साल के अंदर ही अंग्रेज भारत छोडकर चले गए। इसिलिए नहीं कि अंग्रेज सही में भारत को आजादी देना चाहते थे, बल्कि उन्हे मजबूरन ऐसा करना पडा। क्योकि सेकंड वर्ल्ड वॉर ने ब्रिटीश साम्राज्य की अर्थव्यवस्था की कमर तोड कर रख दी थी। १९४५ के बाद ब्रिटेन खुद अमेरिका के कर्ज में डुब गया था। ब्रिटेन एक महाशक्ती के रूप में अपनी साख पूरी तरीके से खो चुका था। नेताजी की आजाद हिंद फौज ने अंग्रेजों का काफी नुकसान किया पर हिटलर ने पुरे ब्रिटेन और फ्रान्स की कमर तोड दी थी। उसने इतना बुरा मारा कि, अंग्रेजों की पूरी अर्थव्यवस्था खराब हो गई। अंग्रेज ना सेना रखने मे सक्षम थे और न उनके पास इतने पैसे थे कि वह दुसरे देशों में अपना शासन कायम रख सकते थे, जिसका नतीजा यह हुआ कि अंग्रेजों ने ना सिर्फ भारत को अपितु जॉर्डन, श्रीलंका, मलेशिया, म्यानमार सब को छोड दिये।

फ्रान्स ने भी इसी कारण से कंबोडीया और वियतनाम को आजाद कर दिया। ठीक उसी प्रकार नीदरलैंड को भी इंडोनेशिया को आजाद करना पडा। सोचिए अगर हिटलर ना होता तो न कोई विश्वयुद्ध होता, न ही हमें आजादी मिलती और अंग्रेज भारत को ऐसे ही लुटते रहते। दोस्तो यह बहुत कडवा सच है कि अंग्रेजों का भारत में सबसे अच्छे दोस्त मोहनदास करमचंद गांधी थे। अंग्रेजों को भारतीयों का जितना खून चूसना था वह १९१० तक चुस चुके थे। लेकिन उसके बाद वे भारत मे सिर्फ इसिलिए रूके थे ताकि उन्हे विश्व युद्ध लडने के लिए सैनिक यहां से मिलते रहे। गांधीजी के कारण अंग्रेज अपने सेनाओं में भारतीयों को भर्ती करा पाए। गांधीजी ने खुले आम भारतीय युवाओं को अंग्रेजों का साथ देने के लिए बोला था।

‘तुम मुझे खून दो और मैं तुम्हे आजादी दूंगा खून भी एक दो बूंद ही इतना होगा की खून का सारा महासागर तैय्यार हो जाएगा और महासागर में ब्रिटीश साम्राज्य को डुबोकर मार डालूंगा’ यह नारा दिया था नेताजी सुभाषचंद्र बोस ने १९३८ में। गांधीजी ने काँग्रेस अध्यक्ष पद के लिए सुभाषबाबू को चुना था। मगर गांधी जी को सुभाषबाबू की कार्य पद्धती पसंद नहीं आई इस दौरान युरोप मे द्वितीय विश्व युद्ध के बादल छा गए। सुभाषबाबू चाहते थे कि इंग्लंड की इस परिस्थिती का लाभ उठाकर भारत का स्वतंत्रता संग्राम अधिक तिव्र किया जाए। हालांकि गांधीजी उनके इस विचार से सहमत नहीं थें।

सुभाषचंद्र बोस ने युरोप मे रहते हुए युरोप के राजनितीक हलचल

का गहन अध्ययन किया था। उसके बाद भारत को स्वतंत्र कराने के उद्देश से आजाद हिंद फौज का गठन किया। वे युरोप मे इटली के नेता मुसोलिनी से मिले बर्लिन मे जर्मनी के तत्कालीन तानाशाह हिटलर से भी मुलाकात की, भारत को स्वतंत्रता दिलाने के लिए जर्मनी व जापान से सहायता मांगी। सेकंड वर्ल्ड वॉर के दौरान जापानी नेतृत्व ने एक योजना को मंजूरी दी थी, जिसका मकसद अमेरिका और ब्रिटेन के साथ चल रही लडाई को तेजी से अपने पक्ष में कर एक नतीजे तक पहुंचा देना और भारत को अंग्रेजी राज से मुक्त करवाना।

उस समय जापान के प्रधानमंत्री ने जापान की संसद में भाषण देते हुए कई बार भारत का जिक्र किया था। भारतीयों से उनका कहना था कि वे इस विश्व युद्ध का फायदा उठाएं। वे ब्रिटीश हुकूमत के खिलाफ खडे हो जाएँ और भारतीय खुद के लिए खुद का भारत की स्थापना करें। लेकिन दोस्तो एक कहावत आपने सुनी ही होगी इतिहास वे लिखते है जो जिंदा बचते है और आधुनिक भारत के इतिहास के साथ भी ऐसा ही हुआ। १९४७ में सत्ता का हस्तांतरण अंग्रेजों से भारतीय काँग्रेस पार्टी के पास चला गया, और उसके बाद काँग्रेसी इतिहासकारों ने यह धारणा फैलाई कि भारत को आजादी गांधीजी कि अहिंसावादी आंदोलनों के कारण मिली। असल में सच्चाई यह है कि ना हिटलर होता, ना द्वितीय विश्वयुद्ध होता और ना ही हमें आजादी मिलती।

गांधीजी के तरीकों से आजादी मिल तो जाती लेकिन इस प्रक्रिया में ३० साल और लग जाते और अंग्रेज ऐसे ही हमारे देश को लुटते रहते। वास्तव मे १९३० के दशक से ही गांधीजी की लोकप्रियता कम होने लगी थी। १९२० के असहयोग आंदोलन के एकदम से वापस आने से गांधीजी के बाकी के आंदोलनों में लोगों में वैसा उत्साह नहीं दिखा। अंत में काँग्रेस और गांधी ने भारत छोडो आंदोलन शुरू किया। ‘करो या मरो’ नारे के साथ सुभाषचंद्र बोस ने यह प्रस्ताव १९३८ में ही पेश कर दिया था। क्योंकि उन्हे पता था की यूरोप राजनैतिक असंतुलन से गुजर रहा था। और युद्ध के बादल छाए हुए थे और यही सही मौका था अंग्रेजों को खदेडने का। हालांकि अंग्रेजी हुकूमत ने लिडर्स को गिरफ्तार करके जेल में डाल दिया और कुछ ही महीनों में आंदोलन कमजोर पड गया और देखते देखते आंदोलन खत्म भी हो गया। लेकिन सुभाषचंद्र बोस फिर भी नहीं रूके और जापान की सहायता से लडाई जारी रखा और बेशक अप्रत्यक्ष रूप से ही सही अंग्रेजों को भारत छोडने के लिए मजबूर किया।

उस समय ब्रिटीश इंडीयन आर्मी में बगावत के सुर उठने लगे थे। वास्तव में अंग्रेज भारत में स्वतंत्रता आंदोलन को दबाने के लिए युद्ध में लडने के लिए भारतीय सैनिकों का ही इस्तेमाल करते थे। वफादार सिपाहियों के बिना इंग्लिश साम्राज्य का भारत पर राज्य करना मुश्किल हो गया था। क्योकी अंग्रेजों के पास इतने इंग्लिश सैनिक नहीं थे, जिनकी मदत से वे राष्ट्रीय आंदोलन को दबा सके। इसी के चलते अंग्रेजों को लगने लगा था कि भारत में अब बडे पैमाने पर अंग्रेज लोगों का कत्लेआम हो सकता है। इसिलिए उन्होने सत्ता हस्तांतरण में इतनी जल्दबाजी दिखाई। यह बेशक द्वितीय विश्वयुद्ध का ही नतीजा था जिसने ब्रिटेन की अर्थव्यवस्था को तोडकर रख दिया और द्वितीय विश्वयुद्ध बेशक हिटलर की वजह से हुआ था।

शुभम ज्ञा. बालपांडे
बी.ए.—तृतीय वर्ष

आज का युथ

आज का युथ सपने देखता है, कुछ बड़ा करना चाहता है। जिंदगी में कभी नाकामियाबी को नहीं चूना चाहता। आज का युथ घर वालों से ताना नहीं सुनना चाहता। कोई उसको देखके मजाक बनाता है। कोई कामयाब होने का आशिर्वाद देता है। कोई आईने के सामने पाऊट करता है। उसकी गर्ल फ्रेंड भी कभी-कभी उस पे शक करती है।

आज का युथ एक मौके की तलाश में है। आज का युथ कामयाब बनना चाहता है। हमेशा कुछ नया (Productive) करना चाहता है। नहीं होना चाहता है बोर, आज के युथ के सिने में आग है, और उसका एक लक्ष्य (Target) है। कौन जानता है कल वह Lamborghini Abundant Doer (लंबोर्गिनी प्रचुर कर्ता) कोई You Tube पे Sensation बन जाएगा। कोई अगला Business Tycoon बन जाएगा कोई एक नया ऐतिहासिक मंजर बनाएगा। कोई Mars के उपर जाकर घर बनाएगा। कोई Technology मे Revolution लेकर आएगा। कोई दुनिया में Positivity फैलाएगा। कोई आने वाले Time का Rockstar हो सकता है। आखों के सपने और हाथों में Gitar हो सकता है। आज का युथ Education System से लड रहा है। आज का युथ Life में Struggle कर रहा है।

आज का युथ चाल पिलो जैसी Video बनाकर Time pass नहीं करेगा। आज का युथ अब जाग रहा है। आज का युथ अब भाग रहा है। हमारे देश में ६० करोड से भी ज्यादा लोगो की Age २५ से कम है। युथ की भरमार है। अगर सभी मिलकर चाहे और अपना वक्त (Time) यहाँ वहाँ बर्बाद (Waste) ना करें तो हम Super Power बन सकते है। क्योंकि यहीं उम्र (Age) है, कुछ कर दिखाने की। इसी उम्र (Age) में सबसे ज्यादा जूनून रहता है। इसी उम्र (Age) मे गरम खून रहता है। हम अपने Limits को Stretch कर सकते है। और नामुमकीन को भी मुमकीन बना सकते है। क्योंकि जुनून और पागलपण के सामने Logic भी नहीं चलता। अगर आप लोग जिंदगी मै कुछ Remarkable (यादगार) करना चाहते है तो, अगर आप लोग चाहते है कि, आपके घर वाले आपपे Proud Feel (गर्व महसूस करें) करे और ये देश आपपे Proud Feel करे। सिर्फ अपने घर का चूल्हा जलाने का नहीं सोचना बल्की लाखो घरों के चूल्हे जलाने का Reason (कारण) बनना। इस देश में बेरोजगारी भलेही एक Problem (समस्या) होगी लेकिन खूद का Impire खडा करके Jobs Create करना चाहते हो Lamborghini Abundant Doer लेना चाहते हो तो अपने सारे सपनों को पूरा करना चाहते हो तो उठो, जागो।

एक ऐसा रास्ता है जिसपर चलकर गॅरंटी इन Sucess है।

अगर आपके अंदर लडने का Spirit है तो आप जीत सकते है। और जो सोये हुए हो, डरे हुए हो, बैठे हुए हो, तो फिर उठो खडे हो

जाओ, आगे बढ़ो सारा खेल पलट जाएगा। एक ही दिन के अंदर-अंदर सब बदल जाएगा। अगर आप तैयार (Ready) हो तो पूछो अपने आप से कि मेरा Mission क्या है। और मै इस दुनिया मे क्यूँ आया हूँ। तब आपके अंदर की आवाज आपको बताएगी कि आप इस दुनिया में Unlimited Leaders खडे कर सकते हो।

माना की हजार वजह है, आपके पास जिससे आप कुछ नहीं कर सकते। लेकिन उसमें से एक वजह तो ऐसा ढुंढ लो जिससे आप कुछ कर सकते हो।

अंदर की आत्मा को बस अब यही सलाह देना है,

मुझे कुछ करना है,

मुझे कुछ करना है,

मुझे कुछ करना है,

मुझे कुछ करना है,

और मरते दम-तक करते रहना है।

क्योकि गरीब पैदा होना कोई Mistake नहीं है। Mistake तब है, जब गरीबी मे मर जाएँ।

इसी के साथ,

तो फिर पकडो मेरा हाथ

अब चलो तूम मेरे साथ

हम देखेंगे जमाना

करें हम ऐसा करम

आएँ एक ही आवाज दें ...

“वन्दे मातरम”

“वन्दे मातरम”

ना कोई जात ना धरम

कुछ कर के दिखावो

अब छोड दो ऐ शरम

है गरम माहौल यहाँ

सबको हमसे आस

जब युथ बढेगा,

तभी तो होगा विकास

किस्मत सिर्फ मेहनत करने से बदलती है, बैठकर सोचते रहने से नहीं!!

समिक्षा सुमेश्वर कोल्हे
बी.एस्सी.-प्रथम वर्ष

सच्ची राह

एक घर में रहने का मतलब परिवार नहीं होता, और ना ही एक परिवार में रहने का मतलब घर होता है। जब ये दोनों दिल से साथ हों तब ही घर परिवार और परिवार घर कहलाता है। मगर आज के जमाने में यह दोनों ही कही खो गए हैं। पर इन सब के लिए हम किसी एक को दोष नहीं दे सकते। वो कहते हैं ना, ताली एक हाथ से नहीं बजती है, ठीक उसी तरह इन सब में किसी एक की गलती नहीं है, बल्कि दोनों का मेरा मतलब बड़ों और बच्चों की बराबर गलती होती है। इसी तरह असल जिंदगी में भी बहुत से ऐसे पल आते हैं जहाँ बच्चों और माँ-बाप दोनों की ही गलती होती है, मगर बच्चों को छोटा समझ कर चुप करा दिया जाता है। आज के समय में सबसे ज्यादा जरूरत यह है कि माँ-बाप अपनी सोच को समय के साथ बदलें और अपने बच्चों के साथ दोस्त की तरह व्यवहार करें न कि उन्हें डरा कर रखें। डरा कर रखने से बच्चे सिर्फ गलत राह पर ही जाएँगे और वही अगर बच्चों को प्यार से दोस्त की तरह रखा जाए तो वे हमेशा सही राह पर जाएँगे। साथ ही बच्चों का भी यह फर्ज बनता है कि, अपने माता-पिता के बारे में उतना ही सोचे, उनकी बातों को समझे, उनके साथ वक्त बिताएँ। माता-पिता को भी अपने बच्चों की बातें सुननी और समझनी चाहिए न कि यह सोचे की लोग क्या कहेंगे। उन्हें सिर्फ अपने बच्चों पर भरोसा होना चाहिए। लोग तो हमेशा कुछ न कुछ कहते ही हैं। अगर माता-पिता और बच्चे एक दुसरे को समझने लगे, साथही वे अपनी सोच बदले और लोगो की परवाह करना छोड़ दें तो बच्चे भी अपने माता-पिता की बातों को समझेंगे और हमेशा सही और सच्ची राह पर चलेंगे। और तब वह घर एक परिवार और परिवार एक घर बन जाएगा।

मानसी म. मखेजा
बी.कॉम.द्वितीय वर्ष (इंग्लीश)

गणतंत्र भारत

अपना हिमालय अपनी गंगा,
गणतंत्र पर फहरा तिरंगा,
देशयुक्त अपने हित नियम
एकजुट हो उठे सब कदम

बापू, नेहरू, सुभाष के अपने
है अधूरे रंग भरने,
धर्म-जाति न क्षेत्र बीच में,
नहीं तवज्जो ऊँच-नीच में,

हमरा एक वतन है भारत,
लिखनी है अब नई इबादत,
नहीं रहे अभाव-गरीब,
परिश्रम से बदले सबका नसीब,

है हमारा भारत प्यारा,
आसमान में चमके जैसे ध्रुव तारा,
कृषि-व्यापार और विज्ञान सतत्
प्रगति करे हिन्दुस्तान।

कु.प्राची र. झुराव
बी.कॉम.तृतीय वर्ष (इंग्लीश)

आर या पार

अब आर हो या पार हो
जीत हो या हार हो
युद्ध का बिगुल बजा
अब मैदान में
हमारा शव गिरे
या जयजयकार हो

उतरे है जो अब मैदान में
जीत कर ही आएंगे
हार ने को कुछ नहीं
लाखों की भीड़ में
अपनी छाप छोड़
ही आएंगे
चाहे आर हो या पार हो

स्पर्धा परिक्षाओं के जाल में
वीर भी फसे तो ना निकले
ये चक्रव्युह का ऐसा जंजाल है
बचना है जो खुद को तो
कठिन परिश्रम ही एक ढाल है
रखो खुद पर विश्वास इतना
कि इन जंजालों को ही फास लू
अब चाहे आर हो या पार हो

इस स्पर्धा परिक्षाओं के युग में
ना जीत है ना हार है
यहाँ जीत कर भी संघर्ष का अंत नहीं
हार कर भी कोई शिखर नहीं
इस मैदान में वीरों को
अभ्यास निरंतर है
विद्यार्थी जीवन का
कभी अंत नहीं ...

मन में ना कोई लालसा है
नाही कोई जलती हुई आग
बस एक भाव है सेवा का
लेकर उसी के साथ
चले है ये सात समुन्द्र करने पार

देखी है कई बार हमने
प्रशासन की भी दादागिरी
श्रीमंतों को ढाल बनाकर
अब ना गरिबी की पछाड़ हो
अब और नहीं उनपे कोई अत्याचार हो
रहकर इसी प्रशासन में
करेंगे नये युग की शुरुआत
करके एक पहल खुद से
करेंगे खत्म भ्रष्टाचार

अब सिलक्शन भी हमारा
इसी बार हो ...

चाहे अब आर हो या पार हो
कु.महिमा मनोहर युवमती
बी.एस्सी.-तृतीय वर्ष

गिरना भी अच्छा है

गिरना भी अच्छा है,
औकात का पता चलता है ...
बढते है जब कोई हाथ मदत मे...
अपनों का पता चलता है!

जिन्हे गुस्सा आता है,
वो लोग सच्चे होते है,
मैंने झुठो को अक्सर,
मुस्कराते हुए देखा है...

सीख रहा हूँ मैं भी,
मनुष्यों को पढने का हुनर,
सुना है चेहरे पे...
किताबों से ज्यादा लिखा होता है...!

शुभम ज्ञा. बालपांडे
बी.ए.-तृतीय वर्ष

Women change the world

Women's Movement

Women and girls now have the right to study and to go to schools. There are other spheres - like legal reform and health, where the situation for women and girls have changed. These changes have come not all of a sudden. Women as individually and collectively have struggled for long and their revolt is known as women's movement. Woman as individual and women's organizations from different part of the country have been parts of these movements. Men have also started supporting the women's movements. Different strategies have been used to spread awareness, fight discrimination and seek justice. Here under are a few glimpses of their struggles :

Campaigning :

Campaigning to fight discrimination and violence against women are important part of women's movement. Campaigns have also led to new laws being passed. A law was made in 2006 to empower women who fight for physical and mental violence within their homes which is known as domestic violence act, for legal protection. Efforts made by women's movement led supreme court to formulate guidelines in 1997 to protect women against sexual harassment at work places and in educational institutions.

There is worse example of dowry case of Satyarani, an active member of the women's movement, She sat every day on the doorstep of Supreme Court with legal files which were gathered during the course of a long legal battle to seek justice for her daughter who was murdered for dowry.

Raising Awareness :

An important part of the women's movement is to raise public awareness on women's issues for their right. Messages are spread through street plays, songs and public meetings.

Protest :

The women's movement raises its voice when violations against women's rights take place or for example when a law or policy goes against their interests. Public rallies and demonstrations are very powerful means for drawing attention for injustice.

Showing Solidarity :

The women's movement also shows solidarity with other women's causes.

The 8th of March is International women's day, when women all over the world come together to celebrate and renew their struggles.

Women hold up candles to demonstrate their solidarity between the people of India and Pakistan every year on 14th August. Thousands of people gather at Waghah the border of India and Pakistan and hold several cultural programmes for the purpose.

Ku.Mrunal N. Rewatkar
B.Com.-II (English)

Education in India

Education in India is provided by Public School (controlled and funded by three levels : Central, State and Local) and private schools. In various articles of the Indian Constitution, Free and compulsory education is provided as a fundamental right to children between the age group of 6 to 14. The approximate ratio of public school to private school in India is 7 : 5.

India has progressed in increasing the attainment rate of primary education. In 2011, Approximately 75% of the population, aged between 7 and 10 years, was literate. India's improvement in education system is often cited as one of the main contribution to its economic development. Much of the progress especially in higher education and scientific research, has been credited to various public institutions. While enrolment in higher education has increased steadily over the past decade, reaching a gross enrollment ratio of 24% in 2013. There still remains a significant distance to catch up with tertiary education enrolment levels of developed nations, a challenge that will be necessary to overcome in order to continue to reap a demographically divided from India's Comparatively young populations.

At the primary and secondary level, India posses a large number of private schools, a system complementing the government run school with 29% of students receiving private education in the 6 to 14 age group.

Certain post secondary technical schools are also private. The private education market in India had a revenue of US\$450 million in 2008. But is projected to be a US\$40 billion market.

As per the Annual Status of Education Report [ASER] 2012, 96.5% of all rural children between the age group of 6-14 were enrolled in schools. This is the fourth annual survey to report enrolment above 96%. India has maintained an average enrolment ratio of 95% for students in this age group from year 2007 to 2014. As an outcome the number of students in the age group 6-14 who are not enrolled in schools has come down to 2.8% in the academic year 2018 [ASER 2018].

Another report from 2013 stated that there were 229 million students enrolled in different accredited Urban and Rural schools of India. From class I to XII representing an increase of 23 lakh students over 2002 total enrolment, and a 19% increase in girls' enrolment. While quantitatively

India is inching closer to universal education, the quality of its education has been questioned particularly in its government run school system.

While more than 95% of children attend primary school, just 40% of Indian adolescents attend secondary school [grades 9-12]. Since 2000, the World Bank has committed over \$2 billion for education in India. Some of the reasons for the poor quality include absence of around 25% of teachers every day. States of India have introduced tests and education assessment system to identify and improve such schools.

There are private schools in India, they are highly regulated in terms of what they can teach, in what form they can operate [must be a non-profit to run any accredited educational institution] and all other aspects of operation.

Hence, the differentiation of government school and private schools can be misleading.

In January 2019, India had over 900 Universities and 40,000 colleges. In India's higher education system, a significant number of seats are reserved under affirmative action policies for the historically disadvantaged schedule cast and schedule tribes and other Backward Classes. In universities, colleges and similar institutions affiliated to the federal government, there is a maximum 50% of reservations applicable to these disadvantaged groups at the state level it can vary. Maharashtra had 73% reservation in 2014, which is the highest percentae of reservation in India.

Education in the Republic of India

Minister of Human Resource Development Budget	Ramesh Pokhriyal Rs.99,100 Crore [US\$14 Billion]
Primary Languages	Indian Languages, English
System Type	Federal, State and Private
Established Compulsary Education	1 April 2010.
Total	74%
Male	82.2%
Female	69.5%
Total	[N/A]
Primary	95%
Secondary	69%
Post Secondary	25%

Shubham D. Balpande
B.A.-III

Literature in Human Life

A literary man is a product of his society as his art is a product of his own reaction to life. Even the greatest is sometimes a conscious, sometimes an unconscious exponent of his time spirit. The time spirit is the total outcome, the quant essential of all the political, social, religious and scientific changes of a particular age. The historical aspect of literature is therefore, minor or unimportant though it may be for acsthetic purpose, but it cannot be totally ignored. Literature always expresses the thoughts and sentiments of human mind which are closely connected with and conditioned by the age.

Literature is a study of the reflection of the spirit of the age which creates a new spirit in us. With its help, we travel into the minds of other races and the minds of other epochs. Thus it becomes a sort of sociological approach ; a supplementary and commentry on history. Once we are steeped into the spirit of a by-gone age, we are able to enjoy even archaic book which otherwise would not appeal to us.

A writer is able to give an abiding, parennial and universal appeal to a work of art. His feet are deeply rooted in his age, but he appears to retain above it. Thus the relation of society and literature is inseparable. But we must keep in view the asthetic function of literature, otherwise it loses its charms and becomes boaring and monotonous as history.

Nilesh Devidas Borje
B.A.-III

Do not stand at my grave and weep

I am not there, I do not sleep,
I am a thousand winds that blow,
I am the diamond glints on snow,
I am the sunlight on ripened grain,
I am the gentle autumn's rain
When you awaken in the morning's hustle
I am the swift uplifting rush
of quiet birds in circled flight
I am the soft stars that shine at night,
Do not stand at my grave and cry
I am not there, I did not die

Shubham D. Balpande
B.A.-III

Real Hero of Our Life

Whenever anyone asks you about your favourite Hero or Heroine at that time a very natural answer that comes from almost every mouth is - Salman Khan is my favourite hero, I am big fan of Katrina Kaif etc. But has anyone thought of it that how they could become hero/heroine or who made them hero or heroine, people like you and me who like and supported them that is why they are recognised as hero/heroine. If you think so you are totally wrong. Everyone says that he is my super hero. My dad is my super hero. But think of the one who leaves his family, his wife, his child to save our country and for the protection of the entire citizens of our country. It's only because of them we are alive and we are living our life much peacefully without any fear. Think of the mother whose son is not with her. Think of the wife whose husband is not with her. Think of the child who is having father but still growing up without his company. No one can feel the pain of that mother, that wife and that child. We cannot imagine of the one person who is posted on border, how he lives. He serves our country fearlessly whether it is the day or night. He is the soldier of our country. They are not made by our support rather we depend on them for support. We live our lives peacefully and comfortably because of them. They are the real heroes of our country. Our soldiers are our real hero, his mother is the real queen, his wife is the real heroine and his child is the real angel.

Mansi M. Makheja
B.Com.-II Year (English)

Life

Life is all about three things...
"Winning, losing and sharing"
Winning other's heart
losing bad things &
sharing happy & sad moments...
that's life ...

Ku.Bhavika S. Sasankar
B.Com (Eng) - Ist year

I wanna know my universe

It's kinda adorable
It's kinda weird,
How do you light up my world?
I wanna know my universe.

You have dimensions
You have no limitations
How do you become so cold?
I wanna know my universe.

You have hues in nebulae
You have heat in stars,
How do you radiate this all?
I wanna know my universe.

You've been so magnetic,
You've been so electric,
How you can be so attractive?
I wanna know my universe.

Secretes you hide,
You so beautiful collide,
How you can be so amazing?
I wanna know my universe.

Neutron stars, Magnetars,
Black holes and Pulsars,
How you can be so terrible?
I wanna know my universe.

I always wonder about Dark energy,
I always think about Dark matter
How you can be so strange?
I wanna know my universe.

It feels blue in dark,
Your origin is still deflects me apart
How I became so much curious?
I wanna know my universe.

Nivedita C. Dongre
B.Sc.-Ist Year (PCM)

Life

Life is a opportunity, get benefit from it

Life is a beauty, admire it

Life is a bliss, taste it

Life is a dream, realize it

Life is a challenge, meet it

Life is a duty, complete it

Life is a game, play it

Life is a promise, fulfill it

Life is a sorrow, overcome it

Life is a song, sing it

Life is a struggle, accept it

Life is a tragedy, confront it

Life is an adventure, dare it

Life is a huck, make it

Life is precious, do not destroy it

Life is a life fight it.

Nandini Nehare
B.Sc.-Ist Year

Song of Youth

You are not history,
You are the victory...

You were even not selected in air force,
But you commanded all armed forces...

You had a vision,
You completed impossible mission.

You are not only a guide,
You are India's Pride.

Even if we will not see you again,
But you are always remembered
with name "Missile Man"

Your life is not only a golden story,
You taught us to "Touch the sky with glory".

Prachi R. Jurao
B.Com.-III Year (English)

Our Generation

Our generation
Our fathers' heirs,
we now inherit what they once called theirs,
The crime, the poverty,
The guilt, the Hate ;
But is it too late to recreate?
A time existing long ago
when our fathers made the things we know
know as home
Our generation
Our fathers' heirs
we must now fix what they once called theirs
The Crime, the poverty,
The Guilt, the Hate ;
But is it too late to recreate?
People just like you and me
who tried to help the world so destructively
Our generation
Our fathers' gem
we have no choice
we are now them.

Shubham D. Balpande
B.A.-III

सत्र २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागाने राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धेत यावर्षी प्रथमच सहा संघाने विजेतेपद प्राप्त करून विजयाची परंपरा कायम ठेऊन, पश्चिम विभाग आंतर विद्यापीठ व अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धेत भरीव यश प्राप्त करून महाविद्यालयाचे नाव विद्यापीठात उज्वल केले.

यावर्षी (१) खो-खो (मुली) नवव्या वेळेस विजेतेपद (२) बॉलबॅडमिंटन (मुली) सहाव्या वेळेस विजेतेपद (३) खो-खो मुले तेराव्या वेळेस विजेतेपद (४) योगासन (मुले) तिसऱ्या वेळेस विजेतेपद (५) योगासन (मुली) दहाव्या वेळेस विजेतेपद (६) हॅन्डबॉल (मुली) पहील्या वेळेस विजेतेपद. या सर्व विजयी संघाना विद्यापीठातर्फे आयोजित स्पर्धेत मान्यवरांच्या हस्ते ट्रॉफी प्रदान करण्यात आली. या यशाच्या आधारावर २३ खेळाडूंची कलर होल्डर म्हणून विद्यापीठ संघात निवड करण्यात आली. या खेळाडूंनी विविध ठिकाणी झालेल्या आंतरविद्यापीठ स्पर्धेत सहभाग नोंदविला.

१) क्रॉसकंट्री (मुले) :

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन क्रॉसकंट्री स्पर्धा दि. ८ सप्टेंबर, २०१९ ला विद्यापीठाच्या मैदानावर घेण्यात आली. यात १३० मुलांच्या संघाचा सहभाग होता. या स्पर्धेत महाविद्यालयाच्या संघाला सहावे स्थान प्राप्त झाले.

मुलांचा संघ : (१) उमेश एम.राऊत, बी.ए.-२ (२) अनिकेत एन.कळंबे, बी.कॉम.-२ (३) विशाल टी. वाघ, बी.कॉम.-२ (४) आसिफ वाय.फारूकी, बी.ए.-२ (५) नागेश एस. तरारे, बी.कॉम.-२ (६) तुषार डी. कोहळे, बी.कॉम.-२

२) खो-खो (मुली) विजयी संघ :

नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन खो-खो स्पर्धा दि. ११/१०/२०१९ ते १३/१०/२०१९ पर्यंत नंदनवन महिला महाविद्यालय, नागपूर येथे घेण्यात आल्यात. या स्पर्धेत एकूण १०८ संघाचा सहभाग होता. अंतिम सामन्यात नंदनवन महाविद्यालयाला पराभूत करून सलग नवव्या वेळेस विजेतेपद मिळविले. विजयी संघाला संस्थेचे अध्यक्ष श्री.फडणवीस यांच्या हस्ते ट्रॉफी प्रदान करण्यात आली. तर गुणवत्तेच्या आधारावर ५ खेळाडूंची निवड आंतरविद्यापीठ व राज्य क्रीडा महोत्सव स्पर्धेकरिता करण्यात आली.

विजयी संघ : कु.रूचिता एम.नासरे, बी.एस्सी.-३, कु.दिव्या जी.सावरकर, बी.ए.-१, कु.इशा बी.मांदळे, बी.ए.-१, कु.तेजस्विनी के.अढाऊ, बी.कॉम.-३, कु.गुंजन आर.इंगळे, बी.ए.-२, कु.आरती आर.नाईक, बी.कॉम.-२, कु.अंजली ए.भस्मे, बी.ए.-२, भावना बी.कातलाम, बी.ए.-१, कु.प्रियंका डी.राऊत, बी.ए.-१, अश्विनी व्ही.रेवतकर, बी.ए.-१, रोहीणी जे.नारनवरे, एम.कॉम.-२, कु.आरती व्ही. कावडकर, एम.ए.-१.

३) बुद्धीबळ (मुले) :

दिनांक १७/१०/२०१९ ते १९/१०/२०१९ पर्यंत आंतरमहाविद्यालयीन बुद्धीबळ स्पर्धा व्ही.एम.व्ही.जे.एम.टी. महाविद्यालय, नागपूर येथे घेण्यात आल्यात. हा संघ मागील काही वर्षांनंतर यावर्षी सहभागी झाला. तर गुणवत्तेच्या आधारावर एका खेळाडूची निवड आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरिता विद्यापीठ संघात करण्यात आली. एकूण ५५ संघ सहभागी झाले. आपल्या संघाला सातवे स्थान प्राप्त झाले. बुद्धीबळ मुलांचा संघ : (१) आदील लूबू, एम.एस्सी.-१ (२) अक्षय शंभरकर, बी.एस्सी.-३, (३) हर्ष एस. जोगेकर, बी.एस्सी.-३ (४) अनिकेत येवले, बी.एस्सी.-३, शंतनु महळे, बी.एस्सी.-३

४) खो-खो (मुले) विजयी संघ :

आंतरमहाविद्यालयीन खो-खो मुलांच्या स्पर्धा दि. १७/१०/२०१९ ते २०/१०/२०१९ पर्यंत विद्यापीठाच्या मैदानावर संपन्न झाल्यात. या स्पर्धेकरिता १०४ संघाचा सहभाग होता. अंतिम सामन्यात एस.बी.सी.टी.महाविद्यालय, नागपूर या संघाचा पराभव करून तेराव्या वेळेस विजेतेपद प्राप्त केले. विजयी संघाला क्रीडा विभागाचे संचालक डॉ.शरद सूर्यवंशी, डॉ.विजय दातारकर, डॉ.संजय चौधरी यांच्या हस्ते ट्रॉफी प्रदान करण्यात आली.

निवड चाचणी दिनांक २२/१०/२०१९ ते २४/१०/२०१९ पर्यंत विद्यापीठाच्या मैदानावर घेण्यात आली. यात गुणवत्तेनुसार ३ मुलांची व ५ मुलींची निवड आंतरविद्यापीठ व राज्य क्रीडा महोत्सव स्पर्धेकरिता विद्यापीठाच्या संघात झालेली होती.

विद्यापीठ विजयी संघ : (१) उमेश एम.राऊत, बी.ए.-२, (२) युगल वाय. मेटांगळे, बी.ए.-१, मोहन डी. करडभाजने, बी.ए.-१,

५) कबड्डी (मुले) :

आंतरमहाविद्यालयीन मुलांच्या कबड्डी स्पर्धा दि. ५/११/२०१९ ते ९/११/२०१९ पर्यंत हरिभाऊ आदमाने महाविद्यालय, सावनेर येथे एच-झोनच्या स्पर्धा घेण्यात आल्यात. यात झोनच्या अंतिम सामन्यात हरिभाऊ आदमाने महाविद्यालयास पराभूत करून प्री क्वॉर्टर फायनल स्पर्धेकरिता संघ पात्र झाला. या स्पर्धा ज्योतिबा शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, हिंगणा येथे झाल्यात. तर ज्योतिबा शारीरिक शिक्षण महाविद्यालयासोबत अवघ्या २ गुणांनी पराभव झाल्याने संघाला आठवे स्थान प्राप्त झाले.

निवड चाचणीमध्ये गुणवत्तेच्या आधारावर एका खेळाडूची निवड आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरिता करण्यात आली.

कबड्डी मुलांचा संघ : (१) धनंजय सी. जोगेकर, बी.बी.ए.-२, (२) सचिन बी.वैद्य, बी.ए.-१, (३) आशिष बी. येनुरकर, बी.एस्सी.-३ (४) सुरज एस.वारकर, बी.ए.-१, (५) संघदीप डी. इंगोले, बी.बी.ए.-१ (६) प्रितम आर.नाईक, बी.ए.-१ (७) गणेश एम.येनुरकर, बी.कॉम.-१ (८) चेतन बी.बोरडे, बी.कॉम.-२ (९) आकाश एम.निंबाळकर, बी.कॉम.-२, (१०) अमित एन.गजभिये, बी.कॉम.-२ (११) शिल्पेज बी.रेवतकर, बी.ए.-१, (१२) राहुल जे. दोहलिया, बी.ए.-१.

६) बॉक्सिंग स्पर्धा (मुली) :

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन बॉक्सिंग स्पर्धा दि. २१/११/२०१९ ते २३/११/२०१९ या कालावधीत नासिकराव तिरपुडे शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, नागपूर येथे संपन्न झाल्यात. या स्पर्धेत दोन खेळाडूंचा सहभाग होता यापैकी (१) कु.स्नेहा व. वनवे, बी.ए.-१ हिला सुवर्णपदक प्राप्त झाले तर कु.अंकिता एम. भांगे, बी.ए.-१ हिला रौप्यपदक प्राप्त झाले.

सुवर्णपदक प्राप्त खेळाडूची निवड अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरिता झालेली होती.

७) मलखांब (मुले) :

नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन मलखांब स्पर्धा दिनांक ३० ते ३१ ऑक्टोबर २०१९ ला अरविंदबाबू देशमुख महाविद्यालय, भारसिंगी येथे घेण्यात आल्यात. यामध्ये सहभागी गंगाधर दशरथ काळे, बी.कॉम.-१ खेळाडूंनी कौशल्याच्या आधारावर विद्यापीठाच्या संघात निवड झाली. मार्च महिन्यात अमृतसर येथील अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धेत सहभाग नोंदविला.

८) हॅन्डबॉल (मुली) विजयी संघ :

आंतरमहाविद्यालयीन हॅन्डबॉल मुलींच्या स्पर्धा रायसोनी इंजिनिअरिंग कॉलेज, वानाडोंगरी येथे दि. १/१२/२०१९ ते १२/१२/२०१९ ला संपन्न झाल्यात. या स्पर्धेत भंडारा, वर्धा, नागपूर, कोराडी या सहभागी संघांना पराभूत करून महाविद्यालयाच्या संघाने अंतिम सामन्यात ईश्वर देशमुख शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, नागपूर या संघाचा (९-८) गोलने पराभव करून स्पर्धेचे अजिंक्यपद पटकावले.

विद्यापीठ निवड चाचणीमध्ये सहभागी ६ खेळाडूंपैकी (पुरुष/महिला) ४ खेळाडूंची निवड विद्यापीठ संघात करण्यात आली.

मुलींचा विजयी संघ (१) कु.रूचिका एस.काळे, बी.कॉम.-३ (२) सुवर्णा एम.कोटजावळे, बी.ए.-३, (३) कु.रूपाली एस.मरसकोल्हे, बी.ए.-२ (४) कु.शिवानी बी.बागडे, बी.कॉम.-३ (५) कु.अश्विनी एस.बोबडे, बी.कॉम.-३ (६) कु.आचल डी.ठाकरे, बी.ए.-१ (७) कु.रूपाली एच.वीरखेडे, बी.कॉम.-३ (८) कु.श्रेया सी. वैष्णव, बी.कॉम.-३ (९) कु.अंकिता एम.भांगे बी.ए.-१ (१०) कु.स्नेहा वी. वनवे, बी.ए.-१.

९) बॉलबॅडमिंटन (मुली) विजयी संघ :

आंतर महाविद्यालयीन बॉलबॅडमिंटन स्पर्धा दि. २७/१२/२०१९ ते २९/१२/२०१९ पर्यंत जे.बी.सायन्स महाविद्यालय, वर्धा येथे घेण्यात आल्यात. या स्पर्धेत सर्व संघांना पराभूत करून अंतिम सामन्यात जे.एम.पटेल महाविद्यालय, भंडारा या संघाला पराभूत करून महाविद्यालयाच्या संघाने सलग सातव्यांदा वितेजेपद प्राप्त केले. गुणवत्तेच्या आधारावर निवड चाचणीतून २ खेळाडूंची निवड विद्यापीठाच्या संघात करण्यात आली.

विजयी संघ : (१) कु.मोनाली कोवे, एम.ए.-२ (इतिहास), (२) कु.मिनल एल. पंचभाई, बी.कॉम.-३, (३) कु.रूचिका एस. काळे, बी.कॉम.-३, (४) समीक्षा के. दुपारे, बी.कॉम.-३ (५) कु.भारती डी. चरडे, बी.कॉम.-२, (६) कु.पल्लवी एन. सावरकर, बी.ए.-२ (७) कु.पल्लवी एस.धुर्वे, (८) कु.धनश्री आर.नेहारे, बी.बी.ए.-१

तिसऱ्यांदा विजेतेपद प्राप्त केले. या दोन्ही संघाला मान्यवरांच्या हस्ते ट्रॉफी प्रदान करण्यात आली. गुणवत्तेच्या आधारावर ५ खेळाडूंची (मुले/मुली) निवड विद्यापीठ संघात आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरिता करण्यात आली. दोन मुलींची निवड राखीव खेळाडू म्हणून करण्यात आली.

मुलांचा विजयी संघ : (१) आदित्य टी.जगदळे, बी.एस्सी.-३, (२) वृषभ बी. लोखंडे, बी.बी.ए.-३, (३) मयूर सी. लोखंडे, बी.एस्सी.-३, (४) अभिषेक आर. वाढीवे, बी.कॉम.-१, (५) रूत्विक बी.कुमेरीया, बी.ए.-१, (६) प्रतीक वाय गोरोलिया, बी.कॉम.-३

मुलींचा विजयी संघ : (१) लक्ष्मी किशोर येलेकर, एम.कॉम.-१, (२) वेदश्री आर. गजबे, बी.ए.-२ (३) जुही पी. टिपले, बी.एस्सी.-३ (४) ऋतुजा पी. डंगारे, बी.एस्सी.-२, (५) किर्ती आर. मालापुणे, बी.बी.ए.-३, (६) प्रणाली डी. हिवरकर, बी.एस्सी.-३

११) बॉलबॅडमिंटन (मुले) :

आंतर महाविद्यालयीन स्पर्धा दिनांक ६/१/२० ते ८/१/२० पर्यंत जे.बी.सायन्स महाविद्यालय, वर्धा येथे घेण्यात आल्यात. या स्पर्धेत महाविद्यालयाचा संघ झोनच्या अंतिम सामन्यात पराभूत झाला.

पश्चिम विभाग आंतरविद्यापीठ व अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धेत सहभागी कलर होल्डर

अ.क्र.	खेळाडूचे नाव	वर्ग	खेळाचे नाव	आंतरविद्यापीठ स्पर्धा स्थळ
०१.	युगल यादवराव मेटांगळे	बी.ए.-१	खो-खो	स्वामी रामानंद तीर्थ विद्यापीठ नांदेड व राज्य क्रीडा महोत्सव
०२.	मोहन ज्ञानेश्वर करडभाजने	बी.ए.-१	खो-खो	स्वामी रामानंद तीर्थ विद्यापीठ नांदेड व राज्य क्रीडा महोत्सव
०३.	खैबर यावर अली	बी.कॉम.-२	खो-खो	स्वामी रामानंद तीर्थ विद्यापीठ नांदेड व राज्य क्रीडा महोत्सव
०४.	कु.रूचिता मनोहर नासरे	बी.एस्सी.-३	खो-खो	डॉ.पंजाबराव देशमुख विद्यापीठ, अकोला
०५.	कु.तेजस्विनी कृष्णाजी अढाऊ	बी.कॉम.-३	खो-खो	डॉ.पंजाबराव देशमुख विद्यापीठ, अकोला
०६.	कु.दिव्या गजानन सावरकर	बी.ए.-१	खो-खो	डॉ.पंजाबराव देशमुख विद्यापीठ, अकोला
०७.	कु.इशा बबलू मांदळे	बी.ए.-१	खो-खो	डॉ.पंजाबराव देशमुख विद्यापीठ, अकोला
०८.	कु.प्रियंका दामोदर राऊत	बी.ए.-१	खो-खो	डॉ.पंजाबराव देशमुख विद्यापीठ, अकोला
०९.	आदित्य तेजसिंह जगदळे	बी.एस्सी.-३	योगासन	राजीव गांधी तांत्रिक विद्यापीठ, नजुबिडू, आंध्रप्रदेश
१०.	मयूर चिरकुटराव मुने	बी.एस्सी.-३	योगासन	राजीव गांधी तांत्रिक विद्यापीठ, नजुबिडू, आंध्रप्रदेश
११.	वृषभ भगवान लोखंडे	बी.एस्सी.-३	योगासन	राजीव गांधी तांत्रिक विद्यापीठ, नजुबिडू, आंध्रप्रदेश
१२.	कु.लक्ष्मी किशोर येलेकर	एम.कॉम.-१	योगासन	राजीव गांधी तांत्रिक विद्यापीठ, नजुबिडू, आंध्रप्रदेश
१३.	कु.ऋतुजा प्रकाश डंगारे	बी.एस्सी.-२	योगासन	राजीव गांधी तांत्रिक विद्यापीठ, नजुबिडू, आंध्रप्रदेश
१४.	विनय संदेश पडोलिया	बी.कॉम.-३	हॅण्डबॉल	लक्ष्मीबाई नॅशनल इंस्टीट्युट, ग्वाल्हेर
१५.	कु.सुवर्णा महादेव कोटजावळे	बी.ए.-१	हॅण्डबॉल	लक्ष्मीबाई नॅशनल इंस्टीट्युट, ग्वाल्हेर
१६.	कु.रूचिका साहेबराव काळे	बी.कॉम.-३	हॅण्डबॉल	लक्ष्मीबाई नॅशनल इंस्टीट्युट, ग्वाल्हेर
१७.	कु.रूपाली सुभाष मरसकोल्हे	बी.ए.-२	हॅण्डबॉल	लक्ष्मीबाई नॅशनल इंस्टीट्युट, ग्वाल्हेर
१८.	कु.मोनाली दुर्वास कोवे	एम.ए.-१	बॉलबॅडमिंटन	आंध्र विद्यापीठ, विशाखापट्टनम
१९.	कु.मीनल लिलाधर पंचभाई	बी.कॉम.-२	बॉलबॅडमिंटन	आंध्र विद्यापीठ, विशाखापट्टनम
२०.	सूरज श्रीराम वारकर	बी.ए.-१	कबड्डी	कोटा विद्यापीठ, राजस्थान
२१.	गंगाधर दशरथ काळे	बी.कॉम.	मलखांब	गुरुनानक विद्यापीठ, अमृतसर
२२.	आदित्य मधुसुदन ललू	एम.एस्सी.-१	बुद्धीबळ	पूर्णम विद्यापीठ, जयपूर

प्रा.डॉ.तेजसिंह ल. जगदळे

क्रीडा विभाग प्रमुख

वार्षिक सत्र २०१९-२० या वर्षाकरिता रिक्त जागेकरिता नवीन कॅडेटसच्या नोंदणीकरिता मुले व मुलींकरिता शारीरिक क्षमता परीक्षा घेण्यात आली. ५ कि.मी. मुलांकरिता व ३ कि.मी. मुलींकरिता धावणे, वय, उंची, वजन, शारीरिक क्षमता या आधारावर १९ विद्यार्थ्यांची एन.सी.सी.कॅडेट म्हणून निवड करण्यात आली.

२१ जून आंतरराष्ट्रीय योग दिवस :

२१ जून २०१९ ला आंतरराष्ट्रीय योग दिवसाचे आयोजन २० महाराष्ट्र बटालियन एन.सी.सी.युनिट नागपूरच्या अंतर्गत करण्यात आले. यात सहभाग (१) बनारसीदास रूईया हायस्कूल, काटोल (२) जिल्हा परिषद मुलांची शाळा, काटोल (३) नगर परिषद कॉन्व्हेंट स्कूल, काटोल (४) जनता हायस्कूल, खैरगाव (५) एस.पी.कॉलेज (पंढरीनाथ महाविद्यालय, नरखेड) सर्व २५० एन.सी.सी. कॅडेटनी महाविद्यालयाच्या डोममध्ये महाविद्यालयाच्या योग चमू व कॅप्टन डॉ.तेजसिंह जगदळे यांच्या मार्गदर्शनात योग दिवस सकाळी ७.०० ते ७.४० पर्यंत घेण्यात आला. यात आसन व प्राणायमचे प्रशिक्षण देण्यात आले. तर कॅप्टन श्री.तेजसिंह जगदळे व महाविद्यालयाची योगचमू आमदार डॉ.आशिष देशमुख यांनी आयोजित केलेल्या शहरातील सर्व नागरिकांकरिता आंतरराष्ट्रीय योग दिवसाचे आयोजन नगर परिषद कॉम्प्लेक्स मेन रोड, काटोल येथे करण्यात आले. यात सुद्धा सहभाग नोंदवून आसनांचे व प्राणायमाचे प्रात्यक्षिकद्वारे प्रशिक्षण देण्यात आले.

स्वातंत्र्य दिवस समारोह :

१५ ऑगस्ट स्वातंत्र्य दिवस समारोह संस्थेचे अध्यक्ष डॉ.राजूजी देशमुख यांच्या अध्यक्षतेखाली साजरा करण्यात आला. त्यांच्या हस्ते झेंडावंदन करून एन.सी.सी. रायफल प्लाटूनद्वारा सलामी देण्यात आली. यात मुलांच्या व मुलींच्या खाली हाथ प्लाटून यांचा समावेश होता. मा. अध्यक्ष डॉ.राजूजी देशमुख यांनी यावेळी परेडचे निरीक्षण केले. यावेळी संस्थेचे सर्व पदाधिकारी, शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

आंतरराष्ट्रीय दहशतवाद दिवस :

२१ मे, २०१९ ला आंतरराष्ट्रीय दहशतवाद दिवसाचे आयोजन एम.बी.ए.हॉल येथे माजी सैनिक रत्नाकर ठाकरे, माजी सैनिक रणजित खळतकर व प्राचार्य डॉ.नवीन यांच्या उपस्थितीत करण्यात आले. यावेळी एन.सी.सी.कॅडेटना दहशतवाद याविषयी माहिती प्रदान करण्यात आली. याचे आयोजन कॅप्टन डॉ.तेजसिंह जगदळे यांनी केले.

कारगील विजय दिवस :

२६ जून, २०१९ ला कारगील विजय दिवस माजी सैनिक श्री.अशोक राऊत, श्री.शिंदे व प्राचार्य डॉ.एस.के.नवीन यांच्या उपस्थितीत योगभवन येथे साजरा करण्यात आला. यावेळी एन.सी.कॅडेटनी कारगील युद्धाची गाथा व कारगील विजय याविषयी माहिती देण्यात आली. कार्यक्रमाचे आयोजन कॅप्टन तेजसिंह जगदळे यांनी केले तर आभार प्रदर्शन प्रा.अमीत खांडेकर यांनी केले.

एन.सी.सी.कॅम्पकरिता निवड झालेले एन.सी.सी.कॅडेट्स :

- (1) Combined Annual Training Camp 611 Dated : 17/8/19 to 20/8/2019 Place Heti Surla, Saoner**
(१) कु.प्रवीणा डी. काळे, बी.ए.-१ (२) कु.अश्विनी एस.कुमेरीया, बी.बी.ए.-२ (३) कु.छकुली एम. लोखंडे, बी.एस्सी.-२, (४) सुरज एस. वारकर, बी.ए.-१ (५) शिल्पेज बी. रेवतकर, बी.ए.-१ (६) हिमांशू एम. भोयर, बी.कॉम.-१ (७) सोनू बी.चव्हाण, बी.ए.-३ (८) विनय एस. पडोलिया, बी.कॉम.-३ (९) सौरभ एस.कुर्मी, बी.कॉम.-२ (१०) विशाल टी. वाघ, बी.कॉम.-२, (११) सागर एम. सरोदे, बी.ए.-२.
- (2) Combined Annual Training Camp 615 Dated : 17/9/19 to 26/9/2019 Place Heti Surla, Saoner**
(१) कु.दामिनी सी. वैष्णव, बी.ए.-२ (२) कु.खुशबू एस. तिडके, बी.कॉम.-१ (३) कु.नंदिनी एन.देऊळकर, १२ वी कला, (४) गौरव डी.डोईजोड, बी.एस्सी-१ (५) अक्षय एस. सारवे, बी.ए.-२ (६) दर्शन जे. कोल्हे, बी.ए.-२, (७) मयूर डी. डोईजोड, १२ वी कला, (८) हरीश जी. भोंडवे, बी.ए.-२, (९) विकी बी. धुर्वे, बी.ए.-२
- (3) Combined Annual Training Camp PRE-RDC 620 Dated : 12/10/19 to 21/10/2019 Place Heti Surla, Saoner**
(१) कु.दामिनी सी. वैष्णव, बी.ए.-२ (२) कु.खुशबू एस. तिडके, बी.कॉम.-१ (३) कु.नंदिनी एन.देऊळकर, १२ वी कला, (४) गौरव डी.डोईजोड, बी.ए.सी-१ (५) मयूर डी.डोईजोड, १२ वी कला, (६) अक्षय एस. सारवे, बी.ए.-२ (७) दर्शन जे. कोल्हे, बी.ए.-२ (८) हरीश जी. भोंडवे, बी.ए.-२ (९) कु.लिना डी. काळे, बी.ए.-३, (१०) हर्षदा व्ही. बरडे, १२ वी कला, (११) पल्लवी एस. सुरजुसे, बी.ए.-३
- (4) Combined Annual Training Camp 619 Dated : 12/10/19 to 21/10/2019 Place MLA Hostel, Nagpur**
(१) ललीत सी. चौधरी, बी.ए.-३, (२) तुषार डी.नेहारे, बी.ए.-१ (३) जयंत आर. रेवतकर, बी.ए.-१ (४) चेतन एस. गवळी, १२ वी कला, (५) हर्ष पी. सारवान, १२ वी कॉमर्स
- (5) Combined Annual Training Camp PRE-RDC 621 Dated : 23/10/19 to 01/11/2019 Place Heti Surla, Saoner**
(१) कु.खुशबू एस. तिडके, बी.कॉम.-१ (२) कु.दामिनी सी. वैष्णव, बी.ए.-२, (३) लिना डी. काळे, बी.ए.-३ (४) पल्लवी एस.

(6) Combined Annual Training Camp RDC Selection - Pune Dated 4/11/19 to 13/11/2019

(१) कु.दामिनी सी. वैष्णव, बी.ए.-१, (२) अक्षय एस. सारवे, बी.ए.-२, (३) गौरव डी. डोईजोड, बी.एस्सी.-१

वृक्षारोपण :

वृक्षारोपण कार्यक्रम २० महाराष्ट्र बटालीयन एन.सी.सी.युनिट नागपूर यांच्या अंतर्गत नबीरा महाविद्यालय व ब.रू.हायस्कूल येथील एन.सी.सी.कॅडेटद्वारा दि. १४/७/२०१९ ला ब.रू.हायस्कूल ते नबीरा महाविद्यालयापर्यंत वृक्षदिंडी काढण्यात आली. शाळेच्या व महाविद्यालयाच्या आवारात वृक्षारोपण करण्यात आले. यावेळी प्राचार्य डॉ.सुनीलकुमार नवीन, फ्लर्ट ऑफीसर श्री.राठी, कॅप्टन तेजसिंह जगदळे व युनिटचे पी.आय. स्टाफ हवालदार श्री.विलास चाफेकर उपस्थित होते. यावेळी १०० वृक्षांची लागवड करण्यात आली.

दिनांक १४/९/२०१९ ला इदूबाबा टेकडी देवस्थान हेटी, काटोल व महाविद्यालयाचे एन.सी.सी.कॅडेट यांच्या संयुक्त विद्यमाने ३०० वृक्षांची लागवड प्राचार्य, एन.सी.सी.अधिकारी कॅप्टन तेजसिंह जगदळे, श्री.अमित खांडेकर, देवस्थानाचे सचिव श्री.शब्बीर शेख, सक्षम फाऊंडेशनच्या अध्यक्षा गजाला खान, श्री.सौरभ ढोरे यांच्या हस्ते टेकडीच्या आजूबाजूच्या परिसरात वृक्षारोपण करण्यात आले.

रक्षाबंधन या उत्सवानिमित्त सकाळ वृत्तपत्राद्वारे राबविण्यात येणाऱ्या सैनिक बांधवांकरिता राखी या उपक्रमाकरिता महाविद्यालयातून सर्व एन.सी.सी.कॅडेटनी राख्या जमा केल्या. यावर्षी एकूण १२५० राख्या जमा करण्यात आल्यात व त्या सर्व राख्या पॅक करून सकाळ वृत्तपत्र कार्यालयात सीमेवरील सैनिक बांधवांकरिता पाठविण्यासाठी देण्यात आल्यात.

गणतंत्र दिवस समारोह : दि. २६ जानेवारी २०१९ ला गणतंत्र दिवस समारोह संस्थेचे अध्यक्ष डॉ.राजूजी देशमुख यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आला. मा.अध्यक्ष यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. यावेळी एन.सी.सी.कॅडेट, ऑर्चर्ड पब्लीक स्कूल, पी.टी.स्कॉट यांच्या हस्ते राष्ट्रीय ध्वजाला मानवंदना देण्यात आली. डॉ.राजूजी देशमुख यांनी परेडचे निरीक्षण केले.

Glorious Fifty Years of N.C.C.

८ फेब्रुवारीला महाविद्यालयाच्या स्थापनेनंतर एन.सी.सी.विभागाला यशस्वी ५० वर्षे पूर्ण झाल्याबद्दल Glorious Fifty Years of N.C.C. या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यात महाविद्यालयातील यशस्वी माजी एन.सी.सी.कॅडेट, श्री.किशोर फिस्के, सिनिअर जनरल मॅनेजर, महींद्रा लॉजिस्टीक, मुंबई, श्री.राजीव मेंघळ, चार्टर्ड अकाऊंटंट, नागपूर, माजी लेफ्टनंट कर्नल सतीश येवले, आश्विन राहाटे, असिस्टंट कमांडर सी.आर.पी.एफ. या सर्व होतकरू माजी एन.सी.सी.कॅडेटला संस्थेचे अध्यक्ष डॉ.राजूजी देशमुख आणि २० महाराष्ट्र बटालीयन एन.सी.सी.युनिट नागपूर, कमांडींग ऑफीसर लेफ्ट कर्नल श्री. संजय कदम यांच्या हस्ते ५० एन.सी.सी.कॅडेटला शाल, श्रीफळ व स्मृतीचिन्ह देऊन गौरविण्यात आले. उपाध्यक्ष श्री.निरंजनजी राऊत, कोषाध्यक्ष श्री.प्रकाशजी चांडक सर्व शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते. कार्यक्रमाची संकल्पना कॅप्टन तेजसिंह जगदळे यांची होती. तर मार्गदर्शन प्राचार्य डॉ.सुनीलकुमार नवीन यांचे होते.

रक्तदान शिबीर :

रक्तदान शिबीराचे आयोजन क्रीडा विभागासमोर दिनांक ४ फेब्रुवारी २०२० ला करण्यात आले. या शिबीराचे उद्घाटन डॉ.सचिन चिंचे, श्री.निरंजनजी राऊत यांच्या हस्ते करण्यात आले. महाविद्यालयातील कर्मचारी, विद्यार्थी, एन.सी.सी.कॅडेट यांनी मिळून एकूण ८० रक्तदात्यांनी रक्तदान केले. या रक्तदान शिबीराचे आयोजन कॅप्टन तेजसिंह जगदळे यांच्या मार्गदर्शनात करण्यात आले. शिबीर यशस्वी करण्याकरिता प्रा.अमीत खांडेकर, अक्षय सार्वे, हरीश भोंडवे, सोनू चव्हाण, गौरव डोईजोड, नंदीनी देऊळकर, खुशबू तिडके, पल्लवी सुरजुसे यांनी परिश्रम घेतले.

माजी एन.सी.सी.कॅडेट श्री.आश्विन राहाटे यांचा सत्कार :

भारतीय प्रशासकीय सेवा यू.पी.एस.सी.च्या अंतर्गत ऑगस्ट २०१८ ला घेण्यात आलेल्या परीक्षेत महाविद्यालयाचा माजी एन.सी.सी.कॅडेट आश्विन राहाटे याने सी.आर.पी.एफ.ची असीस्टंट कमांडची परीक्षा पास करून एन.सी.सी.विभागाला मोठी उपलब्धी मिळवून दिली. अशी परीक्षा पास होणारा तो पहिलाच कॅडेट आहे. यानिमित्ताने महाविद्यालयातर्फे विश्रामगृह ते कॉलेजपर्यंत त्याची स्वागत रॅली काढण्यात आली. संस्थेचे कोषाध्यक्ष श्री.प्रकाशजी चांडक, सहसचिव श्री.योगेशबाबू पांडे, सदस्य श्री.पुरुषोत्तमराव मानकर यांच्या हस्ते आश्विन , त्याची आई, वडील व बहीण रोशनी यांचा शॉल व स्मृतीचिन्ह देऊन भरीव सत्कार करण्यात आला. या कार्यक्रमाला महाविद्यालयातील विद्यार्थी व सर्व कर्मचारी उपस्थित होते.

सर्ट परीक्षा

२०१८-१९ या वर्षाची परीक्षा डॉ.आंबेडकर महाविद्यालय, नागपूर येथे फेब्रुवारीच्या पहिल्या आठवड्यात घेण्यात आली.

परीक्षेचा निकाल	Appeared	'A' Grade	'B' Grade	'C' Grade	Fail
	18	Nil	12	07	01

सी सर्ट परीक्षा

परीक्षेचा निकाल	'A' Grade	'B' Grade	'C' Grade
	01	09	05

भारतीय सैनात दाखल झालेले एन.सी.सी.कॅडेट

लेफ्टनंट तेजसिंह ल. जगदळे

एन.सी.सी.अधिकारी

नबीरा महाविद्यालय, काटोल

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाद्वारे २०१९-२०२० या सत्रामध्ये नबीरा महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाला १०० स्वयंसेवकांची मंजुरी मिळाली. नोंदणी नंतर निवड झालेल्या सर्व स्वयंसेवकांना राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या उद्देशाबाबत व उपक्रमाबाबत मार्गदर्शन करण्यात आले.

वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन जागरूकता कार्यक्रम :

दिनांक २७/७/२०१९ ला नबीरा महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाकडून काटोल शहरात 'वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन जागरूकता' कार्यक्रम राबविण्यात आला. या कार्यक्रम प्रसंगी N.S.S. स्वयंसेवकांद्वारे काटोल शहरातील शेख फरीद बाबा टेकडी येथे १३० जंगल वृक्षांचे वृक्षारोपण करण्यात आले. याप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुनीलकुमार नवीन, शारीरिक शिक्षण विभागाचे प्रमुख डॉ.तेजसिंह जगदळे, वकील संघ काटोल चे श्री.मुकुंद दुधकवळे यांच्या शुभहस्ते वृक्षारोपण करण्यात आले. या वृक्षारोपण अभियानाच्या यशस्वी आयोजनामध्ये वाणिज्य विभागाचे प्रमुख डॉ.एस.ए.सोनेगावकर, प्रा.डॉ.आर.जी.गोंगले, प्रा.डॉ.रिता पाठक, प्रा.डॉ.पुनित राऊत, प्रा.जयंत कळंबे, प्रा.अमित खांडेकर, श्री.सौरभ ढोरे, N.S.S. कार्यक्रम अधिकारी प्रा.मुकेश जाधव व N.S.S.चे स्वयंसेवक सहभागी होते.

वृक्षसंवर्धन जागरूकता :

अनेकदा वृक्षारोपण केल्यानंतर त्यांच्या संगोपनाची काळजी घेताना दिसत नाही. त्यामुळे वृक्षारोपण कार्यक्रमाची सांगता यशस्वी होत नाही. याच दृष्टिकोनातून दिनांक २६/७/२०१९ ला राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या स्वयंसेवकांनी शेख फरीद बाबा टेकडी येथे लावलेल्या झाडांना आळे करून पाणी दिले.

वृक्ष रंगरंगोटी आणि सौंदर्यीकरण :

स्वातंत्र्यदिनाचे औचित्य साधून स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्व दिवसाला दिनांक १४/८/२०१९ ला नबीरा महाविद्यालयामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजना, न.म.वि.द्वारे 'वृक्षसंवर्धन अभियान' राबविण्यात आले. या अभियानांतर्गत वृक्ष सुदृढ व निकोप करण्याकरिता N.S.S. स्वयंसेवकांकडून महाविद्यालयातील वृक्षांना रंगरंगोटी करून वृक्ष संवर्धनाचा संदेश दिला. स्वयंसेवकांनी या विषयाच्या बाबत त्यांच्याकडे असणाऱ्या कल्पनांचे आदान-प्रदान केले.

पूरग्रस्तांना संवेदना पत्र :

महाराष्ट्राच्या कोल्हापूर, सांगली जिल्ह्यामध्ये यावर्षी भीषण पूर परिस्थिती निर्माण झाली. या आपत्तीत झालेली जीवहानी, वित्तहानी हृदय हेलावणारी आहे. नबीरा महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनाच्या स्वयंसेवकांनी दिनांक १७/८/२०१९ पूरग्रस्तांप्रती शब्दरूपाने पत्राच्या माध्यमातून आपली संवेदना प्रगट केली.

रेड-रिबन क्लब - एड्स संवेदीकरण कार्यक्रम :

नबीरा महाविद्यालयाच्या N.S.S. विभाग, N.C.C. विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक २६/८/२०१९ ला 'रेड रिबन क्लब' अंतर्गत महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांमध्ये व समाजामध्ये एड्सबाबत जागरूकता निर्माण व्हावी या उद्देशाने 'एड्स संवेदीकरण कार्यक्रम' आयोजित करण्यात आला होता. प्रस्तुत कार्यक्रमाला प्राथमिक आरोग्य केंद्र काटोल च्या सौ.सोनाली उमरे यांनी विद्यार्थ्यांना एड्सबाबत मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाला महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.सुनीलकुमार नवीन, IQAC प्रमुख डॉ.यावलकर सर प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. त्यांनीसुद्धा विद्यार्थ्यांना बहुमोल मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाला N.S.S. विभागचे ९५ स्वयंसेवक व N.C.C. विभागचे ४४ विद्यार्थी उपस्थित होते. या कार्यक्रमांतर्गत नबीरा महाविद्यालयात १५ विद्यार्थ्यांच्या 'रेड रिबन क्लब' (RCC) ची स्थापना करण्यात आली. या क्लबद्वारे विद्यार्थ्यांकडून समाजामध्ये एड्सबाबत जागरूकता निर्माण करण्यात येणार आहे. या कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनामध्ये N.S.S. कार्यक्रम अधिकारी प्रा.मुकेश जाधव, N.C.C. विभागप्रमुख डॉ. तेजसिंह जगदळे, प्रा.डॉ.रिता पाठक, प्रा.डॉ.विकास बारसागडे, प्रा.जयंत कळंबे, N.S.S. व N.C.C. चे स्वयंसेवक सहभागी होते.

स्वच्छ भारत अभियान :

दिनांक २/१०/२०१९ ला महात्मा गांधी यांच्या जयंतीनिमित्त 'स्वच्छ भारत अभियान' अंतर्गत N.S.S. च्या सर्व स्वयंसेवकांनी तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्य, महाविद्यालयातील शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी महाविद्यालय परिसराची स्वच्छता व सुशोभीकरण करून या अभियानात कार्यशील सहभाग नोंदविला.,

महाप्रसाद आणि पाणी वितरण :

काटोल शहरातील नवरात्री महोत्सव पंचक्रोशीत प्रसिद्ध आहे. हा महोत्सव पाहण्यासाठी हजारो भाविक काटोल शहरात येत असतात. त्या भाविकांना दिनांक ०७/१०/२०१९ ला राष्ट्रीय सेवा योजना, न.म.वि. द्वारे 'महाप्रसाद आणि पाणी वितरण' करण्यात आले. महोत्सवात येणाऱ्या भाविकांना सामाजिक प्रश्नांबाबत संदेश देणे आणि त्यांच्यामध्ये जागरूकता निर्माण करणे या मुख्य उद्देशासाठी हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. त्यासाठी स्वयंसेवकांनी सामाजिक संदेश दिला. या प्रसंगी शिक्षण प्रसारक मंडळाचे उपाध्यक्ष मा.निरंजनजी राऊत,

संविधान दिवस समारोह :

नबीरा महाविद्यालयात सांस्कृतिक मंडळ व राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाकडून २६ नोव्हेंबर २०१९ ते १४ एप्रिल २०२० या कालावधीत आयोजित करावयाच्या संविधान जनजागृती मोहिमेअंतर्गत दिनांक २६ नोव्हेंबर २०१९ मंगळवार रोजी 'संविधान दिवस' समारोह आयोजित करण्यात आला. या अंतर्गत संविधान उद्देशिकेचे सामुहिक वाचन अंकुश पाटील, बी.कॉम. अंतिम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांनी केले. या प्रसंगी प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ.जी.जे.मोरे, माजी विभाग प्रमुख राज्यशास्त्र विभाग रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठ यांनी संविधानाच्या पूर्व पार्श्वभूमीवर प्रकाश टाकत नागरिकांना संविधानाद्वारे प्राप्त अधिकार आणि कर्तव्याचे पालन, संविधान तसेच धर्म आणि राजकारण याबाबत मार्गदर्शक तत्त्वे यासंदर्भात विद्यार्थ्यांना बहुमोल मार्गदर्शन करण्यात आले.

समारोहाचे अध्यक्षीय मनोगत प्राचार्य डॉ.एस.के.नवीन यांनी केले. विशेष उपस्थिती इंग्रजी विभागप्रमुख डॉ.पी.के.तिवारी, इतिहास विभाग प्रमुख डॉ.आर.आर.धोटे, सांस्कृतिक मंडळाचे प्रमुख डॉ.व्ही.आर.रूईकर, राष्ट्रीय सेवा योजनेचे समन्वयक प्रा.मुकेश जाधव, वरिष्ठ व कनिष्ठ महाविद्यालयातील प्राध्यापक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी वर्ग, राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवक आणि महाविद्यालयातील विद्यार्थी बहुसंख्येने सहभागी झाले.

कार्यक्रमाचे संचालन डॉ.व्ही.आर.रूईकर, वक्त्यांचा परिचय प्रा.हरीश किनकर व आभार प्रदर्शन डॉ.भारत कडबे सर यांनी केले.

वृक्ष रंगरंगोटी आणि सौंदर्यीकरण :

२६ जानेवारी प्रजासत्ताक दिवसासाठी दिनांक २२/०१/२०२० ला नबीरा महाविद्यालयामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजना, न.म.वि.द्वारे 'वृक्ष संवर्धन अभियान' राबविण्यात आले. या अभियानाअंतर्गत वृक्ष सुदृढ व निकोप करण्याकरिता N.S.S. च्या स्वयंसेवकांकडून महाविद्यालयातील वृक्षांना रंगरंगोटी करून वृक्ष संवर्धनाचा संदेश दिला व महाविद्यालय परिसराची स्वच्छता करण्यात आली.

वाहतूक सुरक्षा कार्यक्रम :

दिनांक २८/०१/२०२० ला नबीरा महाविद्यालयातील N.S.S., N.C.C. व जन आक्रोश संस्था, नागपूरच्या वतीने 'वाहतूक सुरक्षा' या विषयावर एकदिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी जनआक्रोश संस्थेचे सचिव श्री.रवी कासखेडीकर व त्यांच्या चमूने P.P.T. च्या माध्यमातून वाहतूक सुरक्षा विषयावर विद्यार्थ्यांचे प्रबोधन केले. यावेळी काटोल शहराच्या नगराध्यक्ष मा.वैशाली ठाकूर यांनी विद्यार्थ्यांनी वाहतूक नियमांचे पालन करावे असे आवाहन केले. याप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.एस.के.नवीन, IQAC समन्वयक डॉ.यावलकर सर, N.C.C. चे प्रमुख डॉ.तेजसिंह जगदाळे, N.S.S. कार्यक्रम अधिकारी प्रा.मुकेश जाधव, महाविद्यालयातील प्राध्यापक व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

हत्तीरोग दुरीकरण मोहिम :

समाजातून हत्तीरोगाचे निर्मूलन करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाच्या आरोग्य विभागाकडून दिनांक १७/०२/२०२० ते २२/०२/२०२० या कालावधीत 'हत्तीरोग दुरीकरण मोहिम' राबविण्यात आली. या मोहिमेत राष्ट्रीय सेवा विभागाच्या ४२ स्वयंसेवकांनी सक्रीय सहभाग घेवून काटोल शहरात ही मोहिम यशस्वी केली. स्वयंसेवकांनी काटोल शहराच्या विविध भागात जाऊन हत्तीरोगाची लक्षणे आणि परिणाम प्रभावीपणे सांगून नागरिकांशी संवाद साधला त्याचबरोबर हत्तीरोग निर्मूलनाच्या औषध गोळ्यांचे वाटप करून नागरिकांना ती औषधे घेण्यासाठी प्रवृत्त केले. हत्तीरोग दुरीकरण मोहिमेसाठी नबीरा महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.एस.के.नवीन तसेच ग्रामीण रुग्णालय काटोलचे डॉ.नरेंद्र एस. डोमके यांचे विशेष सहकार्य लाभले.

जागतिक महिला दिवस :

महिलांविषयीच्या सामाजिक प्रश्नांबाबत व परिस्थितीबाबत विद्यार्थ्यांमध्ये जाणीव निर्माण व्हावी या उद्देशाने दिनांक ८/३/२०२० ला नबीरा महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाकडून महाविद्यालयात 'जागतिक महिला दिवस' साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाला वाणिज्य विभागाच्या प्राध्यापिका डॉ.व्ही.आर.रूईकर यांनी अध्यक्षस्थानावरून विद्यार्थ्यांना महिला शिक्षणाची आवश्यकता याबाबत बहुमोल मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाच्या प्रमुख अतिथी असलेल्या वनस्पतीशास्त्र विभागाच्या प्रा.डॉ.रिना मेश्राम यांनी महिलांचा आत्मविश्वास व सुरक्षा याबाबत तर डॉ.आर.जी.गोंगले यांनी हिंदू कोड बिलाच्या माध्यमातून महिलांची परिस्थिती याबाबत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या १५ स्वयंसेवकांनी स्त्री-पुरुष समानता, स्त्री-भ्रूण हत्या, स्त्री आणि अर्थव्यवस्था, हुंडा पद्धती, स्त्री-आरोग्य, स्त्री-शिक्षण, स्त्रियांवरील अत्याचार, स्त्रियांचे हक्क, स्त्री आणि समाजमाध्यमे अश्या स्त्रियांबाबतच्या विविध प्रश्नांवर आपले विचार व्यक्त केले. या कार्यक्रमाला महाविद्यालयातील प्राध्यापक व N.S.S. विभागाचे स्वयंसेवक बहुसंख्येने उपस्थित होते. जागतिक महिला दिवसाच्या यशस्वी आयोजनासाठी वाणिज्य विभागाचे प्रमुख डॉ.एस.ए.सोनेगावकर, प्रा.डॉ.जी.के.खोरगडे, प्रा.डॉ.आर.जी.गोंगले, प्रा.डॉ.व्ही.आर.रूईकर, प्रा.हरीश किनकर, प्रा.डॉ.पुनित राऊत, प्रा.अमित खांडेकर, N.S.S. कार्यक्रम अधिकारी प्रा.मुकेश जाधव यांचे सहकार्य लाभले.

प्रा.मुकेश जाधव

समन्वयक

राष्ट्रीय सेवा योजना, न.म.वि.काटोल

शैक्षणिक सत्र २०१९-२० या वर्षासाठी सांस्कृतिक मंडळाच्या वतीने वरिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी त्यांना प्रोत्साहित करण्यात येते. या अंतर्गत २०१९-२० या सत्रासाठी सांस्कृतिक मंडळाची कार्यकारिणी गठीत करण्यात आली. सदर शैक्षणिक सत्रात विविध सांस्कृतिक स्पर्धेतील महाविद्यालयीन, आंतरमहाविद्यालयीन आणि विद्यापीठस्तरीय सहभाग खालील स्वरूपात होता.

अ. महाविद्यालयीन स्तरावर आयोजित स्पर्धा

अ.क्र.	स्पर्धेचे नाव	दिनांक	सहभागी विद्यार्थी संख्या	परीक्षक
१.	वक्तृत्व स्पर्धा	१८ सप्टेंबर, २०१९	३०	प्रा.मुकेश जाधव प्रा.हरीश किनकर
२.	रांगोळी स्पर्धा	१८ जानेवारी, २०२०	३२	डॉ.रिना मेश्राम प्रा.नारनवरे
३.	मेहंदी स्पर्धा	२० जानेवारी, २०२०	२२	डॉ.कोमल गांधी प्रा.श्रद्धा चांडक

१८ सप्टेंबर, २०१९ रोजी आयोजित वक्तृत्व स्पर्धेचा विषय 'जम्मू काश्मीर आणि लद्दाखचा विकास' असून यातून निवडक विद्यार्थ्यांना आंतर महाविद्यालयीन स्पर्धेत सहभाग नोंदविण्याची संधी देण्यात आली.

दिनांक २६ ऑगस्ट, २०१९ रोजी सांस्कृतिक मंडळ आणि IQAC यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयातील सर्व प्रथम वर्षातील विद्यार्थ्यांसाठी "दीक्षारंभ" (Student Induction Program) आयोजित करण्यात आला. या अंतर्गत सर्व प्रथम वर्षीय विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयाचे प्राचार्य यांनी आपल्या वक्तव्याद्वारे महाविद्यालयासंबंधी संपूर्ण माहिती व शैक्षणिक अभ्यासक्रमासोबतच आपला सर्वांगीण विकास विद्यार्थी कसे करू शकतात याबाबत सविस्तर मार्गदर्शन केले.

सांस्कृतिक मंडळ व राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाकडून २६ नोव्हेंबर, २०१९ ते १४ एप्रिल, २०२० या कालावधीत आयोजित करावयाच्या संविधान जनजागृती मोहिमेअंतर्गत दिनांक २६ नोव्हेंबर, २०१९ मंडळवार रोजी 'संविधान दिवस' समारोह आयोजित करण्यात आला. या अंतर्गत संविधान उद्देशिकेचे सामूहिक वाचन अंकुश पाटील, बी.कॉम.अंतिम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांने केले. याप्रसंगी प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ.जी.जे.मोरे, माजी विभागप्रमुख राज्यशास्त्र विभाग, रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर यांनी संविधानाच्या पूर्व पार्श्वभूमीवर प्रकाश टाकत नागरिकांना संविधानाद्वारे प्राप्त अधिकार आणि कर्तव्याचे पालन, तसेच संविधान धर्म आणि राजकारण याबाबत मार्गदर्शक तत्त्वे यासंदर्भात बहुमूल्य मार्गदर्शन केले.

ब) आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेतील सहभाग :

१. सी.पी.अॅन्ड बेरार महाविद्यालय, नागपूर आणि स्वातंत्र्यवीर सावरकर स्मारक समिती, नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित विदर्भस्तरीय आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा-२०१९ दिनांक २१ सप्टेंबर, २०१९ रोजी आयोजित करण्यात आली. यात खालील विद्यार्थी सहभागी होते.

१. कु.किरण सोहलियाबी.कॉम.भाग-२	२. कु.पूजा गिरडकर, बी.ए.भाग-३
३. कु.सुवर्णा कोटजावळे, बी.ए.भाग-३	४. कु.मानसी माखेजा, बी.कॉम.भाग-२
५. कु.मनीषा गायधने, एम.कॉम.भाग-२	६. श्री.आकाश मुंदाफळे, बी.कॉम.भाग-२

२. सी.पी.अॅन्ड बेरार महाविद्यालय, नागपूर द्वारे दिनांक २७ सप्टेंबर, २०१९ रोजी आयोजित प्रश्नमंजूषा स्पर्धेत महाविद्यालयातील खालील विद्यार्थी सहभागी झालेले होते.

१. श्री.अक्षय शंभरकर, बी.एस्सी.भाग-३	२. श्री.यश जोगेकर, बी.एस्सी.भाग-३
३. श्री.आदित्य जगदळे, बी.एस्सी.भाग-३	

वरील सहभागी संघाला तृतीय स्थान प्राप्त झाले.

क) विद्यापीठस्तरीय सहभाग :

१. रा.तु.म.नागपूर विद्यापीठाद्वारे आयोजित Intercollege Selection Trial दिनांक ११ आणि १२ ऑक्टोबर, २०१९ या दरम्यान घेण्यात आला. यात महाविद्यालयातील खालील विद्यार्थी सहभागी झालेले होते.

१) गीतगायन Light Vocal -
अ) कु.योगिनी चाफले, एम.एस्सी.भाग-२

- ब) कु.वैभवी चाफले, बी.एस्सी.भाग-१
 क) श्री.कुणाल बिडकर, एम.कॉम.भाग-२
 २) Classical Instrumental -
 अ) श्री.मयूर एस.सहारे, बी.एस्सी.भाग-२
 ३) Western Solo Instrument -
 अ) श्री.शुभम धवड, एम.कॉम.भाग-२
 ४) वादविवाद स्पर्धा -
 अ) मानसी मखेजा, बी.कॉम.भाग-२
 ब) कु.मनीषा गायधने, एम.कॉम.भाग-२
 ५) प्रश्नमंजूषा (Quiz Writing)
 अ) श्री.अक्षय शंभरकर, बी.एस्सी.भाग-३
 ब) श्री.यश जोगेकर, बी.एस्सी.भाग-३
 क) श्री.आदित्य जगदळे, बी.एस्सी.भाग-३
 ६) नृत्य स्पर्धा आणि एकपात्री प्रयोग -
 अ) कु.श्रेया आर.केळझरे, बी.एस्सी.भाग-३
 ७) Cartooning -
 अ) कु.ज्ञानेश्वरी जुडापे, बी.एस्सी.भाग-३
 ८) रांगोळी स्पर्धा -
 अ) कु.गायत्री व्ही. रिधोरकर, बी.कॉम.भाग-२

२) रा.तु.म.नागपूर विद्यापीठ नागपूरद्वारे 'युवांग' (Inter Collegiate Youth Festival) दिनांक २५ ते २७ फेब्रुवारी २०२० रोजी आयोजित प्रश्नमंजूषेसाठी खालील विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

१. कु.सुवर्णा कोटजावळे, बी.ए.भाग-३
 २. कु.समीक्षा कोहळे, बी.एस्सी.भाग-३
 ३. श्री.प्रफुल गायकवाड, बी.ए.भाग-३

३) विद्यापीठस्तरीय Unit India द्वारे "Kuch Artistic Karo-na" (India Unites to fight against Corona on online initiative by AIU) या सांस्कृतिक स्पर्धेसाठी महाविद्यालयातील खालील विद्यार्थी सहभागी झाले.

- अ. मानसी माखेजा, बी.कॉम.भाग-२ (नृत्य)

समन्वयक

डॉ.वैशाली रा.रुईकर

सांस्कृतिक मंडळ

नबीरा महाविद्यालय, काटोल

तत्त्वज्ञान विभाग

तत्त्वज्ञान विभागातर्फे दिनांक २६/९/२०१९ ला डॉ.सुनील काळमेघ, महात्मा फुले कला, वाणिज्य व सीताराम चौधरी विज्ञान महाविद्यालय वरूड यांचे 'तत्त्वज्ञानाची उपयोगिता' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आलेले होते. सरांनी या विषयावर अभ्यासक्रमाच्या दृष्टीने सविस्तर असे मार्गदर्शन केले.

आजच्या विज्ञानयुगात तत्त्वज्ञान कसे क्षणोक्षणी उपयोगी पडणारे आहे. यावर त्यांनी प्रकाश टाकला. या कार्यक्रमात ६० विद्यार्थी सहभागी झालेले होते.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु.सेजल चरडे (बी.ए.-द्वितीय) हिने केले तर आभार प्रदर्शन कु.पल्लवी पातोडे (बी.ए.-द्वितीय) हिने केले.

डॉ.बी.पी.वालेंद्रे

तत्त्वज्ञान विभागप्रमुख

नबीरा महाविद्यालय, काटोल

नबीरा महाविद्यालयाच्या वाणिज्य विभागातर्फे दिनांक २४ व २५ जानेवारी, २०२० ला 'व्यापार मेळा-' आयोजित करण्यात आला होता. वाणिज्य विभागातील विद्यार्थ्यांमध्ये व्यापारविषयक दृष्टिकोन वृद्धिंगत व्हावा, त्यांना व्यावसायिक बाजारपेठेची प्रत्यक्ष जाणीव व ज्ञान व्हावे त्याचप्रमाणे विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्षात लेखांकन पद्धतीने व्यवहार नोंदविता यावे. समाजात वाणिज्यविषयक माहितीचा प्रसार आणि प्रचार व्हावा या उद्देशाने सदर व्यापारी मेळ्याचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रदर्शनाचे उद्घाटन मा.डॉ.निगुडे सर (सहसंचालक, तंत्र शिक्षण नागपूर विभाग, नागपूर) यांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाला शिक्षण प्रसारक मंडळाचे उपाध्यक्ष मा.श्री.निरंजनजी राऊत, संस्थेचे खजिनदार मा.श्री.प्रकाशजी चांडक, सहसचिव योगेशबाबू पांडे तसेच इतर सदस्य मा.राजुजी बिसानी, मा.मदनलालजी नबीरा, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.एस.के.नवीन, वाणिज्य विभागाचे प्रमुख डॉ.एस.ए.सोनेगावकर उपस्थित होते. या व्यापारी मेळ्यात वाणिज्य शाखेतील १७० विद्यार्थ्यांनी सहभागी होऊन मोबाईल, कपडे, शोभिवंत वस्तू, हस्तकला वस्तू, मनोरंजनात्मक खेळ, खाद्यपदार्थ, भाजीपाला-फळे, लेडीज पर्स, सौंदर्यप्रसाधने इत्यादी वस्तूंची दुकाने लावून वस्तूंची विक्री केली. ग्राहक म्हणून काटोल शहरातील नागरिक, महाविद्यालयातील शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी, इतर विद्याशाखेतील विद्यार्थी यांनी या व्यापारी मेळ्याला उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला. या व्यापारी मेळ्यातील पुढील स्पर्धक विजेते ठरलेत.

विजेते

खाद्यपदार्थ (Foodstall)				
अ.क्र.	वस्तू व सेवा	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग	क्रमांक
०१.	ठेचा-भाकर	कु.दिपाली कावडकर कु.निकिता मोरोलिया कु.आरती वाघ कु.रिंकी नेवारे	बी.कॉम.प्रथम वर्ष (इंग्रजी)	प्रथम
०२.	कच्चा चिवडा	कु.अश्विनी बोबडे कु.शिबानी बागडे कु.वृषाली डोईजोड	बी.कॉम.अंतिम वर्ष (मराठी)	द्वितीय

वस्तू (Product)				
अ.क्र.	वस्तू व सेवा	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग	क्रमांक
०१.	हस्तकला वस्तू	कु.पौर्णिमा मेंडोले कु.आरती कुकडे कु.आचल धोटे	बी.कॉम.-द्वितीय वर्ष (इंग्रजी माध्यम)	प्रथम
०२.	सौंदर्यप्रसाधने वस्तू	कु.वैष्णवी ठाकरे कु.पूजा उपाध्याय कु.दिव्या उमप	बी.कॉम.-द्वितीय वर्ष (मराठी माध्यम)	द्वितीय

मनोरंजनात्मक खेळ (Entertainment Game)				
अ.क्र.	वस्तू व सेवा	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग	क्रमांक
०१.	ताण-तणाव व्यवस्थापन	धनंजय तोडसाम समीर पल्लेवार प्रवीण शिंदे चेतन मांदळे	बी.कॉम.-अंतिम वर्ष (मराठी)	प्रथम
०२.	बलून शूटर	कु.प्रतीक्षा सावरकर कु.दिपाली गजबे	बी.कॉम.-अंतिम वर्ष (मराठी)	द्वितीय

कु.प्रियंका बेहनिया

कु.नेहा कुमेरिया

उत्तेजनार्थ पारितोषिक

अ.क्र.	वस्तु व सेवा	विद्यार्थ्यांचे नांव	वर्ग
०१.	हस्तकला वस्तु	कु.मयूरी वाळके कु.प्रतीक्षा भिसे	बी.कॉम.-प्रथम वर्ष (इंग्रजी माध्यम)

कु.मोनाली उताणे

कु.गायत्री नेरकर

वाणिज्य प्रदर्शनासाठी परीक्षक म्हणून डॉ.व्ही.आर.रूईकर, डॉ.कोमल नबीरा, प्रा.एस.डी.डांगरा, प्रा.जयंत कळंबे यांनी व्यापार मेळ्याचे परीक्षण केले. या प्रदर्शनाच्या यशस्वी आयोजनासाठी वाणिज्य विभागाचे प्रमुख डॉ.एस.ए.सोनेगांवकर, प्रा.डॉ.जी.के.खोरगडे, प्रा.डॉ.आर.जी.गोंगले, प्रा.डॉ.व्ही.आर.रूईकर, प्रा.डॉ.पुनित राऊत, प्रा.मुकेश जाधव, प्रा.जयंत कळंबे, डॉ.एस.ए.सोनेगांवकर एस.डी.डांगरा, विभाग प्रमुख, नबीरा महाविद्यालय, काटोल

मराठी विभाग

दिनांक ९ जानेवारी, २०२० रोजी 'काव्यवाचन कार्यक्रम' घेण्यात आला. या कार्यक्रमाला विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला. अनेक विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांनी स्वलिखित आणि विविध मान्यवर कवींच्या कवितांचे सादरीकरण केले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्ष डॉ.रिता पाठक (मराठी विभागप्रमुख) होत्या. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ.भारत कडबे यांनी केले. या कार्यक्रमाला डॉ.पी.के.तिवारी, डॉ.भारत वालोंद्रे, प्रा.हरीश किनकर, डॉ.प्रमोद सलामे, प्रा.गोडबोले मॅडम, प्रा.एच.एन.हेलॉडे आणि प्रा.निस्वादे यांची उपस्थिती होती.

दिनांक १० जानेवारी, २०२० रोजी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी 'निबंध स्पर्धेचे' आयोजन केलेले होते. त्यात विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने सहभाग घेऊन विविध विषयांवर निबंधलेखन केले. स्पर्धेच्या आयोजनासाठी मराठी विभागातील विभागप्रमुख डॉ.पाठक मॅडम, डॉ.भारत कडबे, प्रा.एम.एम.गोडबोले, प्रा.एच.एन.हेलॉडे आणि प्रा.निस्वादे या सर्व प्राध्यापकांनी परिश्रम घेतले.

दिनांक १५ जानेवारी, २०२० रोजी 'व्याख्यानाचे' आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाला नगर परिषद शिवाजी महाविद्यालय, मोवाड येथील महाविद्यालयाचे प्राध्यापक डॉ.अशोक भक्ते प्रमुख वक्ते म्हणून उपस्थित होते. 'मराठी भाषा, साहित्य आणि व्यक्तिमत्त्व विकास' या विषयावर डॉ.अशोक भक्ते यांनी विद्यार्थ्यांना उपयुक्त मार्गदर्शन केले.

या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.एस.के.नवीन होते. तर विशेष अतिथी म्हणून डॉ.राजेश धोटे सर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ.भारत कडबे यांनी केले. तसेच डॉ.एस.के.नवीन, डॉ.राजेश धोटे सर, डॉ.रिता पाठक यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

दिनांक १६/१/२०२० रोजी बी.ए.प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमाच्या अनुषंगाने 'अश्रूंची झाली फुले' नाटक दाखविण्यात आले. हे वसंत कानेटकर लिखित नाटक विद्यापीठाने अभ्यासक्रमात समाविष्ट केलेले आहे. 'अश्रूंची झाली फुले' हे नाटक मानवी जीवनातील चांगल्या वाईट विचारांवर भाष्य करणारे आहे. मानवी मूल्यांचा चुराडा आणि बुद्धीजीवी वर्गाची ससेहोलपट दर्शविणारे हे नाटक अत्यंत चिंतनशिल आहे.

महाविद्यालयाच्या सभागृहात हे नाटक दाखविण्यात आले. या कार्यक्रमासाठी विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला. या प्रसंगी मराठी विभागाच्या विभागप्रमुख डॉ.रिता पाठक, डॉ.भारत कडबे, प्रा.हरीश किनकर, डॉ.भारत वालोंद्रे, प्रा.मंगला गोडबोले, प्रा.हर्षा हेलॉडे, प्रा.निस्वादे यांची उपस्थिती होती.

दिनांक २७ फेब्रुवारी, २०२० रोजी 'मराठी भाषा गौरव दिन' साजरा करण्यात आला. ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते कविवर्य कुसुमाग्रज उर्फ विष्णू वामन शिरवाडकर यांचा जन्मदिवस. २७ फेब्रुवारी हा दिवस दरवर्षी 'मराठी भाषा गौरव दिन' म्हणून साजरा करण्यात येतो. महाराष्ट्राच्या साहित्य आणि सांस्कृतिक क्षेत्रामध्ये मोलाचे योगदान देणारे साहित्यिक कुसुमाग्रज यांनी मराठी भाषेच्या विकासात मोलाची कामगिरी केलेली आहे. त्यांच्या साहित्यिक कार्याविषयीची कृतज्ञता 'मराठी भाषा गौरव दिना' निमित्ताने व्यक्त केली जाते.

दरवर्षीप्रमाणे याही वर्षी नबीरा महाविद्यालय, काटोल येथे 'मराठी भाषा गौरव दिन' मोठ्या उत्साहात साजरा करण्यात आला. डॉ.प्रदीपकुमार तिवारी यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या या कार्यक्रमात मराठी विभागाच्या विभाग प्रमुख डॉ.रिता पाठक, मराठी विभागातील डॉ.आर.आर.पाठक

मराठी विभागप्रमुख, नबीरा महाविद्यालय, काटोल

स्वागत समारंभ व शिक्षक दिन :

इतिहास विभागातील एम.ए. भाग २ च्या वतीने एम.ए.भाग-१ च्या नवप्रवेशित विद्यार्थ्यांकरिता दिनांक ०५/०९/२०१९ रोज गुरुवारला स्वागत समारंभ व शिक्षक दिनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आलेला होता. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.नवीन सर यांनी भूषविले, तसेच प्रमुख पाहुणे म्हणून इतिहास विभागप्रमुख प्रा.डॉ.आर.आर.धोटे सर तसेच प्रा.एस.बी.बेहनिया, प्रा.एम.आर.दोडके, प्रा.एस.व्ही.कळंबे सर व प्रा.वाय.वाय.किनकर सर उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन एम.ए.भाग-२ ची विद्यार्थिनी कु.अश्विनी फलके हिने केले तर प्रास्ताविक वर्षा दंडारे व आभार प्रदर्शन कु.काजल लांडगे हिने केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरिता सर्व विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले.

सावित्रीबाई फुले जयंती व नूतनवर्षाभिनंदन :

एम.ए.इतिहास विभागातर्फे दि. ०३/०९/२०२० रोज शुक्रवारला सावित्रीबाई फुले जयंती व नूतन वर्षाभिनंदनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आलेला होता. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी इतिहास विभाग प्रमुख प्रा.डॉ.आर.आर.धोटे सर तर प्रमुख पाहुणे प्रा.एस.बी.बेहनिया उपस्थित होते. तसेच प्रा.एम.आर.दोडके व प्रा.एस.व्ही.कळंबे व प्रा.वाय.वाय.किनकर सरांनी आपले विचार व्यक्त केले. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन एम.ए.भाग-२ ची विद्यार्थिनी कु.पायल नाईक हिने केले तर प्रास्ताविक कु.प्रियंका मदनकर एम.ए.भाग-१ व आभार प्रदर्शन कु.वैष्णवी मिसाळ हिने केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरिता सर्व विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले. याप्रसंगी विद्यार्थ्यांनी सावित्रीबाई फुले यांच्या जीवनावर प्रकाश टाकला.

जिजामाता व स्वामी विवेकानंद जयंती :

एम.ए. इतिहास विभागातर्फे दि. १३/१/२०२० रोज सोमवारला जिजामाता व स्वामी विवेकानंद जयंती या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आलेले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.नवीन सर उपस्थित होते. तर प्रमुख पाहुणे म्हणून इतिहास विभाग प्रमुख प्रा.डॉ.आर.आर.धोटे तसेच प्रा.एस.बी.बेहनिया, प्रा.एम.आर.दोडके, प्रा.एस.व्ही.कळंबे सर व प्रा.वाय.वाय.किनकर सर उपस्थित होते. या कार्यक्रमाला सर्वांनी आपले विचार व्यक्त केले. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ.इंगोले सर यांनी तर आभार प्रदर्शन डॉ.यावलकर सर यांनी केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरिता सर्व विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले. याप्रसंगी विद्यार्थ्यांनी जिजामाता व स्वामी विवेकानंद यांच्या जीवनावर प्रकाश टाकला.

छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती :

एम.ए.इतिहास विभागातर्फे छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती दिनाचा कार्यक्रम दिनांक २२/०२/२०२० रोज शनिवारला आयोजित करण्यात आलेला होता. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.नवीन सर यांनी भूषविले तर प्रमुख पाहुणे म्हणून इतिहास विभाग प्रमुख प्रा.डॉ.आर.आर.धोटे तसेच प्रा.एस.बी.बेहनिया, प्रा.एम.आर.दोडके, प्रा.एस.व्ही.कळंबे सर व प्रा.वाय.वाय.किनकर सर उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन एम.ए.भाग-२ ची विद्यार्थिनी कु.पायल नाईक हिने तर प्रास्ताविक प्रतीक राऊत व आभार प्रदर्शन कु.विद्या हिरूडकर हिने केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरिता सर्व विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले.

शैक्षणिक सहल :

डॉ.आर.आर.धोटे
इतिहास विभागप्रमुख
नबीरा महाविद्यालय, काटोल

योग शिक्षक पदविका अभ्यासक्रम

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक द्वारा मान्यताप्राप्त योग शिक्षक पदविका अभ्यासक्रम मागील २००८ पासून नियमित सुरू असून यावर्षी २० प्रवेशित विद्यार्थी होते. यांचे नियमित प्रात्यक्षिक वर्ग सकाळी ५.४५ ते ७.०० पर्यंत घेण्यात येतात. यात सूर्यनमस्कार, आसन, प्राणायाम, बंध, मुद्रा, शुद्धीक्रिया इत्यादी सर्व प्रशिक्षण तंत्रशुद्ध मार्गदर्शनात सर्व शिक्षकांना शिकविण्यात येतात. तसेच यांच्या विषयांच्या तासिका दर रविवारला सकाळी ८.०० ते ११.०० पर्यंत घेण्यात येतात. मे २०१९ मध्ये घेण्यात आलेल्या वार्षिक परीक्षेत निकाल १००% आहे.

(१)	प्रथम क्रमांक	-	सौ.मनीषा भोयर	७७%
(२)	द्वितीय क्रमांक	-	कु.पल्लवी खंडागळे	७५%
(३)	तृतीय क्रमांक	-	कु.भारती तिवारी	७४%

आजपर्यंत १८८ योगशिक्षकांनी हा अभ्यासक्रम पूर्ण केलेला आहे.

डॉ.तेजसिंह ल. जगदळे

संयोजक

योगशिक्षक पदविका अभ्यासक्रम

अर्थशास्त्र विभाग

वरिष्ठ महाविद्यालयातील अर्थशास्त्र विभागाद्वारे सोमवार दिनांक १०/०२/२०२० ला डॉ.परिश भगत (निवृत्त प्राध्यापक, हिस्लॉप कॉलेज, नागपूर) यांचे 'भारताचा विदेशी व्यापार' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. या व्याख्यान कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.एस.के.नवीन हे होते.

सर्वप्रथम प्रा.डॉ.विनोद बागवाले (अर्थशास्त्र विभागप्रमुख) यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक करून सदर व्याख्यान आयोजनामागील भूमिका व अर्थशास्त्र विभागाबाबत उपस्थितांना माहिती दिली. प्रा.डॉ.भगत सर यांनी उपस्थित विद्यार्थ्यांना अतिशय सोप्या शब्दात आयात, निर्यात, व्यापारशेष व शोधनशेष इत्यादी बाबत विद्यमान स्वरूपात व आकडेवारीसह मार्गदर्शन केले व त्याचप्रमाणे भारताच्या आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवहारावर त्यांनी प्रकाश टाकला. प्राचार्य एस.के.नवीन सर यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणाद्वारे उपस्थित विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम होण्याकरिता कौशल्य प्राप्त करण्याबाबत आवाहन केले.

या कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.डॉ.भारत वालोंद्रे यांनी तर आभार प्रदर्शन कु.स्वर्णा कोटजावळे हिने पार पाडले. या कार्यक्रमाला कला शाखेचे प्रमुख प्रा.डॉ.तिवारी सर व आय.क्यू.ए.सी. समन्वयक प्रा.डॉ.यावलकर यांच्यासह अर्थशास्त्र विभागातील विद्यार्थी व वरिष्ठ महाविद्यालयातील प्राध्यापकवृंद उपस्थित होते.

प्रा.डॉ.विनोद बागवाले

अर्थशास्त्र विभागप्रमुख

नबीरा महाविद्यालय, काटोल

गृह-अर्थशास्त्र विभाग

अहवाल

२०१९-२०

दिनांक २६ जुलै, २०१९ ला बी.ए.-१ सेमिस्टर च्या विद्यार्थीनींकरिता 'राखी मेकींग वर्कशॉप' आयोजित केला होता. यात २५ मुलींनी सहभाग घेतला होता. तयार केलेल्या सर्व राख्या भारतीय जवानांसाठी एन.सी.सी. युनिटद्वारे बॉर्डरवर पाठविण्यात आल्या.

दिनांक १४ सप्टेंबर, २०१९ ला पाककला स्पर्धा घेण्यात आली. यात प्रथम क्रमांक - कु.मयूरी मरसकोल्हे, द्वितीय क्रमांक - कु.श्वेता गाखरे, तृतीय क्रमांक - कु.पल्लवी पातोडे हिने पटकावला. या स्पर्धेचे परीक्षण डॉ.तिवारी सर आणि डॉ.पाठक मॅडम यांनी केले. स्पर्धेत १६ विद्यार्थीनींनी सहभाग घेतला.

दिनांक १६ सप्टेंबर, २०१९ ला ऑरगंडीच्या कापडाची फुले बनविणे (कृत्रिम फुले) स्पर्धा घेण्यात आली. यात प्रथम क्रमांक - कु.शीतल सावरकर, द्वितीय क्रमांक - कु.मेघा सौदागर, तृतीय क्रमांक - कु.ईशा भोंडवे हिने पटकावला. या स्पर्धेचे परीक्षण विभाग प्रमुख प्रा.दमयंती घागरगुंडे यांनी केले. यात ३३ विद्यार्थीनींनी सहभाग घेतला.

दिनांक १४ मार्च, २०२० ला गृह अर्थशास्त्राच्या बी.ए.प्रथम वर्षाच्या च्या मुलींनी काटोल शहरातील लघुउद्योग केंद्र, रेणुका अँका कूल आणि रेणुका डेयरी प्रॉडक्ट केंद्राला भेट दिली व दुधापासून खवा आणि पनीर कसे तयार होतात हे जाणून घेतले. स्वयंरोजगाराच्या दृष्टिकोनातून

प्रा.दमयंती घागरगुंडे

गृह-अर्थशास्त्र विभागप्रमुख
नबीरा महाविद्यालय, काटोल

समान संधी केंद्र (Equal Opportunity Centre)

अहवाल

२०१९-२०

दिनांक २५/८/२०१९ ला Student Induction Programme (SIP) अंतर्गत Equal Opportunity Centre (समान संधी केंद्र) या कार्यक्रमांतर्गत समन्वयक प्रा.डी.डी.घागरगुंडे यांनी कार्यक्रमाचे संचालन व प्रास्ताविक केले. तसचे IQAC चे समन्वयक डॉ.यावलकर सर यांनी मार्गदर्शन केले. डॉ.शर्मा सर आणि प्राचार्य डॉ.नवीन सर यांनीही आपले विचार प्रकट केले. आभार प्रदर्शन डॉ.सलामे सर यांनी केले.

दिनांक १७/२/२०२० ला समान संधी केंद्रातर्फे अपंग महिला-बाल विकास संस्था, नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'जबाबदार तारुण्य' (Responsible Youth) या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमात प्रमुख पाहुणे डॉ.प्रकाश देव सर (निवृत्त मेडीकल ऑफीसर) आणि डॉ.नूतन देव मॅडम (निवृत्त मेडीकल ऑफीसर) व प्रा.मेघना पंडित मॅडम धरमपेठ महाविद्यालय, नागपूर यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य डॉ.एस.के.नवीन सर हे होते. प्रमुख उपस्थिती IQAC समन्वयक डॉ.यावलकर सर यांची होती. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ.दमयंती घागरगुंडे यांनी केले. संचालन कु.भाग्यश्री ठोंबरे बी.ए.-द्वितीय सेमिस्टर आणि आभार प्रदर्शन कु.तुळसा टेकाडे बी.ए.-द्वितीय सेमिस्टर हिने केले. या कार्यक्रमाला ३० मुले ७४ मुली उपस्थित होत्या.

प्रा.दमयंती घागरगुंडे

गृह-अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख
नबीरा महाविद्यालय, काटोल

Department of English

ANNUAL REPORT
2019-20

The Academic session 2019-20 commenced with 'Diksharambh', Students' Induction Programme as per the instruction of government. The department of English organized a programme on value education on 30th August 2019. The programme was chaired by Dr.A.B.Sharma, Incharge of Science Faculty in presence of Dr.S.K.Navin our Principal and Dr.P.W.Yawalkar, IQAC Co-ordinator. Dr.P.K.Tiwari was the main speaker. About 50 students attended this programme.

The Department of English organised a Guest Lecture on 11/01/2020, on "Postmodernism" for postgraduate students. Dr.Purushottam Deshmukh, Associate Professor, Shri.Shivaji College of Arts, Commerce and Science, Akola spoke in great detail on the topic to our students. The lecture was attended by undergraduate students as well. Our Principal Dr.S.K.Navin, Dr.P.W.Yawalkar and Dr.P.V.Salame were present on this occasion.

The Department of English organised a National Webinar on "Spiritualism in Literature" on 17/06/2020. The webinar had two scholarly resource persons, Dr. Minakshi Chaubey, Professor and Head, Department of English, JH Govt. P.G.College, Betul (MP) and Dr. Amar Singh, Professor and Head Department of English Govt. Autonomous PG Lead College, Chhindwara (MP) who virtually enlightened the participants on the topic in two sessions respectively. The Webinar was inaugurated at the hands of Dr. Rajuji Deshmukh, in presence of Dr. S.K.Navin, Dr.P.K.Tiwari and Dr.P.V.Salame.

The Webinar was a great success because over 2000 participants from countries like Poland, Nigeria, Indonesia, Vietnam, Saudi Arabia, Shri Lanka and Oman including participants from own country participated and were benefited by it.

Dr. P.K.Tiwari

Head

Department of English

Parent Teacher Association

ANNUAL REPORT
2019-20

Parent Teacher Association Cell organized a special programme "Susanwad Palkanshi" (Parents Meet) on 6th Mar. 2019. The idea behind execution of this programme was to develop a meaningful relationship between faculty members of the institution and Parents of the students. The objective of this programme was to make a dialogue to know the expectations of parents from the institution to encourage their wards in the overall development, to cultivate the habit of interest-taking attitude in daily routine of their wards and to develop the awareness to be attentive in the classrooms.

The programme was totally centralized on the objective to minimize the communication gap between faculty members and parents to establish a meaningful coordination for the well being of students. 21 parents actively participated in the proceedings of the meet. Some of them really exhibited interest in the efforts taken by the Institution for the overall development of students.

The written Questionnaire which emphasized on the requirement of attention towards students by family members was distributed and got filled up by parents. Through this programme college got an idea about strength and weaknesses of the students of various faculty. Principal Dr.S.K.Navin and Co-ordinator of Parent Teacher Association Dr. Punit Raut and other faculty members were present on this occasion.

Dr. Punit Raut

Co-ordinator

Parent Teacher Association

Webinar Report :

The Department of Electronics organized successfully a one day National Webinar on "Understanding Data Science : Applications and Employment" on 15 June 2020. The aim of this webinar was to encourage and engage students and faculty of Non IT and IT in lockdown period to make them understood the technology and groom them for employment. On this Occasion 600 participants from different parts of country and abroad including our college registered and shown their attendance on Zoom Platform. Mr. Vijay C. Shanthagiri , CEO, Analogica.in, Bengaluru was the resource person. He talked about what data science is, its applications and employment. Dr.Rajuji Deshmukh, President, SPM, Katol talked about the importance of technology in lockdown period and Principal Dr.Sunil Kumar Navin addressed the participants. Prof. Sachin Bahade was the host of the webinar. Dr.Adil Jiwani, Dr. Atul Charde, Prof. Pravin Rewatkar, Mr. Amit Vaidya and Mr. Roshan Barai gave valuable support to make the webinar a grand success.

Tech_Quiz - 2020

The Department of Electronics organized successfully an intercollegiate online Tech_Quiz competition during COVID-19 lockdown during 14-17 May 2020. The aim of this program was to keep the students engaged in lockdown period and to keep them in touch with the subject. Participants who got 40% & above marks in the exam were given e-certificates. 360 students participated in this quiz of our country. Mr. Sachin Bahade, Head Department of Electronics took efforts to organize this competition. Others were given the e-certificates of participation.

College Competition 2019-20

"Recent Trends In Electronics"

The Department of Electronics organized successfully a College Level Competition on "Recent Trends In Electronics" on 25/01/2020. Students of B.Sc. participated and presented their audio/visual presentation of the recent development in technologies. In this competition Ku.Shivani P. Kharpuriya (Sem-II), Mr.Tejas A. Dhanuskar (Sem-II) and Ku.Sonali C. Thote (Sem-IV) stood 1st, 2nd and 3rd respectively. To make them aware of recent technological development and improvement in presentation skill were the main aim behind organizing this event. Dr. A.B.Sharma, Head Department of Physics who was in-charge of the examination who also gave a valuable guidance to the students. Mr. Sachin Bahade, Head Department of Electronics took efforts to organize this event and he talked on the importance of audio/ visual presentation, improvement in presentation skill and recent development in technology. Mr. Amit Vaidya and Mr. Roshan Barai also took special efforts to make the event a success.

Avishkar Research Convention 2019-20

Faculty members and Students of our college actively participated in Avishkar Research Convention 2019-20, Organized by Vidhyarthi Vikas Vibhag, R.T.M. Nagpur University, Nagpur at Bhiwapur Mahavidyalaya, Bhiwapur during 10-11 January 2020. Mr. Sachin T. Bahade from teacher category, Mr. Tejas A. Dhanuskar, Mr. Sahil N. Kalambe, Mr. Ashwin U. Dhole, Ku.Shruti S. Thakare, Mr.Aksham M. Shambharkar, Mr. Yash G. Jogekar, Mr. Akash D. Mundafale and Mr. Sachin M. Borkute from student category successfully presented their Posters. The participants enjoyed Avishkar program with their poster presentations. The programme was greatly appreciated by the participants and they got encouragement and motivation for future. Mr. Sachin Bahade, Head, Department of Electronics took efforts to guide and escort the students. The students were also given certificates of participation in the competition.

Mr. Sachin Bahade

HOD

Department of Electronics

The Department of Physics of our college inculcates and motivates students of B.Sc. for participation in academic activities conducted by various colleges and universities. During this academic session students of B.Sc. Final Mr. A.M.Shambharkar and Mr.Y.G.Jogekar participated in a Poster Presentation Competitions Avishkar Research Convention 2019-20 organized by Vidhyarthi Vikas Vibhag, R.T.M. Nagpur University, Nagpur. The activity was organised during 10-11 January 2020 at Bhiwapur Mahavidyalaya, Bhiwapur. The faculty members of the department Dr.A.B.Sharma (HOD), Dr. P.W.Yawalkar and Dr.I.H.Dhadade made every effort to help students for poster presentation. Mr.Sachin Bahade, Head Department of Electronics escorted our students. Students got certificates of participation.

A team of students of our department participated in "Inter-University Physics Quiz Competition" organized by the Department of Physics, Dr.Ambedkar College, Deekshabhoomi, Nagpur on the theme "AAVEG-2020". It was organized on 28th February 2020. For the aforesaid activity a team of three students ; Ku.B.R.Raut (Sem-II), Ku.A.V.Shinde (Sem-IV) and Mr. A.M.Shambharkar (Sem VI) was formed. Students of the affiliated colleges of RTM Nagpur University, SGB Amravati University and Gondwana University had participated in the competition. The students were greatly benefitted by interacting and sharing the knowledge with other students of universities. Besides, Such kind of activity definitely enhances the confidence level of students. Dr.A.B.Sharma, Head, Physics Department, Dr.P.W. Yawalkar had made praiseworthy efforts to prepare our students for the quiz. Dr. I.H.Dhadade guided an escorted the students.

The Department of Physics had planned to organize Vidarbha Universities Physics Teachers' Association (VUPTA) Student's seminar during 14-15th March 2020. For the smooth execution of the programme, faculty members of the department had worked hard under the guidance of HOD, Dr. A.B.Sharma. Brochure of the two days event was mailed to various colleges affiliated to RTM Nagpur University, SGB Amravati University and Gondwana University. Committees for various tasks were also formed and members of the committees had done every effort as per the instruction of Convener of the seminar Dr.I.H.Dhadade and the Organizing Secretary Dr.A.B.Sharma to make the event successful. On this occasion we had planned to felicitate the teachers of Physics who were to retire shortly this year for their lifetime contribution for inculcating the foundation of Scientific temperament among students. Unfortunately, we could not organize this seminar due to COVID-19 Pandemic.

Dr. A. B. Sharma
HOD
Department of Physics

The Academic Session 2019-20 started on 15th June 2019. During this session the Department of Commerce received an overwhelming response for admission in B.Com. I and M.Com.-I.

During this session, before the commencement of regular teaching, the department organized a special "Bridge Course" during 1st July 2019 to 15th July 2019 for new aspirants of Art and Science faculties. During this programme information about the importance of commerce in present era, Future prospects in commerce education and the basic knowledge of different subjects like Accountancy, Management, Economics, Marketing, Tax, Law etc. were given to students.

The Department organized unit test in the month of September 2019 and January 2020. Extra periods during winter vacation were also engaged. Internal assessment through viva and assignment submission which are the basics of curriculum were done during the month of October 2019 and March 2020.

In the mid of the session our department organized a "Trade Fair" during 24th to 25th January 2020 with the objectives to develop commercial ability and to impart practical knowledge of business. In this activity 120 students actively participated and prizes were given to outstanding performers.

Two students of the department (i) Mr. Akash Mundafale and (ii) Mr. Sachin Borkute of B.Com.Part II represented our college in the competition "Avishkar" organized by RTM Nagpur University, Nagpur.

Two students of the department (i) Ku.Mansi Makheja of B.Com.-II and (ii) Ku. Manish Gaydhane of M.Com-I participated in "Kuch Artistic Karo-na" organized by All India Universities.

The Department organized an online "Quiz Competition" for U.G. and P.G. students for all subjects during lockdown period. Certificates were issued to successful candidates.

Subject teachers prepared syllabus based "Question Bank" and "Videos" and sent to students online.

The Department organized an E-Conference on "Impact of Lockdown on Unorganized Sector" on 12th June 2020.

This year our department organized a very special activity "Maza Warg Mich Wakta" throughout the year with the objective to develop communication skill.

The faculty members of our department availed opportunities for presentation of paper and participation in various National Level Seminars, Conferences and Faculty Development Programmes. The Details are as under :

- 1) Dr.S.A. Sonegaonkar participated in Two National Conferences and One State Level Workshop.
- 2) Dr.G.K.Khorgade attended a Short Term Course, Two National Conferences and One State Level Workshop. Four research papers of Dr.Khorgade were published in journals.
- 3) Dr. R.G.Gongale attended One Short Term Course, Two National Conferences and One State Level Workshop and an online Faculty Development Programme. Five research papers of Dr.Gongale were published in research journals. He had also published one book on Income Tax for B.Com.IV semester students.
- 4) Dr.V.R.Ruikar attended One Short Term Course, Two National Conferences and One State Level Workshop, One International Conference and an online Faculty Development Programme. She got published three papers in research journals.
- 5) Dr.P.N.Raut participated in Two National Conferences and One State Level Workshop. His Two papers were published in research journals.
- 6) Prof.M.S.Jadhao participated in Two National Conferences and One State Level Workshop. One research paper of Prof. Jadhao was published in a research journal.

Dr.S.A.Sonegaonkar
Department of Commerce

A three day workshop on "Mutual Fund" was organized by the Department of Life Long Learning & Extension under the project of Saksham (सक्षम) during 6th to 8th January, 2020. The workshop was inaugurated by our Pricipal Dr.S.K.Navin, in the presence of Dr.P.W.Yawalkar Co-ordinator IQAC and Dr. V.K.Bagwale Co-ordinator Life Long Learning & Extension. The workshop was objectivised to enhance student's mind and to groom them for practical world. Today's corporate world demands practical knowledge and extracurricular skills to make students cope up with it for this purpose the workshop was organized.

Topics covered by Dr. Adil Jiwani during the workshop are as under :

Date	Topic	Guest Speaker	No. of Students
06/01/2020	1. Concept and role of a Mutual Fund	Dr. Adil Jiwani	57
	2. Fund Structure and Constituents		
07/01/2020	1. Legal and Regulatory Environment	Dr. Adil Jiwani	57
	2. Offer Document		
	3. Fund Distribution and Channel Management Practices.		
08/01/2020	1. Investor Services	Dr. Adil Jiwani	57
	2. Risk, Return and performance of Funds		

The three day workshop comprised of interactive sessions and games in which students proactively participated and expressed their views. Then, students had made so many queries and their reviews about the session. Dr. Adil Jiwani felicitated them with valuable guidance. Our Principal Dr.S.K.Navin, Dr. A.B.Sharma, Dr. P.K. Tiwari and Dr. V.K. Bagwale distributed certificates to students.

This workshop was successfully conducted by the valuable efforts of Dr.R.R.Pathak, Dr.Reena Meshram, Prof.Harish Kinkar and Prof. J. Sathone.

Dr. Vaishali R. Ruikar

Co-ordinator SAKSHAM (सक्षम)

Department of Life Long Learning & Extension

The Department of Chemistry organized various activities throughout the academic year 2019-2020 which are as follows:

1. Carrier opportunity in Networking and Communication for B.Sc. Students :

The Department of Chemistry organized a programme of Jetking Infotrain Ltd. Nagpur on Career Opportunity in Networking and Communication for B.Sc. students of chemistry on 7th Aug. 2019. Mr. Amit Basware, Centre Director of Jetking Infotrain Ltd. Nagpur was the guest speaker. He spoke on career opportunity available the fastest growing field of networking and communication across the country. Dr.A.D. Borkar, Head, Department of Chemistry gave the introductory speech and proposed vote of thanks. All the teaching and non-teaching staff members of the department were prominently present on the occasion and worked hard for the success of the programme.

2. A Plastic Free Campaign :

The Department of Chemistry organized a plastic free campaign in college campus on 4th Oct. 2019. On this occasion all the student of B.Sc. Final Year, Teaching & Non-Teaching staff members collected plastic from college campus shouting slogans like 'Plastic Free India and Clean India'. Dr. A.D.Borkar Head, Department of Chemistry, Dr. N.V.Gandhare, Prof. N.G.Jadhao, Prof. K.A.More, Shri. S.B.Ramavat, Shri. S.S.Mendhe, Shri. J.K.Nagdeve and the students of B.Sc. Final Year were present on the occasion.

3. Students Seminar (B.Sc. Sem-V) :

The department of chemistry organized a students' seminar for B.Sc. Sem-V during 15th - 19th Oct. 2019.

4. Celebration of 150th Years of Periodic Table :

The Department of Chemistry organized International Year's of Periodic Table on the occasion of completion of 150 Year's of Periodic Table in it's premises at 09.00 am on 15th October 2019. The basic foundation of understanding chemical elements is of great importance. It is considered to be the most significant achievement in science.

The students of B.Sc. Chemistry organized a Periodic Table March under the guidance of Prof. K.A.More, All teaching, Non-teaching staff members and students of B.Sc. Chemistry were present on the occasion.

5. Student's Participation in 2nd State Level Seminar Competition :

Two students Mr. M.C.Mune and Mr. D.V. Umak of our Department participated in 2nd State Level Seminar Competition in Chemistry held on 18th Feb. 2020 organized by S.K.Porwal College, Kamptee.

6. Visit to Rajeev Gandhi Navashi Mukbadhir Vidyalaya, Katol :

Department of Chemistry visited to Rajeev Gandhi Nivasi Mukbadhir Vidyalaya, Katol on 05th February 2020 at 12.00 pm. The Head-master of vidyalaya Shri. Uttam R. Sawarkar gave the information about the functioning and the activities of vidyalaya. Our Department distributed note-book, pen and eating materials to each student of the vidyalaya. All teaching and non teaching staff of our department and students were present.

7. Celebration of National Science Day :

The Department of Chemistry celebrated National Science Day on 28th Feb. 2020. The theme of National Science Day was "Women in Sciences". On this occasion our department organized Poster & Essay Writing Competitions on the said theme. Students prepared posters and wrote essays on the contributions of women scientist in the field of science. There was a good response from the students for the competition. All teaching & non-teaching staff members of the department were present.

8. Intercollegiate Quiz Competition on General Chemistry (Online) :

The Department of Chemistry organized an "Intercollegiate Online Quiz Competition on General Chemistry" for students, teachers and academicians during the pandemic period of COVID-19 on 29th May 2020. 392 participants from different colleges participated in this competition. The department distributed, 200 e-certificate participants.

9. A Quiz Competition on Occasion of World Environment Day (Online) was organized by Department:

The Quiz was open for all faculty members and students of Nabira Mahavidyalaya, Katol and for other colleges. On the occasion of World Environmental Day the department of Chemistry and Botany organized an online quiz to develop awareness among of students and faculty member of colleges and to creat awareness in society. The quiz was based on very important aspect i.e. our environment on which explanations for each question was given.

More than 25 colleges of Maharashtra and 366 students and faculty members participated in this quiz. All the participants were served online Certificate of Participation.

• **Brief Report of Activities / Achievements for the Period 2019-20**

- Dr. Atul Daware and Dr. Adil Jiwani participated in an Orientation Workshop for Teachers of MBA organized by Faculty of Commerce and Management Rashtrasant Tukdoji Maharaj, Nagpur University in association with Dr. Ambedkar Institute of Management and Research, Deekshabhoomi, Nagpur on 04th July 2019.
- Dr. Atul Daware and Dr. Adil Jiwani participated in an Awareness Workshop on Swayam and NPTEL organized by IQAC of Shri. Ramdeobaba College of Engineering and Management (RCOEM), Nagpur and Rashtrasant Tukdoji Maharaj Nagpur University in association with NPTEL, Indian Institute of Technology (IIT), Kanpur during 19th-20th July 2019.
- A Guest Lecture of Mr. Sanket Chandak, - an entrepreneur and renowned Management Consultant was held on "Building Career with Management Education" on 10th August 2019.
- The Department organized "AGAAZ-2019" a forty hours Orientation Program for fresh students during 4th to 10th October 2019. Principal, Dr. Ajay Karkare, Rani Laxmibai Arts College, Sawargaon was chief guest for inauguration. Mrs. Pranjali Armarkar (Alumni & Award winner of Mrs. India by METTAS), Dr. P.K. Tiwari, HOD (English Department), Nabira Mahavidyalaya, Katol, Dr. T.L. Jagdale of Nabira Mahavidyalaya, Katol and Dr. Rupali Bhalerao delivered lectures on various topics. All faculty members and non-teaching staff members were present.
- Dr. Atul Daware participated in a one day Seminar on "Intellectual Property Right" organized by Santaji Mahavidyalaya, Nagpur and Rajkumar Kewalramani Kanya Mahavidyalaya, Nagpur on 12th October 2019.
- Shri Prashant Pawar has been awarded Ph.D. in Commerce and Management under the guidance of Dr. Hitesh Vaswani. The title of his thesis is "A Critical Study of Human Resource Management Practices in Selected Small and Medium Scale Agro Companies in Pune Region. (2006-07 to 2011-12)"
- A Guest Lecture of Mr. Sandeep Agrawal, Branch Manager HDFC Bank Ltd. Katol was held on "Banking and Skills" on 22nd November 2019.
- The Department organized a full day workshop on 'Goal Setting' on 29th November 2019 for MBA Sem-I students. Dr. Atul Charde and Dr. Adil Jiwani were the resource persons of the workshop.
- A Guest Lecture of Chartered Accountant Farid Panjwani of M/s. Farid Panjwani & Company was held on "GST in Nutshell" on 07th December 2019.
- Our Department organized a Protest Rally against Rape Victim and Murder on 12th December 2019. Students of Nabira Mahavidyalaya, Smt. Kusumtai Wankhede Institute of Pharmacy and Department of Management Studies participated in rally. Rally was peacefully carried out in the town.
- Dr. Hitesh Vaswani, Dr. Pradeep Mahajan, Dr. Atul Daware, Dr. Atul Charde and Dr. Adil Jiwani participated in a Two Day Interdisciplinary National Conference on "The Development of Indian Economy Towards Five Trillion Dollar Economy" organized by the Department of Commerce & Economics of Arts, Commerce and Science College, Arvi and Narayanrao Kale Smriti Model College, Karanja (GH), Dist. Wardha during 14th & 15th December 2019.
- A Two Day Workshop on Financial Mathematics was organized by Department of Management Studies, Nabira Mahavidyalaya, Katol during 10th to 11th February 2020. In this workshop, participants were taught techniques of using Financial Calculator for various financial calculations. 31 students of B.Com. and BBA (Final) participated in the workshop. Dr. Adil Jiwani worked as resource person of the workshop. Certificates of participation were given to all participants in the presence of HOD Dr. Hitesh Vaswani and other faculty members of the department.
- A Guest Lecture of noted Economist Dr. Shreenivas Khandewale was held on "Analysis of Union Budget 2020" on 12th Feb. 2020.
- Dr. Adil Jiwani chaired a Technical Session in a State Level Workshop on "Intellectual Property Rights and Career Advancement Scheme" held on 26th Feb. 2020 at Narayanrao Kale Smruti Model College, Karanja (Gh), Dist. Wardha.
- Entrepreneurship and skill development cell of Nabira Mahavidyalaya organized a guidance program on Entrepreneurship Development in association with MCED (Maharashtra Center for Entrepreneurship Development) Nagpur on 28th February 2020. Mr. Hemant Waghmare, Project Officer MCED was the Chief Guest of the program and Mr. Roshan Taywade, Junior Project Officer MCED as speaker. Dr. S.K. Navin, Principal, Nabira Mahavidyalaya chaired the program. Dr. Hitesh Vaswani Co-ordinator, Entrepreneurship and Skill Development Cell, Dr. Khorgade, Dr. Atul Charde Convener of the program shared the dias, while Dr. Adil Jiwani conducted the proceedings.
- Dr. Hitesh Vaswani, Dr. Pradeep Mahajan, Dr. Atul Daware, Dr. Atul Charde and Dr. Adil Jiwani participated in a one day state level workshop on "Fundamentals of Intellectual Property Rights and Plagiarism" organized by Nabira Mahavidyalaya, Katol on 29th February 2020.
- Dr. Hitech Vaswani conducted viva voce of Ph.D. at Mumbai University on 06th March 2020.
- International Women's Day was celebrated on 11th March 2020 in which Advocate Mrs. Ranjana Sawal was invited as Chief Guest in presence of Dr. Rita Pathak as Guest of Honor. Principal Dr. S.K. Navin presided over the function. Female teachers of the senior college Dr. Gahgargunde, Dr. Khedkar, Dr. R.S. Meshram, Prof. J.M. Patil, Prof. M.R. Meshram, Prof. S.S. Chandak and Prof. V.N. Sonare graced the function by their presence.
- The Department organized a two day International Webinar on 'Changes Expected in Education, Career and Corporate (Post COVID-19) during 5th and 6th June 2020 in which students from different states and union territories participated and resource persons from India and Singapore enlightened the participants.

गणराज्यदिनप्रसंगी झेंडावंदन करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा.राजूजी देशमुख

आंतरराष्ट्रीय योग दिवस क्षणचित्रे

Student Induction Program organised by Equal Opportunity Centre

महाविद्यालयाद्वारे आयोजित करिअर कौन्सिलिंग प्रोग्राम

डॉ.सुनील काळमेघ विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना

प्रा.डॉ.अशोक भक्ते विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना

'Responsible Youth' Program organised by Equal Opportunity Centre

कारगिल विजय दिवसप्रसंगी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना प्रा.डॉ.तेजसिंग जगदळे

मराठी भाषा गौरव दिन

एन.सी.सी.विभागाद्वारे आयोजित 'वृक्षारोपण कार्यक्रम'

एन.सी.सी.विभागाद्वारे आयोजित रक्तदान शिविर

Department of Chemistry organized International Year of Periodic Table

NAGPUR UNIVERSITY COLOUR HOLDER 2019-20

**NAGPUR UNIVERSITY HANDBALL (WOMEN)
FIRST TIME WINNER TEAM**

**NAGPUR UNIVERSITY KHO-KHO (MEN)
13TH TIME WINNER TEAM**

**NAGPUR UNIVERSITY KHO-KHO(WOMEN)
9TH TIME WINNER TEAM**

**NAGPUR UNIVERSITY YOGASAN WINNER
WOMEN 10TH TIME & MEN 3RD TIME**

**NAGPUR UNIVERSITY BALL-BADMINTON
(WOMEN) 7TH TIME WINNER TEAM**